

Міністерство освіти і науки України
Сумський державний університет

А. А. СИЛКА

УКРАЇНСЬКА МОВА

як мова професійного навчання

Навчальний посібник

*для іноземних студентів медичного профілю
(з російською мовою навчання)*

Рекомендовано вченою радою Сумського державного університету

Суми
Сумський державний університет
2016

УДК 811.161.2(07)
ББК 81.411.1я73
С36

Рецензенти:

О. М. Семенов – доктор педагогічних наук, професор, завідувач кафедри української мови Сумського державного педагогічного університету ім. А. С. Макаренка;

О. П. Кумеда – кандидат філологічних наук, доцент кафедри української мови Сумського державного педагогічного університету ім. А. С. Макаренка

*Рекомендовано до видання
вченою радою Сумського державного університету
як навчальний посібник
(протокол № 5 від 10 листопада 2016 року)*

Силка А. А.

С36 Українська мова як мова професійного навчання : навчальний посібник для іноземних студентів медичного профілю (з російською мовою навчання) / А. А. Силка. – Суми : Сумський державний університет, 2016. – 113 с.
ISBN 978-966-657-647-0

Навчальний посібник адресовано іноземним студентам, які здобувають медичну освіту в Україні російською мовою. Метою посібника є допомога студентам у вивченні української мови як для вирішення навчальних завдань (спілкування з хворими під час практики, розуміння основ медичної документації тощо), так і для задоволення їх соціально-культурних потреб, пов'язаних з адаптацією в реальній мовній ситуації країни, в якій вони навчаються.

Для іноземних студентів та викладачів української мови вищих навчальних закладів медичного профілю.

**УДК 811.161.2(07)
ББК 81.411.1я73**

ISBN 978-966-657-647-0

© Силка А. А., 2016

© Сумський державний університет, 2016

ВСТУП

Уведення в навчальні плани підготовки студентів 4-го курсу медичного інституту предмета «Українська мова як мова професійного навчання» спричинило необхідність підготовки навчальних матеріалів для методичного забезпечення цього курсу. Обмежений обсяг навчального навантаження (40 годин практичних занять) зумовив необхідність розробки інтенсивного курсу, що має на меті ознайомити студентів з основами української літературної мови, дати поняття про її фонетичні особливості, граматичну систему, забезпечити оволодіння лексичним мінімумом, який би дав змогу використовувати типові для різних ситуацій побутового спілкування моделі висловлювань.

Одним з основних завдань курсу вважаємо формування мотивації студентів, які здобувають медичну освіту в Україні російською мовою, до вивчення української мови, яка є державною мовою в Україні, офіційною мовою оформлення різноманітних документів, у тому числі тих, які необхідні студентам для процедури реєстрації. Для студентів-медиків вивчення української мови актуальне для хоча б елементарного розуміння медичної документації, яка теж ведеться в Україні державною мовою. У зв'язку з цим до лексичного мінімуму були введені такі слова, як *лікар, лікарня, ліки, лікування, лікувальна справа, медицина, медичний, хворий, хвороба, пацієнт, орган*, назви частин тіла, дієслова *оглядати, призначати, лікувати*, назви деяких предметів, які вивчають студенти (*анатомія, педіатрія*) тощо. При вивченні граматичного матеріалу (теперішнього часу дієслів, закінчень знахідного відмінка іменників) ілюстраціями слугують речення типу *Лікар оглядає хворого (пацієнта); Лікар призначає ліки; Студенти вивчають педіатрію.*

Елементарне знання української мови необхідне іноземним студентам і для соціальної та культурної адаптації в Україні. Тому в навчальному посібнику містяться деякі відомості з географії, історії, культури України, присутня й красномовна тематика (місцеві топоніми, урбаноніми, назви деяких магазинів тощо). У дидактичному матеріалі використовуємо також деякі безеквівалентні слова, що уособлюють українські реалії (*щедрівка, рушник, вишиванка*), назви страв національної кухні (*вареники, борщ, пиріжки*). Вважаємо за потрібне на хоча б елементарному рівні знайомити студентів з видатними діячами української культури (*Тарас Шевченко, Леся Українка*).

Оскільки посібник адресовано студентам-іноземцям, які здобувають медичну освіту в Україні російською мовою, остання використовується як мова-посередник для подання теоретичного матеріалу, пояснень і коментарів, для перекладу нових слів. Щоб студенти чітко розрізняли тексти, написані українською та російською мовами, вони даються з використанням різних шрифтів та графічних виділень. Зважаючи на близькість граматичних систем двох східнослов'янських мов, доцільно проводити аналогії, транспонувати знання, отримані при вивченні першої іноземної мови, на другу. При цьому особливу увагу звертаємо на специфіку реалізації кожної граматичної категорії в українській та російській мовах.

Інтенсивний характер курсу зумовив подання теоретичних відомостей, зокрема граматичного матеріалу, великими блоками із застосуванням значної кількості узагальнювальних таблиць.

Структура навчального посібника складається з 12 уроків. На перших уроках студенти знайомляться з фонетичними особливостями української мови, з українською абеткою, вивчають правила читання. Посібник побудовано так, що вже в перший день навчання студенти починають читати українською мовою. Протягом наступних занять вони виконують вправи, спрямовані на усунення небажаної інтерференції: чітку вимову звука [o] в ненаголошеній позиції, розрізнення твердих і м'яких приголосних в позиціях перед [e] та [e], [и] та [i], правильну вимову звуків [г] та [г], тверду вимову шиплячих приголосних тощо. Орфоепічні вправи присутні на кожному уроці, що сприяє поступовому формуванню культури мовлення іноземних студентів, дозволяє їм усвідомити милозвучність і красу української мови. Починаючи з другого уроку, студенти знайомляться з граматичною системою української мови, виконують завдання комунікативного характеру, поповнюють свій лексикон вивченням нових українських слів. Кожний урок закінчується невеличким словничком, що містить нові слова й вирази. Формулювання завдань здійснюється виключно українською мовою, що вимагає від викладача відповідних роз'яснень.

Украинский язык (украї́нська мо́ва) принадлежит к восточнославянским языкам. В группу восточнославянских языков входят также русский и белорусский языки.

Общее происхождение проявляется в фонетике, лексике и грамматике всех восточнославянских языков. Все три языка используют кириллическое письмо, а не латиницу. Многие слова украинского и русского языков совпадают по звучанию и/или написанию. Другие слова имеют общие основы. Больше всего сходств в грамматических системах украинского и русского языков: существительные принадлежат к одному из трёх родов, изменяются по числам и падежам. Прилагательные изменяются по родам, числам и падежам. Глаголы спрягаются в настоящем и будущем времени, изменяются по родам и числам в прошедшем времени. И все-таки украинский и русский языки – это разные языки, каждый из которых прошёл долгий и сложный путь развития.

Зачем студенту-иностранцу, получающему образование на русском языке, нужно изучать украинский язык?

Во-первых, вы учитесь в Украине. Украинский язык является единственным государственным языком в Украине. В соответствии с законами Украины все официальные документы ведутся на украинском языке. В том числе и медицинская документация в лечебных учреждениях.

Во-вторых, вывески, рекламная информация в Украине тоже оформляются на украинском языке. Знание основ украинского языка поможет вам лучше ориентироваться в городе, «расшифровать» некоторые надписи, которые вы можете прочитать, но смысла которых вы не понимаете.

В-третьих, изучение украинского языка поможет вам лучше понять культуру украинского народа, познакомиться с украинским искусством, оценить красоту знаменитых украинских песен и т.п.

Ну, и в-четвёртых, каждый новый выученный вами язык обогащает вас лично, расширяет ваш кругозор, делает вас умнее, толерантнее к окружающим вас людям, помогает познать культурное разнообразие человечества. «Сколько языков ты знаешь, столько раз ты человек», – сказал один мудрец. Помните об этом!

Желаем вам успехов в овладении украинским языком – одним из наиболее красивых и мелодичных языков мира!

В отличие от русского языка, украинское письмо в основном фонетическое: мы пишем так, как слышим. Поэтому изучение украинского языка мы начинаем со знакомства с его звуками и буквами, с правил чтения.

Сравните украинский и русский алфавиты:

Русский алфавит	Українська абетка (алфавіт)
А Б В Г Д Е Ё Ж З И Й	А Б В Г Г Д Е Є Ж З И
К Л М Н О П Р С Т У Ф	І Ї Й К Л М Н О П Р С
Х Ц Ч Ш Щ Ъ Ы Ь Э Ю Я	Т У Ф Х Ц Ч Ш Щ Ь Ю Я

Каких русских букв нет в украинском алфавите? (ё, ъ, ы, э).

Какие буквы есть в украинском алфавите, но их нет в русском? (г, є, і, ї).

Кроме того, есть одинаковые буквы, которые обозначают разные звуки в украинском и русском языках (в транскрипции используются русские буквы, кроме буквы h):

Буква	Звук
Г	[h]
Г	[г]
Е	[э]
Є	[йэ]
И	[ы]
І	[и]
Ї	[йи]

Посмотрите, как называются буквы в украинском алфавите:

Аа (а), Бб (бе), Вв (ве), Гг (ге), Гг (ге), Дд (де), Ее (е), Єе (є), Жж (же), Зз (зе), Ии (и), Іі (і), Її (ї), Йй (йот), Кк (ка), Лл (ел), Мм (ем), Нн (ен), Оо (о), Пп (пе), Рр (ер), Сс (ес), Тт (те), Уу (у), Фф (еф), Хх (ха), Це (це), Чч (че), Шш (ша), Щщ (ща), Ъь (знак м'якшення, м'який знак), Юю (ю), Яя (я).

Звуки делятся на гласные (**голосні**) и согласные (**пріголосні**)

Завдання 1. Слушайте, читайте голосні.

А, е, є, и, і, ї, о, у, ю, я.

Согласные в украинском языке бывают звонкие (**дзвінкі**) и глухие (**глухі**), твёрдые (**тверді**) и мягкие (**м'які**)

Завдання 2. Повторите за викладачем дзвінкі пріголосні.

Б, в, г, г, д, ж, з, й, л, м, н, р.

В украинском языке есть согласные Г [h] и Г [г]. Более характерным для украинского языка является звук [h]: *голова́, голосній, пріголосний*. Буква Г, которая обозначает звук [г], употребляется редко: *га́ва, га́нок, гудзик*.

Завдання 3. Повторюйте за викладачем глухі приголосні.

К, п, с, т, ф, х, ц, ч, ш, щ.

Для обозначения твёрдых и мягких согласных звуков используются одни и те же буквы. Перед буквами **а, е, и, о, у** согласные произносятся твёрдо.

Завдання 4. Читайте.

[а] а – а – а   ма – та – са – га – га – па – ла – ра – ца – ха – ша – ща –
ча – ба – ва – за – жа – да – ка – на – фа

[о] о – о – о   мо – до – со – но – ко – по – ло – ро – во – зо – фо – шо
– бо – го – що – то – чо – цо – жо – хо

[у] у – у – у   му – бу – су – ну – ку – пу – лу – ру – ву – зу – шу – чу
– ту – гу – гу – ду – жу – фу – ху – щу – цу

[е] е – е – е   ве – ме – се – не – пе – ле – ре – це – ше – фе – че – бе
– же – ге – де – зе – ке – те – хе – че – ще

[и] и – и – и   би – ви – ги – ди – жи – зи – ки – ли – ми – ни – пи –
ри – си – хи – ти – фи – ши – щи – ци.

Перед буквами **і, є, ю, я, ь** согласные произносятся мягко

Завдання 5. Читайте.

[і] і – і – і   ді – зі – ті – сі – ні – лі – ці – рі – бі – ві – гі – хі – мі – фі – ші.
Ти – ті, ди – ді, си – сі, пи – пі, ли – лі, ми – мі, зи – зі, ви – ві, ри – рі, ци – ці.
Лі, ля, ле, лю, ті, тя, те, тю, ся, сі, се, сю, ні, ня, не, ню, зя, зе, зю, зі, дя, де, дю, ді.
Ми, ви, ти, він, сон, сир, там, тут, так, це, ці, цей, ні, син, ніж, три, суп,
кіт, ніс, око, мова, фото, муха, вухо, кафе.

Сім, вісім, заєць, пісня, синій, п'ятка, місяць, день, тиждень, світлий,
місто, вікно, любий, лялька, літо, літній, ціна, лікар, таксі, хліб, діти.

Гласные звуки **а, о, у, і** чётко произносятся во всех слогах – ударных и безударных.
Гласные **и** и **е** в безударных слогах не различаются в произношении. На их месте произносится звук [и^е]: *дерево* [дери^ево], *дитина* [ди^етина].

Завдання 6. Читайте.

Вона́, воно́, вони́, ма́ма, ма́ти, та́то, дочка́, буфе́т, фа́брика, подруга,
будіно́к, авто́бус.

Молоко́, порошо́к, королева́, Коното́п, хоро́ший, коро́ва, борода́,
колосо́к, голосни́й, па́рубок, зо́лото, доро́гий, Боро́мля, Тростяне́ць, Оде́са,
ко́лесо, чоло́вік, полови́на.

Сестра́, весна́, телефо́н, декана́т, університет, вишне́вий, медици́на.

Ударение (**на́голос**) в украинском языке может падать на любой слог в слове. При изменении слов ударение может падать на один и тот же слог, но может и переходить на другой слог. Ср.: *телефо́н* (ед.ч.) – *телефо́ни* (мн.ч.), *університéт* (ед.ч.) – *університéти* (мн.ч.), *ко́лесо* (ед.ч.) – *колéса* (мн.ч.), *весна́* (ед.ч.) – *вéсни* (мн.ч.)

Завдання 7. Читайте за ритмічними моделями.

—	— —	— —	— — —	— — —	— — —
та	мама	урок	дерево	дитина	молоко
там	мати	рука	вулиця	будинок	деканат
тут	тато	один	колесо	зупинка	телефон
так	риба	батон	фабрика	студентка	ноутбук
це	дата	дочка	подруга	автобус	алфавіт
брат	слово	сестра	золото	абетка	магазин
хліб	місто	таксі	літера	медичний	голосний
сир	лялька	салон	парубок	апостроф	чоловік
син	лікар	студент	дівчина	секунда	борода
кіт	парта	буфет	явище	хвилина	президент
суп	пісня	портрет	сонечко	година	баскетбол
три	паста	журнал	кафедра	кишеня	порошок
зуб	мило	вокзал	снідати	лавина	викладач

Гласные буквы **Я, Є, Ю** в украинском языке, как и в русском, могут обозначать один гласный звук после мягкого согласного или сочетание двух звуков: [йа], [йе], [йу].

Эти буквы читаются как два звука:

- 1) в начале слова: *яйце́, Ю́рій, Євге́н*;
- 2) после гласной буквы: *по́езія, ші́я, мою́*;
- 3) после апострофа ('): *ім'я́, інтерв'ю́, кар'є́ра*.

Апостроф ставится перед буквами **Я, Ю, Є, Ї** после некоторых твердых согласных и указывает на такое произношение: твердый согласный + [Й]+[А, У, Е, І]: *п'ять, п'еса́, б'ють, прем'є́ра, пів'Євро́пи, з'яві́вся, з'ї́сти, під'ї́хати*.

Буква **Ї** всегда обозначает два звука: *ї́сти, ї́жа, їжа́к, украї́нська, пої́зд, під'ї́зд*.

Завдання 8. Слухайте, повторюйте, читайте.

Й й [й] ай – ой – уй – ей – ий – ій, мій, твій, бій, той, цей, гай, його
Є є [йе] Єва, Євро, моє, твоє, своє, віє, знає
Ї ї [йі] їжа, їхати, мої, твої, свої, Україна
Ю ю [йу] юнак, Юрко, юрист, юшка, Юпітер
Я я [йа] я, як, яка, яке, які, яйце, яблуко, явище.

Зверніть увагу! (Обратите внимание!)

Н $\begin{cases} [н] = н + а, о, у, е, и & \text{вона, вони, вонó, нуль, нéбо} \\ [н'] = н + ь, ьо, і, є, ю, я & \text{óсiнь, дру́жньо, ніч, си́нє, нюх, ня́нька} \end{cases}$

Т $\begin{cases} [т] = т + а, о, у, е, и & \text{там, той, теáтр, тут, ти́ша} \\ [т'] = т + ь, ьо, і, є, ю, я & \text{ба́тько, тьóтя, стiл, тютю́н} \end{cases}$

Д $\begin{cases} [д] = д + а, о, у, е, и & \text{да́та, до́бре, ду́же, декáн, дитiна} \\ [д'] = д + ь, ьо, і, є, ю, я & \text{бу́дь ла́ска, ба́дьори́й, діти, дякую, дюйм} \end{cases}$

Л $\begin{cases} [л] = л + а, о, у, е, и & \text{клас, сло́во, клуб, ле́гко, сли́ва} \\ [л'] = л + ь, ьо, і, є, ю, я & \text{си́ль, льон, лiд, люкс, ля́лька} \end{cases}$

С $\begin{cases} [с] = с + а, о, у, е, и & \text{са́ло, сон, Су́ми, секúнда, сир} \\ [с'] = с + ь, ьо, і, є, ю, я & \text{ви́сь, сьóмий, óсiнь, сюрпри́з, сяйво} \end{cases}$

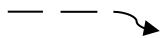
Завдання 9. Слухайте, повторюйте, читайте.

Євгéн, Єрусали́м, Євро, єдність, Єва	моє, твоє, своє, заєць, приємний	п'єса, прем'єра, кар'єра, від'ємний	си́нє, лі́тнє
ювелі́р, Юпі́тер, юна́к, юні́сть, юрі́ст, Юрко́	мою́, твою́, свою́, каю́та, слухаю́ть	п'ю, б'ють, ма́тір'ю, сек'ю́риті, в'юн	сюрпри́з, люкс, тютю́н, резюме́
Яна, я́блуко, який, яйце́, яви́ще, ялі́на	мо́я, сво́я, ба́ян, прия́тель, сто́ять	і́м'я, п'я́ть, здо́ров'я, сі́м'я, м'ясо́	ля́лька, дякую́, сяйво́, поля́
їжа́, їсти́, їхати́, їжа́к, і́дальня́	мо́ї, кра́їна, тво́ї, сво́ї, Украї́на, Ки́їв	в'їхати́, солов'ї́, під'їзд, з'їсти́	-

Ма́ма = ма́ти

та́то = ба́тько

там # тут

К-1 1 Це студент	
-------------------------------	--

Завдання 10. Слухайте, повторюйте, читайте.

Це брат. Це сестра. Це мама. Це тато. Це мати. Це батько. Це студент. Це студентка. Це Суми. Це магазин. Це зупинка. Це автобус. Тут центр. Там деканат. Це Богдан. Це Оксана. Це Ахмед. Це Марта. Це мама і тато. Це батьки. Це брат і сестра. Там парк.

Завдання 11. Складіть і запишіть речення за зразком.

Зразок: *Це мама.*

Слова: тато, син, брат, друг, студентка, дитина, парк, будинок, Роман, Тетяна, яблуко, батько і мати, хліб і молоко, друг і подруга.

Нові слова

Українська мова	Русский язык	Українська мова	Русский язык
абетка, алфавіт	алфавит	їсти	есть (кушать)
апостроф	апостроф	мати	мать
батьки	родители	місто	город
батько	отец	мова	язык
буква, літера	буква	м'ясо	мясо
будинок	дом	наголос	ударение
будь ласка	пожалуйста	напій - напої	напиток - напитки
вікно	окно	піти	пить
вулиця	улица	подруга	подруга
голосний	гласный (звук)	приголосний	согласный (звук)
дерево	дерево	риба	рыба
дитина	ребенок	син	сын
діти	дети	сім'я	семья
дочка	дочь	стіл	стол
дякую	спасибо, благодарю	тато	папа
здоров'я	здоровье	хліб	хлеб
зупинка	остановка	Це ...	Это ...
і, та	и	яблуко	яблоко
ім'я	имя	явище	явление
їжа	еда	яйце	яйцо

Завдання 1. Слушайте, повторюйте, читайте.

Би – бі, ви – ві, ги – гі, ги –гі, ди – ді, зи – зі, ли – лі, ми – мі, ни – ні, пи – пі, ри – рі, си – сі, ти – ті, фи – фі, хи – хі, ци – ці.

Біти – бій, відно – вікно, гіря – гігієна, дим – дім, зимá – зірка, лимон – ліс, міло – місце, низ – ніч, писати – пісня, риба – рік, сир – сів, тиждень – тіло, фіркати – фізика, хитрий – хімія, цибуля – цікавий.

Висихати – висівати, виринати – вирізати, посилати – посідати, написати – напій, залити – залізо, потілиця – потік, занізити – зацікавити, цивілізація – поцікавитися.

Шипящие согласные в украинском языке (**Ж, Ш, Ч, Щ**) произносятся твёрдо. Смягчаются шипящие только перед **І**

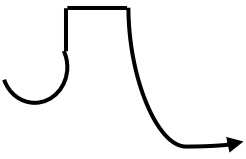
Завдання 2. Слушайте, повторюйте, читайте.

Жаба, жалість, жарт, желé, жених, жертва, живій, жир, жіто, жовтий, жовч, жорстко, жук, журавель, журба; шанóвний, шанс, шапка, шéлест, шéпіт, шеф, ширóкий, шішка, шія, шок, шоколад, Шóстка, шуба, шукати, шуруп, чай, час, чáсто, чекати, чемпіон, червóний, чий, числó, читати, чолó, чóрний, чотіри, чужій, чуйний, чути, прощання, щáстя, щасливий, ще, щедрівка, щéплення, щірий, щит, що, щоб, щокá, щука, щупальце, щур.

Жінка, жінóчий, шість, шістдесят, чіпси, чітко, щіліна, щітка.

Завдання 3. Читайте.

Це будинок. Тут ма́ти і дити́на. Це будинок но́мер два. Тут університéт. Це Су́ми. Тут центр. Там парк. Це зупі́нка. Тут авто́бус. Там таксі́. Це деканáт. Тут декáн. Там студéнти. Це брат і сестра́. Це кафе́. Тут сті́л. Там стіле́ць. Це я́блуко. Це уро́к. Тут студéнт. Там де́рево. Це мі́сто. Тут плóща. Там аптéка і по́шта. Тут о́зеро. Це річка Псел.

<p>ІК-2 2 Хто це?</p>	
--------------------------------------	--

– Хто це? – Це Богда́н. – Хто це? – Це Окса́на. – Хто це? – Це Ахме́д. – Хто це? – Це Мико́ла. – Хто це? – Це студéнт. – Хто це? – Це Га́нна. – Хто це? – Це декáн.

Діалог «Знайомство»

- Дóбрый день!
- Дóбрый день!
- Як Вас звáти?
- Менé звáти Ю́рій. А Вас?
- Менé звáти Ра́мі.
- Дúже приéмно! Ви студéнт?
- Так, навчáюсь у медíчному інститúті.
- Ра́дий був познайóмитися. До побáчення!

Запам'ятай!

Привітання і прощання (Приветствие и прощание). **Знайомство** (Знакомство)

Українська мова	Русский язык
Дóброго рáнку (Дóбрый рáнок)	Доброе утро
Дóбрый день	Добрый день
Дóбрый вéчiр	Добрый вечер
Вітаю	Приветствую
Приві́т	Привет
Як справи?	Как дела?
Дóбре, дякую	Спасибо, хорошо.
А у вас?	А у вас?
Нормáльно	Нормально
Мені́ трéба йти́	Я должен идти (Мне нужно идти)
До побáчення	До свидания
Бува́й(-те)	Пока
На все дóбре	Всего доброго
Як Вас звáти?	Как Вас зовут?
Менé звáти... (Менé звать...)	Меня зовут ...
Дúже приéмно!	Очень приятно
Мені́ теж	Мне тоже
Ра́дий (-а) був (була́) познайóмитися	Рад (-а) был (-а) познакомиться

Моє ім'я Олексáндр.

Моє прізвище Шевчúк.

Менé звать Олексáндр Шевчúк.

Моё имя Александр.

Моя фамилия Шевчук.

Меня зовут Александр Шевчук.

Завдання 4. Прочитайте діалоги.

- Дóброго рáнку!
- Дóброго рáнку!
- Давáйте познайóмимось. Менé звать Євгéн. А як Вас звáти?
- Менé звать Ірíна.
- Дúже приéмно.
- Менí теж.

- Дóбрий вéчiр, Мéрi.
- Дóбрий вéчiр.
- Як спрáви?
- Дóбре, дякую. А у Вас?
- Нормáльно. Знайóмтесь: це мiй друг Олексáндр. Він студéнт.
- Дúже приéмно. Менé звать Мéрi.
- Рáдий був познайóмитися.
- Я теж.
- До побáчення, Мéрi.
- На все дóбре.

- Привíт, Мéрi!
- Вітаю!
- Я Олексáндр. Нас познайóмив мiй друг Віктор.
- Так, я пам'ятаю.
- Як спрáви, Мéрi?
- Дóбре. А у тебе?
- Дякую, теж дóбре.
- Менí трéба йти. На все дóбре.
- До побáчення, Мéрi.

- Дóбрий день, студéнти! Я ваш викладач української мóви. Менé звать
..... А як вас звáти?
- Менé звать ... . Моé прiзвище ...

Грама́тика

Рід іме́нників / Род существительных

В украинском языке существительные имеют род (мужской, женский, средний), изменяются по числам и падежам. Род существительных определяется по окончанию

Він (он) чолові́чий (ч.)	Вона́ (она) жіно́чий (ж.)	Вонó (оно) серéдній (с.)
Богда́н парк стіл хлопець авто́бус майдáн пан	Га́нна сіль ма́ма кров мо́ва ніч сестра́ любо́в голова́ моде́ль ву́лиця ді́вчинка	я́блуко де́рево сло́во мо́ре я́вище воло́сся облі́ччя
Ø	-а, -я, Ø	-о, -е, -я
+ та́то, ба́тько, Петро́ + Мико́ла, Мики́та, собака	+ ма́ти, па́ні	

Зверніть ува́гу!(Обратите внимание!)

Перед окончанием **-я** в среднем роде часто стоят удвоенные согласные: *життя́* (жизнь), *завда́ння* (задание), *воло́сся* (волосы), *пита́ння* (вопрос), *привіта́ння*, *проща́ння*, но: *ім'я́*, *здоро́в'я*, *лі́стя* (листья, листва).

Завда́ння 5. Доповніть таблицю словами.

Він	Вона́	Вонó
дека́н	Окса́на	вікно́
звук	сестра́	кафе́

Слова: уро́к, ри́ба, но́мер, дити́на, сир, сіль, я́блуко, ву́хо, о́ко, ніс, чоло́, мо́ва, університе́т, по́друга, кров, фо́то, авто́бус, зупі́нка, любо́в, екску́рсія, вікно́, чолові́к, жі́нка, президе́нт, Петро́, Мико́ла, воло́сся, абéтка, Украї́на, апте́ка, о́зеро, соба́ка, майдáн, плóща, хлопчи́к, ді́вчинка, ра́нок, день, ве́чір, ніч, стіле́ць, лі́тера, бато́н, та́то.

Називний відмі́нок (1) / Падеж 1

В украинском языке существительные имеют **семь (!)** падежей. Окончание существительных в падеже 1 определяет их род

Відмінок	Рід							
	чоловічий (він)		жіночий (вона́)			середній (вонó)		
1	Ø	-о	-а	-я	Ø	-о	-е	-я
	день	Петрó	Україна	шія	сі́ль	молоко́	мо́ре	життя́
	авто́бус	ба́тько	студе́нтка	сі́м'я́	ніч	лі́жко	яйце́	воло́сся
	напíй	та́то	ша́фа	ву́лиця	любо́в	о́зеро	яви́ще	здоров'я́
Хто? (Кто?)				Що? (Что?)				

Существительные в падеже 1 обозначают в предложении **субъект** речи:
Марі́я – моя́ по́друга.
Существительные в падеже 1 могут также называть **предикат** после глагола-связки *є* (есть), который в украинском языке часто пропускается:
Марі́я – моя́ по́друга

Завдання 6. Поста́вте пита́ння *хто?* або *що?*

Зразок: *Це Олесья.* – *Хто це?* *Це ка́ва.* – *Що це?*

Це по́друга. Це напíй. Це телефо́н. Це та́то. Це лі́жко. Це гу́ртожиток. Це па́ні. Це Та́рас. Це Ме́рі. Це хло́пець. Це ву́лиця. Це я́блуко. Це сі́ль. Це дівчи́нка. Це по́друга. Це сестра́. Це хлі́б. Це ї́жа. Це вікно́. Це мі́сто. Це ма́ти. Це ба́тькі. Це дере́во. Це буди́нок. Це бу́ква.

Клі́чний відмі́нок (7) / Падеж 7

Клі́чний відмі́нок (падеж 7) називає того, к кому́ обра́цаються:
Ма́ріє (7), де ти? Ді́вчино (7), як Вас зва́ти?

Відмі- нок	Рід			
	чоловічий (він)		жіночий (вона́)	
1	Богда́н, Тара́с, си́н	Ю́рій, Віта́лій хло́пець	сестра́, дівчи́на Окса́на	На́стя, Ма́рія
7	<i>пі́сля твердо́го при́голосного</i>	<i>пі́сля м'яко́го при́голосного і голосно́го</i>	<i>пі́сля твердо́го при́голосного</i>	<i>пі́сля м'яко́го при́голосного і голосно́го</i>
	-е, -у	-ю, -е	-о	-е, -є
	Богда́не, Тара́се, си́ну	Ю́рію, Віта́лію,хло́пче	се́стро, ді́вчино,Окса́но	На́сте, Ма́ріє

Завдання 7. Використайте слова в дужках у клічному відмінку (7):

(Ма́ма), де ка́ва? (Хлопець), де апте́ка? (Окса́на), де та́то? (Богда́н), де сестра́?
(Хлопчик), як тебе зва́ти? (Євге́н), що це? (Андрі́й), хто там? (На́стя), де ти? (Софі́я),
ти де? (Дари́на), де ді́ти? (Га́нна), де ба́тько? (Пан), де Покро́вська плóща?

Діалóги

- Дóброго ра́нку, Сві́тла́но!
- Приві́т, Андрі́ю!
- Як спра́ви?
- Дя́кую, дóбре. А в те́бе?
- Та́кож дóбре. Ви́бач, мені́ тре́ба йти́. Ра́дий був зустрі́тися.
- До побáчення, Андрі́ю.
- На все дóбре, Сві́тла́но!

- Дóбрий ве́чір, дівчи́но!
- Дóбрий ве́чір!
- Мене́ звать Іва́н. А як Вас зва́ти?
- Мене́ звать Мари́на.
- Ду́же прие́мно, Мари́но.
- Мене́ те́ж, Іва́не.

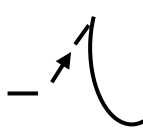
Хто це? – Це Іва́н.

Що це? – Це авто́бус.

Це Га́нна? – Так, це вона́ (Так, вона́).

Це вікно́? – Так, це вонó.

Це сті́л? – Так, це він.

ІК-3 3 Це Га́нна? Це вікно́?	
--	---

Завдання 8. Слу́хайте, повто́рюйте.

3
Іва́н?

Петро́?

Студе́нт?

Декáн?

3

Це Іва́н?

Це Петро́?

Це студе́нт?

Це декáн?

1

Так, це він.

Так, Петро́.

Так, це студе́нт.

Так, це він.

1

3	3	1	1
Дочка́?	Це дочка́?	Так, це вона́.	
Ма́ма?	Це ма́ма?	Так, ма́ма.	
Окса́на?	Це Окса́на?	Так, вона́.	
Студе́нтка?	Це студе́нтка?	Так, це студе́нтка.	
Теа́тр?	Це теа́тр?	Так, це він.	
Апте́ка?	Це апте́ка?	Так, це вона́.	
Лі́жко?	Це лі́жко?	Так, воно́.	
О́зеро?	Це о́зеро?	Так, о́зеро.	

Нові слова

Українська мова	Русский язык	Українська мова	Русский язык
апте́ка	аптека	о́ко	глаз
вече́р	вечер	пан	господин
ві́дмінок	падеж	па́ні	госпожа
воло́сся	волосы	пита́ння	вопрос
ву́хо	ухо	пло́ща	площадь
гурто́житок	общежитие	по́шта	почта
ді́вчина	девушка	привіта́ння	приветствие
ді́вчинка	девочка	прі́звище	фамилия
до́брий, -а, -е, -і	добрый, хороший	проща́ння	прощание
життя́	жизнь	ра́нок	утро
жі́нка	женщина	ре́чення	предложение (грам.)
завда́ння	задание	рі́д	род
знайо́мити(ся)/ познайо́мити(ся)	знако́мить(ся)/ познако́мить(ся)	рі́чка	река
знайо́мство	знакомство	сир	сыр
зо́шит	тетрадь	сі́ль	соль
іме́нник	существительное	стіле́ць	стул
і́нститу́т	институт	так	да
кі́мната	комната	університе́т	университет
кров	кровь	хло́пець	парень
лі́стя	листья	хло́пчик	мальчик
лі́жко	кровать	чоло́	лоб
любо́в	любовь	чолові́к	мужчина
майдáн	площадь	хто	кто
ніс	нос	ша́фа	шкаф
ніч	ночь	ші́я	шея
облі́ччя	лицо	що	что

Завдання 1. Слухайте, повторюйте, читайте.

Ча – чо – чу – че – чи – чі; ша – шо – шу – ше – ши – ші; ща – що – шу – ще – ши – щі; ца – цо – цу – це – ци – ці; фа – фо – фу – фе – фи – фі; ха – хо – ху – хе – хи – хі.

Ча́сто, вчо́ра, чу́б, че́мний, чи́стий, чи́тко; ша́р, шо́стий, шу́ба, Шевче́нко, ши́рокий, ши́сть; ща́стя, що́, щу́ка, ще́лепа, щі́рий, щі́тка; ца́п, цо́кіт, цу́кор, це́, ци́кл, ці́; фа́брика, фо́то, фу́тбо́л, фе́н, фі́ркати, фі́зика; ха́зяїн, хо́лод, худо́жник, Херсо́н, хи́трий, хи́мія.

Ла – ля, лу – лю, ли – лі, ло – льо: лан – ля́лька, луг – лю́кс, лис – лі́с, ло́жка – льо́н.

Са – ся, су – сю, си – сі, со – сьо: Сашко́ – ся́йво, су́хий – сюрпри́з, си́р – сі́к, со́нце – сьо́годні.

За – зя, зу – зю, зи – зі: заво́д – зя́ть, зу́б – зю́йд, зи́ма – зи́рка.

Запам'ятай!

Літери	Звук	Слова
йо	[йо] (в началe слова или слога)	Йо́сип, йо́го, йо́гурт, зна йо́м ство
ьо	[о] (после мягких согласных)	сьо́годні, тьо́тя, сьо́мий, льо́тчик

Завдання 2. Слухайте, повторюйте, читайте за ритмічними моделями.

—	—́	—́	—́	—́	—́	—́
він	море	вона	дівчина	приємний	молоко	Україна
там	шафа	воно	вулиця	знайомство	магазин	українська
тут	м'ясо	вони	озеро	зупинка	телефон	українець
так	ранок	батон	яблуко	кімната	ноутбук	українці
день	вечір	дочка	подруга	автобус	алфавіт	українка
брат	місто	сестра	явище	абетка	деканат	привітання
хліб	номер	яйце	літера	здоров'я	чоловік	телефони
сік	масло	майдан	прізвище	квартира	президент	іноземець
чай	зошит	вода	фізика	будинок	голова	іноземці

Граматика

Займе́нник. Особові займенники / Местоимение. Личные местоимения

о́соба (лицо)	однина́ (единственное число)	множина́ (множественное число)
1	я	ми
2	ти	ви
3	він, вона́, воно́	вони́

Завдання 3. Візначте рід іме́нників, використовуючи займе́нники *він, вона́, воно́* за зразко́м.

Зразо́к: Ма́ма – це *вона́*, та́то – це *він*, знайо́мство – це *воно́*.

Слова́: чолові́к, жі́нка, хло́пець, дівчи́на, о́ко, па́ні, пан, воло́сся, Петро́, Богда́н, Мико́ла, Окса́на, Лі́дія, о́зеро, рі́чка, мо́ре, вода́, ву́лиця, пло́ща, майдáн, мі́сто, зо́шит, кварта́ра, життя́, стіле́ць, яви́ще, зима́, лі́то, весна́, о́сінь, со́нце, прізви́ще, ра́нок, проща́ння, сім'я́, інститут, лі́жко, моде́ль, ма́сло, шія́, сі́ль, хлопчи́к, сир, любо́в, завда́ння, ніч, день, облі́ччя, ша́фа, гурто́житок, абéтка, лі́тера, бато́н, хлі́б, я́блуко, молоко́, м'я́со, знайо́мство, привіта́ння, по́шта, здоро́в'я, голова́, дочка́, яйце́, зупі́нка, ї́жа, інозе́мець, ка́ва, соба́ка, цу́кор, по́друга, украї́нець, фі́зика, но́мер, фа́брика, хо́лод, щі́тка, фо́то, ля́лька, ща́стя, дити́на, Ха́рків, Полта́ва, Бори́спіль, Олексі́й, Тетя́на, Лі́лія, Микі́та, Миха́йло, Анато́лій, Сашко́.

Множина́ іме́нників / Множественное число существительных

Він (ч.)	Вони́	Вона́ (ж.)	Вони́	Воно́ (с.)	Вони́
однина́	множина́	однина́	множина́	однина́	множина́
клас	класи	кімна́та	кімна́ти	лі́жко	лі́жка
майдáн	майдáни	ло́жка	ло́жки	вікно́	ві́кна
парк	па́рки	ша́фа	ша́фи	сло́во	слова́
Ø	-и	-а	-и	-о	-а

Завдання 4. Чита́йте і запишіть у зо́шити. Зверта́йте ува́гу на на́голос.

Брат – брати́, син – сини́, зо́шит – зо́шити, авто́бус – авто́буси, телефо́н – телефо́ни, чолові́к – чолові́кі, інститут – інституту́ти, бато́н – бато́ни, но́мер – номери́, сестра́ – се́стри, рука́ – ру́ки, нога́ – но́ги, ча́шка – чашки́, тарі́лка – тарі́лки, видéлка – видéлки, мо́ва – мо́ви, зима́ – зими́, весна́ – весни́, о́зеро – озе́ра, мі́сто – міста́, знайо́мство – знайо́мства, ву́хо – ву́ха, я́блуко – я́блука, яви́ще – яви́ща, прізви́ще – прізви́ща.

Присвійні займенники /Притяжательные местоимения

	я	ти	він	вонó	вона́	ми	ви/Ви	вони́
чоловічий р.	мій	твій	його́	його́	ї́	наш	ваш	їхній
жіночий р.	мо́я	тво́я	його́	його́	ї́	на́ша	ва́ша	їхня
середній р.	моє́	твоє́	його́	його́	ї́	на́ше	ва́ше	їхнє
множина́	мої́	твої́	його́	його́	ї́	на́ші	ва́ші	їхні
Чий? (ч. р.) Чия? (ж. р.) Чіє? (с. р.) Чії? (мн.)								

Притяжательные местоимения согласуются с существительными в роде, числе и падеже, кроме форм **його́, ї́**.
Обратите внимание на формы **їхній, їхня, їхнє, їхні**

Завдання 5. Складіть словосполучення зі словами за зразком:

Зразок: мій друг, твій друг; моя подруга, твоя подруга; моє вікно, твоє вікно; мої зошити, твої зошити.

Слова: автобус, зупінка, діти, сестра, дитина, син, яблуко, вуха, око, ніс, чоло, університет, батькі, фото, президент, волосся, мова, Україна, стіл, руки, нога, голова, тато, мама, брати, місто, вулиця, будинок, обличчя.

Завдання 6. Читайте.

Це мій тато. Це моя мама. Це мої батькі. Це мій брат. Це моя сестра. Це мій друг. Це моя подруга. Це мій будинок. Це моє вікно. Це моя квартира. Це моя кімната. Це моє ліжко.

Це мій друг Іван. Це моя подруга Віра. Це мій брат Микола. Це моя сестра Оксана.

Це мій гуртожиток. Тут моя кімната. Це моє ліжко. Там шафа і стілець. Там вікно. Це моя квартира. Тут моя кімната. Там мій стіл.

Завдання 7. Замість крапок поставте *мій, моя, моє*.

Це ... місто. Це ... дитина. Це ... брат. Це ... вікно. Це ... подруга. Це ... фото. Це ... ноутбук. Це ... телефон. Це ... стіл. Це ... стілець. Це ... ліжко. Це ... шафа. Це ... гуртожиток. Це ... університет. Це .... група.

Завдання 8. Закінчіть речення за зразком.

Зразок: Це мій ... – Це мій брат.

Це моя ... . Це мій ... . Це моє ... . Це мій ... . Це моя ... . Це мій ... . Це моє ... . Це мій ... . Це моє ... .

Слова: автобус, зупінка, таксі, тролейбус, квартира, ліжко, вікно, університет, телефон.

Завдання 9. Закінчіть речення за зразком.

Зразок: Це твій... – Це твій брат.

Це твоя ... . Це твій ... . Це твоє ... .

Слова: гуртожиток, будинок, квартира, кімната, місто, ліжко, шафа, стіл, зошит, зупінка, автобус, таксі.

Завдання 10. Слухайте, повторюйте. Читайте.

Це голова. Це моя голова. Це волосся. Це моє волосся. Це обличчя. Це моє обличчя. Це чоло. Це моє чоло. Це око. Це моє око. Це ніс. Це мій ніс. Це вухо. Це моє вухо. Це рот. Це мій рот. Це рука. Це моя рука. Це нога. Це моя нога.

Завдання 11. Складіть словосполучення іменників з присвійними займенниками за зразком.

Зразок: зошит (я, ти, він, вона, воно, ми, ви, вони) – мій/твій/його/її/наш/ваш/їхній зошит.

Слова: мама (я, ми, ви); тато (ти, ви, вони); сестра (я, вона, ми); яблуко (ти, він, вона); будинок (ми, ви, вони); телефон (я, ти, він, вона); обличчя (я, ти, він, вона); гуртожиток (ми, ви, вони).

Завдання 12. Дайте відповіді на питання, використовуючи присвійний займенник, що відповідає особі, зазначеній у дужках.

Зразок: – Чий він син? (вона). – Її.

Чия вона сестра? (він). Чий це зошит? (я). Чіє це завдання? (ти). Чий це тест? (вона). Чий це будинок? (ми). Чия це квартира? (ви). Чия вона подруга? (вони).

Завдання 13. Прочитайте діалоги.

- Чия це квартира?
- Це їхня квартира.
- Чиє це ліжко?
- Це твоє ліжко.
- Чий це будинок?

- Це їхній будинок.
- Чиї це зошити?
- Це його зошити.
- Чиї це діти?
- Це їхні діти.

- Дóбрый день.
- Дóбрый день.
- Як Вас звáти?
- Менé звáти Івáн. А Вас?
- Менé звуть Віктор.
- Дúже приéмно.
- Мені теж.

Запам'ятай!

Теж = тáкóж

Том – мій друг. Ромáн теж мій друг / Ромáн тáкóж мій друг.

Мій брат – студéнт. Я тáкóж студéнтка / Я теж студéнтка.

Це мій зошит. Це тáкóж мій зошит / Це теж мій зошит.

Це студéнт? Так, це студéнт. А це студéнт? Це теж студéнт / Це тáкóж студéнт.

Завдáння 14. Читáйте.

Це буфéт. Тут чай, кáва, сiк, молоко. Це моя чáшка. Ось водá. Ось цúкор. А це тарiлка. Там видéлка, лóжка, нiж. Чий це чай? Це мій чай. Чия це кáва? Це її кáва. Чия це лóжка? – Це моя лóжка. Чия це видéлка? – Це її видéлка. Чий це нiж? – Це його нiж. Дáйте чай. Дáйте сiк. Дáйте цúкор. Дáйте сiль.

Ось наш гуртóжиток. Тут моя кiмнáта. Це моé лiжко. Це тáкóж лiжко. Ось стiл. А там вiкно. Це шáфа. Там теж шáфа.

Де гуртóжиток? Ось вiн. Де лiжко? Лiжко тут. Де буфéт? Там. Де моя чáшка? Ось вона. Де зупiнка? Тут. Де аптéка? Там. Що там? Там óзеро. Хто це? Це я. Що це? Це завдáння. Хто це? Це мій друг. Хто вiн? Вiн студéнт. Хто там? Це Мустафá.

Завдáння 15. Вiкористайте вiдповiднi присвiйнi займéнники *його* чи *її* для осiб, зазнáчених у дужкáх.

Зразок: телефон (тата) – його телефон; телефон (мама) – її телефон.

Слова: подруга (сестра); друг (Альберт), зошит (студент); кімната (дівчина); ліжко (хлопець); дитина (брат); рука (дівчинка); волосся (хлопчик); вуха (Петро); фото (пані), будинок (пан).

Нові слова

Українська мова	Русский язык	Українська мова	Русский язык
я	я	виделка	вилка
ти	ты	займєнник	местоимение
ми	мы	інозємець	иностранец
ви	вы	кава	кофе
він	он	літо	лето
вона	она	множина	множ. число
воно	оно	ніж	нож
вони	они	однина	един. число
мій, моя, моє, мої	мой, моя, моё, мои	осінь	осень
твій, твоя, твоє, твої	твой, твоя, твоё, твои	особа	лицо (грам.)
його	его	ось	вот
її	её	сік	сок
наш, наша, наше, наші	наш, наша, наше, наши	сонце	солнце
ваш, ваша, ваше, ваші	ваш, ваша, ваше, ваши	тарілка	тарелка
їхній, їхня, їхнє, їхні	их	теж, також	тоже, также
чий? чия? чиє? чиї?	чей? чья? чьё? чьи?	цукор	сахар
але	но	щастя	счастье
де	где		

Завдання 1. Слухайте, повторюйте, читайте.

Ла – ля, са – ся, на – ня, та – тя, да – дя, за – зя, ца – ця, ласка – лялька, сани – сядь, наш – няня, там – тяжкий, дам – дядько, заєць – зять, цап – цяця.

Ам, ма́ма, я́ма, м'я́со, мо́я, ма́як, в'яз, воя́ж.

Експре́с, ефі́р, мед, плед, по́ле, е́вро, си́нє, п'е́са, фойе́.

Увесь, ю́ний, твою́, тук, тюк, луг, люкс, лють, Су́ми, сюрпри́з, розу́мний, зюйд, ву́хо, в'юн.

Ти, ті, ви́шня, ві́тер, пи́шний, пі́сня, лис, ліс, цикл, ці, ім'я́, їжа, пої́в, з'їсти.

Обмін, о́сінь, льон, сьогодні́, йо́гурт, знайо́мство.

Ба – па, ва – фа, га – ха, га – ка, да – та, жа – ша, за – са.

Ло – ро, ле – ре, ли – ри, лі – рі, ла – ра, лу – ру, ля – ря, лю – рю.

Га́ва, га́нок, гру́нт, гудзи́к; гай, газ, гро́ші, гру́ша, грівня, губа́.

Запам'ятай!

Дж і дз в одному складі – це дифтонги:

[дж]: джа́з, дже́м, дже́м|пер, джи́н|си, дже́|ре|ло́, си|джу́, хо|джу́, бджо|ла́

[дз]: дзвони́к, дзві́н, дзеркало

Завдання 2. Читайте.

Це місто Су́ми. Тут річка Псел. Там о́зеро Че́ха. Це на́ша ву́лиця. Тут наш гурто́житок. Це мо́я кімна́та. Ось мо́є лі́жко. Там сті́л. Це мій дру́г. Його́ зва́ти Ібрагі́м. Він студе́нт. Я те́ж студе́нт.

Це Алі́на. Вона́ студе́нтка. Алі́на – мо́я по́друга. Вона́ украї́нка. Це на́ша кімна́та. Ось мо́є лі́жко, а там її́ лі́жко. Це наш сті́л. Тут ло́жки, ви́делки, ча́шкі, тари́лки. Це мо́я ча́шка. А це – її́ ча́шка.

До́брый день! Мене́ зва́ти Андри́й. Це мо́я сім'я́. Ось мій ба́тько. Його́ звать Петро́. А це мо́я ма́ти. Її́ зва́ти Оле́на. Цей хло́пчик – мій брат. Його́ зва́ти Євге́н. А це на́ша сестра́ Га́нна. Вона́ студе́нтка. Я те́ж студе́нт. Мої́ ба́тькі – інже́нери. Су́ми – на́ше рідне мі́сто.

До́брый день! Мене́ звать Мико́ла. Ось фо́то. Це мо́я сім'я́. Це мій ба́тько Ві́ктор Петро́вич. Він лі́кар. А це мо́я ма́ти Людмі́ла Іва́нівна. Вона́ виклада́ч. Мої́ ба́тько і ма́ти – украї́нці. Я те́ж украї́нець.

однина́	множина́	однина́	множина́
украї́нець	украї́нці	мі́сто	міста́
украї́нка	украї́нки	рі́чка	річки́
студе́нт	студе́нти	о́зеро	озе́ра
студе́нтка	студе́нтки	мо́ре	моря́
інжене́р	інжене́ри	гурто́житок	гурто́житки
ліка́р	ліка́рі	кімна́та	кімна́ти
виклада́ч	виклада́чі	лі́жко	лі́жка
дру́г	дру́зі	сті́л	сто́лі
по́друга	по́друзи	ча́шка	чашки́

Іва́н та Андрі́й – дру́зі. Вони́ студе́нти. Марі́я та Окса́на – по́друзи. Вони́ студе́нтки. Мої́ батькі́ – ліка́рі. Це Сашко́. Йо́го батькі́ – інжене́ри. А́нна Іва́нівна та Ната́лія Анато́ліївна – виклада́чі. Ми студе́нти. Це на́ші виклада́чі. Євге́н і Петро́ – украї́нці. Іри́на та Алі́на – украї́нки. Ки́їв, Льві́в, Оде́са, Полта́ва, Ха́рків, Су́ми – міста́ Украї́ни. Дніпро́, Псел, Ти́са, Десна́, Сейм, Во́рскла – річки́ Украї́ни. Чорне мо́ре і Азо́вське мо́ре – моря́ Украї́ни. Сві́тязь, Синеві́р – озе́ра Украї́ни. Мура́т і Та́рек – студе́нти. Вони́ інозе́мці. Це їхні́ виклада́чі.

Завда́ння 3. Розкажіть про ва́ших дру́зів, ва́шу сім'ю́.

Зразо́к: Мене́ зва́ти ... Моє́ прізви́ще ... Я студе́нт (студе́нтка). А це мій (мо́я) ... . Він (вона́) теж ... . Йо́го (ї́ї) зва́ти ... . Йо́го (ї́ї) прізви́ще ... .

Це мо́я сім'я́. Це мій ба́тько. Йо́го зва́ти ... . А це мо́я ма́ти. Ї́ї зва́ти ... . Це мій брат (мої́ браті́). Йо́го (ї́х) зва́ть ... . Це мо́я сестра́ (мої́ сестри́). Ї́ї (ї́х) зва́ти ...

Завда́ння 4. Складіть діало́ги, використо́вуючи моде́ль:

- До́брый ... .
- До́брый ... .
- Як Ва́с ... ?
- Мене́ ... . А Ва́с?
- Мене́ ... .
- Ду́же ... .
- Мені́ ... .
- Ра́дий був ... .
- Я ... .
- До ....
- На все ... .

Грама́тика

Прикме́тник / Прилагательное

В украинском языке, как и в русском, прилагательные (**прикме́тники**) согласуются с существительными в роде, числе и падеже. Познакомьтесь с окончаниями прилагательных в падеже 1.

Відмі- нок	Рід			Множина́
	чоловічий (він)	жіночий (вона́)	середній (вонó)	
1	-ий, -ій добрий (ра́нок) сіній (буді́нок)	-а, -я добра (жі́нка) сі́ня (ча́шка)	-е, -є добре (життя́) сі́нє (мо́ре)	-і добрі (сло́ва) сі́ні (зо́шити)
(?)	Які́й? (Како́й?)	Яка́? (Какая́?)	Яке́? (Како́е?)	Які́? (Какие́?)

Кóлір (Цвет)

Украї́нська мова	Русский язык	Украї́нська мова	Русский язык
бі́лий	белый	роже́вий	розовый
чо́рний	чёрный	голубі́й, блакі́тний	голубой
жо́втий	жё́лтый	кори́чневий	коричневый
черво́ний	красный	сі́рий	серый
сі́ній	синий	ора́нжевий, пوما́ранчевий	оранжевый
зеле́ний	зелёный	фіоле́товий	фиолетовый

Завда́ння 5. Чита́йте.

Бі́лий светр, чо́рна ку́ртка, жо́втий бана́н, черво́ні я́блука, сі́нє не́бо, зеле́не сві́тло, роже́ва су́кня, голу́ба ча́шка, кори́чневі штані́, сі́ре не́бо, ора́нжевий ко́лір, фіоле́това ша́пка.

Завда́ння 6. Складі́ть словосполу́чення іме́нників з прикме́тниками за зразко́м.

Зразо́к: (бі́лий, -а, -е, і-) буді́нок, ша́пка, яйце́, рукави́чки → бі́лий буді́нок, бі́ла ша́пка, бі́ле яйце́, бі́лі рукави́чки.

(чо́рний, -а, -е, -і) светр, ку́ртка, мо́ре, штані́; (жо́втий, -а, -е, -і) бана́н, соро́чка, ма́сло, тари́лки; (черво́ний, -а, -е, -і) шарф, ша́фа, я́блуко, апельсі́ни; (сі́ній, -я, -є, -і) зо́шит, су́кня, не́бо, су́мки; (зеле́ний, -а, -е, -і) авто́бус, ша́пка, лі́стя, па́рки; (сі́рий, -а, -е, -і) телефо́н, тари́лка, облі́ччя, зо́шити; (кори́чневий, -а, -е, -і) сті́л, до́шка, лі́жка, джі́нси.

Завдання 7. Поєднайте прикметники *гáрний, гáрна, гáрне, гáрні* з іменниками.

Друг, слова, день, життя, чай, телефон, кава, подруги, знайомство, ранок, вечір, обличчя, пані, здоров'я, сестри, батькі, будинок, дерево, вулиця, дитина, ім'я, їжа, місто, волосся, дівчина, річка, хліпець.

Гáрний # погáний

Завдання 8. Доберіть антоніми.

Зразок: *Гáрна вода – погáна вода.*

Гáрна подруга, гáрний хлопчик, гáрна квартира, гáрне місце, гáрні апельсини, гáрна їжа, гáрна кава, гáрний гуртожиток, гáрне знайомство, гáрна кімната, гáрне літо, гáрні яблука.

Завдання 9. Поєднайте прикметники *велікий, веліка, веліке, велікі* та *маленький, маленька, маленьке, маленькі* з іменниками.

Автобус, шафа, яблуко, штани, банан, аптека, сукня, чашки, парк, річка, місто, кімнати, батон, тарілка, озеро, будинки, хлопчик, дошка, ліжко, столи.

Завдання 10. Читайте.

Це моя шафа. Тут моя куртка, моя шапка, мій шарф, мої рукавички. Це сині джинси. Це біла сорочка, а це – фіолетова. Це зелений светр, а це – коричневий. Це штани. Вони чорні.

Це сумка. Там ручка, олівець, зошити, книжки. Ось синій олівець, а це червона ручка.

Це світлофор. Ось червоне світло. – Стій! А це жовте світло. – Приготуйся! Зелене світло. – Іді!

Завдання 11. Слушайте, повторюйте, читайте.

2

1

1

Який це апельсин? – Великий. (Це великий апельсин).

Яка це куртка? – Червона. (Це червона куртка).

Яке це яблуко? – Зелене. (Це зелене яблуко).

Яке це місто? – Маленьке. (Це маленьке місто).

Які це діти? – Малі. (Це малі діти).

Який це колір? – Помаранчевий. (Це помаранчевий колір).

Який це викладач? – Гарний. (Це гарний викладач).

Яка це країна? – Рідна. (Це рідна країна).

Яке це яйце? – Велике. (Це велике яйце).

Яке це небо? – Блакитне. (Це блакитне небо).

Яке це світло? – Жовте (Це жовте світло).

Завдання 12. Прочитайте. Доповніть речення своїми прикладами.

Україна – моя рідна країна. Яка Ваша рідна країна? ... – моя рідна країна.

Суми – моє рідне місто. А яке Ваше рідне місто? ... – моє рідне місто.

Завдання 13. Підкреслені слова в реченнях, що наведені нижче, містять помилки. Віправте їх.

1. Володімир, де мама? 2. Вона ваш подруга. 3. Телефон – це вона. 4. Чий вона сестра? 5. Оксана, чия це кава? 6. Знайомство – це вона. 7. Він добра друг. 8. Що це? Світлана. 9. Хто це? Кава. 10. Це жовті світло. 11. Небо блакитна. 12. Дівчина, як Вас звати? 13. Марія – моє подруга. 14. Синій джинси. 15. Червона рукавички і білий шапка.

Завдання 14. Перекладіть українською.

1. Она моя подруга. 2. Он тоже мой друг. 3. Это хороший чай. 4. Оксана, где Александр? 5. Как дела? – Хорошо. 6. Это мой папа и моя мама. 7. Моя фамилия Шевченко. 8. До свидания, Тарас. 9. Что это? 10. Кто это? 11. Какой это цвет? 12. Спасибо.

Нові слова

Українська мова	Русский язык	Українська мова	Русский язык
білий, -а, -е, -і	белый	поганий, -а, -е, -і	плохой
блакитний, -а, -е, -і	голубой	помаранчевий, -а, -е, -і	оранжевый
великий, -а, -е, -і	большой	прикметник	прилагательное
викладач	преподаватель	рідний, -а, -е, -і	родной
гάρний, -а, -е, -і	хороший	рожевий, -а, -е, -і	розовый
голубий, -а, -е, -і	голубой	рукавички	перчатки
джінси (мн.)	джинсы	светр	свитер
дошка	доска	світло	свет
жіночий, -а, -е, -і	женский	світлофор	светофор
жовтий, -а, -е, -і	жёлтый	середній, -я, -е, -і	средний
зелений, -а, -е, -і	зелёный	синій, -я, -е, -і	синий
інженер	инженер	сірий, -а, -е, -і	серый

кні́жка	книга	сорóчка	рубашка, сорочка
ко́лір	цвет	су́кня	платье
кори́чневий, -а, -е, -і	коричневый	украї́нець	украинец
краї́на	страна	украї́нка	украинка
лі́кар	врач	фіолéтовий, -а, -е, -і	фиолетовый
мали́й, -а, -е, і-	маленький, ма́лый	черво́ний, -а, -е, -і	красный
мале́нький, -а, -е, -і	маленький	чолові́чий, -а, -е, -і	мужской
мі́сце	место	чо́рний, -а, -е, -і	чёрный
оли́вець	карандаш	штани́ (мн.)	брюки, штаны
ора́нжевий, -а, -е, -і	оранжевый	які́й? яка́? яке́? які́?	какой? какая? какое? какие?

Завдання 1. Читайте.

А – ла – бла – бланк; ра – бра – брат; ла – пла – плавати; ра – пра – правий.

О – ло – бло – блок; ро – бро – брова; ло – пло – площа; ро – про – проблема.

У – лу – блу – блуза; ру – бру – бруд; лу – плу – плуг; ру – пру – пружина.

И – ли – бли – близько; ри – бри – бритва; ли – пли – пливті; ри – при – прийом.

І – лі – блі – блідий; рі – бри – брід; лі – плі – плід; рі – при – прізвище.

Е – ле – бле – блеф; ре – бре – брезент; ле – пле – племінник; ре – пре – президент.

П'єса, п'ять, п'ють, під'їхати, б'є, б'ють, люб'язний, з'їсти.

Завдання 2. Складіть словосполучення за моделлю «прикметник+іменник», використовуючи прикметники *добрый, добра, добре* з іменниками відповідного роду.

Мама, друг, тато, день, життя, чай, кава, ранок, дитина, масло, вечір.

Завдання 3. Дайте відповіді на питання, використовуючи прикметники з наведеного вище списку.

Українська мова	Русский язык
великий, -а, -е, -і	большой, великий
маленький, -а, -е, -і	маленький
високий, -а, -е, -і	высокий
низький, -а, -е, -і	низкий
гарячий, -а, -е, -і	горячий
теплий, -а, -е, -і	тёплый
холодний, -а, -е, -і	холодный
правий, -а, -е, -і	правый
лівий, -а, -е, -і	левый
новий, -а, -е, -і	новый
старий, -а, -е, -і	старый
різний, -а, -е, -і	разный
однаковий, -а, -е, -і	одинаковый

Зразок: Який це будинок (великий, маленький)? – Це великий будинок. Це маленький будинок.

Яке це дерево (велике, маленьке)? Яка це вода (гаряча, холодна)? Який це стіл (високий, низький)? Який це напій (теплий, холодний)? Яка це книжка (стара, нова)? Яке це око (ліве, праве)? Який це хлопчик (великий,

маленький)? Які це чашкі (різні, однакові)? Яка це кава (тепла, гаряча)? Якé це вухó (ліве, праве)? Якé це ліжко (високе, низьке)? Який це гуртожиток (новий, старий)? Яка це рука (ліва, права)?

Що?	ліва рука	Де?	ліворуч
	права рука		праворуч

Ось гуртожиток. Ліворуч озеро. Праворуч аптека. Ось будинок. Праворуч парк. Ліворуч театр. Це моя кімната. Праворуч стіл, а ліворуч ліжко. Де університет? Праворуч. Де бібліотека? Ліворуч.

Граматика

Прислівники / Наречия

Наречия (**прислівники**) показують, як, где, когда происходит действие (русск.: *быстро, хорошо, вчера, холодно, здесь*).

В украинском языке, как и в русском, наречия могут быть образованы от прилагательных с помощью суффиксов **-о** или **-е**: *приємний – приємно, високий – високо, низький – низько, гарячий – гаряче, холодний – холодно, теплий – тепло, добрий – добре*.

Сьогодні тепло. Сьогодні холодно. Дуже приємно.

Заперечні констру́кції з частками ні, не / Отрицательные конструкции

Це не Ніна. Це Олена, вона моя сестра.

Це не батько. Це мій дідусь.

Це не кафе. Це бібліотека.

Це не червоне світло. Це жовте світло.

Завдання 4. Читайте.

Це твоя мама? – Ні, це не моя мама. Це моя тітка. / Ні, це моя тітка.

Це твоя сестра? – Ні, це не сестра. Це моя племінниця. / Ні, це моя племінниця.

Це твій брат? – Ні, це не мій брат. Це мій племінник. / Ні, це мій племінник.

Це твоя тітка? – Ні, це не моя тітка. Це моя сестра. / Ні, це моя сестра.

Це твій дідусь? – Ні, це не мій дідусь. Це мій дядько. / Ні, це мій дядько.

Це інженерний факультет? – Ні, це не інженерний факультет. Це медичний інститут. / Ні, це медичний інститут.

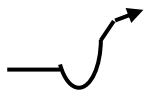
Це Суми? – Ні, це не Суми. Це Київ. / Ні, це Київ.

Це холо́дна вода́? – Ні, це не холо́дна вода́. Це те́пла вода́. / Ні, це те́пла вода́.

Це не ма́ти, а бабу́ся. Це не хлопчик, а дівчинка. Це не черво́ний оліве́ць, а жо́втий. Це не мій зо́шит, а твій. Це не тво́я кни́жка, а мо́я. Це не те́пле молоко́, а холо́дне. Це не о́зеро, а рі́чка.

Завда́ння 5. Да́йте ві́дповіді на пита́ння. Запиші́ть їх.

Це університет? Це тво́я ма́ти? Це твій брат? Це племі́нник? Це твій діду́сь? Це тво́я ті́тка? Це Рома́н? Це Ахме́д? Це гаря́че молоко́? Це сі́ній ко́лір? Це меді́чний інститут? Це лі́ва рука́? Це холо́дна вода́? Гурто́житок правору́ч? Бібліоте́ка лівору́ч? Кафе́ правору́ч? Це Су́ми? Сьо́годні хо́лодно? Сьо́годні те́пло?

ІК-4 3 - Це кни́жка? 1 1 - Так, це кни́жка. 4 - А це? 1 - Це та́кож кни́жка.	
--	---

Завда́ння 6. Чита́йте.

ІК-3	ІК-1	ІК-4	ІК-1
Це зо́шит?	Так, це зо́шит.	А це?	Це та́кож зо́шит.
Це тво́я сестра́?	Так, сестра́.	А це?	Це її́ по́друга.
Це ка́ва?	Ні, це чай.	А це?	А це ка́ва.

ІК-2	ІК-1	ІК-4	ІК-1
Хто це?	Це мій друг.	А це?	Це теж мій друг.
Що це?	Це бібліоте́ка.	А це?	А це буфе́т.
Хто це?	Це виклада́ч.	А це?	А це дека́н.

Завда́ння 7. Поста́вте запита́ння.

- ...?	...?	...?
- Так, лі́кар.	– Так, університет.	– Це апте́ка.
- ....?	....?	....?
- Це теж лі́кар.	– А це бібліоте́ка.	– А це по́шта.

Граматика

Дієслово / Глагол

Каждый глагол имеет базовую форму, которая приводится в словарях, – инфинитив (**інфінітив**). Большинство украинских глаголов в инфинитиве оканчиваются на **–ти**: *чита́ти, слухати, сидіти, стояти*.

Глаголы в украинском языке, как и в русском, могут иметь после **–ти** в инфинитиве или окончаний в других формах суффикс **–ся** (**–сь**). Ср.: *Дозвольте познайо́мити...* (Разрешите познакомиться...). *Дозвольте познайо́митися...* (Разрешите познакомиться...). *Мені подобається ка́ва* (Мне нравится кофе).

Теперішній час дієслів / Настоящее время глаголов

В украинском языке, как и в русском, глаголы употребляются в трёх временах: настоящем (теперішній час), прошедшем (мину́лий час) и будущем (майбу́тній час).

Глаголы в настоящем времени изменяются по лицам и числам, т.е. спрягаются. Украинские глаголы объединены в два спряжения. Глаголы **I-го** спряжения имеют в личных окончаниях букву **–е** (после согласных) или **–є** (после гласных) во втором и третьем лице единственного числа и в первом и втором лице множественного числа. В таблице приводятся личные окончания глаголов **I-го** спряжения. В скобках даны формы повелительного наклонения (императива) от этих глаголов.

чита́ти- I / – чита-		писа́ти - I – пиш-	
я чита́-ю	ми чита́-ємо	я пиш-у́	ми пи́ш-емо
ти чита́-єш (чита́й!)	ви чита́-єте (чита́йте!)	ти пи́ш-єш (пиши́!)	ви пи́ш-ете (пиши́ть!)
він чита́-є	вони́ чита́-ють	він пи́ш-є	вони́ пи́ш-уть

Вот еще несколько примеров изменения глаголов I-го спряжения в настоящем времени:

особа	сіда́ти - I (садиться)		і́ти/йті́* - I (идти)	
	однина́	множина́	однина́	множина́
1	сіда́ю	сіда́ємо	іду́ / йду	ідемо́ / йдемо́
2	сіда́єш (сіда́й!)	сіда́єте (сіда́йте!)	іде́ш / йдеш (іди́ / йди!)	ідете́ / йдете́ (іди́ть!)
3	сіда́є	сіда́ють	іде́ / йде́	іду́ть / йду́ть

*Первая буква **і** меняется на **й** после слов, которые оканчиваются на гласный: *вони́ йду́ть*.

о́соба	ма́ти - I (иметь)		зна́ти - I (знать)	
	однина́	множина́	однина́	множина́
1	ма́ю	ма́ємо	зна́ю	зна́ємо
2	ма́єш (май!)	ма́єте (ма́йте!)	зна́єш (знай!)	зна́єте (зна́йте!)
3	ма́є	ма́ють	зна́є	зна́ють

Примечание 1. Глагол «ма́ти» означает:

- 1) принадлежность: *Я ма́ю по́другу* (У меня есть подруга);
- 2) необходимость, обязательность действия (когда он стоит перед другим глаголом): *Я ма́ю писа́ти ста́ттю* (Я должен писать статью).

Примечание 2. Глаголы, которые в инфинитиве перед –ти имеют суффикс –ва-, «теряют» его в настоящем времени: *дякувати* – дяку-, *запро́шувати* – запро́шу-

о́соба	дякувати - I (благодарить)		запро́шувати - I (приглашать)	
	однина́	множина́	однина́	множина́
1	дякую	дякуємо	запро́шую	запро́шуємо
2	дякуєш (дякуй!)	дякуєте (дякуйте!)	запро́шуєш (запро́шуй!)	запро́шуєте (запро́шуйте!)
3	дякує	дякують	запро́шує	запро́шують

Завда́ння 8. Чита́йте.

Богда́н чита́є текст. Ми чита́ємо завда́ння. Студенти чита́ють слова́. Виклада́ч чита́є дикта́нт. Діти чита́ють бу́кви. Я чита́ю. Ві́ктор та́кож чита́є. За́раз ми чита́ємо.

- Богда́не, ти чита́єш?	– Мари́є, ти чита́єш?
- Так, я чита́ю.	– Ні, за́раз я не чита́ю.
- А Мико́ла?	– Чита́й, Мари́є!
- Він та́кож чита́є.	– Студенти, чита́йте!

Завда́ння 9. Запишіть дієслова́ у тій о́собі, яка зазначена в дужках.

Зразок: сидати (я, ти): я сида́ю, ти сида́єш.

Іти / йти* (я, він, ми, вони́); ма́ти (ти, вона́, ви, вони́); зна́ти (я, він, ми); чита́ти (ти, ми, вони́); писа́ти (я, він, ми, вони́); сидати (я, ти, він, вони́); дякувати (я, він, ви); запро́шувати (він, ми, ви, вони́).

*Первая буква і меняется на й после слов, которые оканчиваются на гласный:

вони́ йдуть.

Завдання 10. Допишіть закінчення дієслів.

Я запрошу... . Ми дяку... . Він зна... . Ти сіда... . Ви ма... . Вона чита... . Я пиш ... . Вони йд... .

Завдання 11. Заповніть таблицю.

слухати - I (слухать) / слуха-		жити - I (жить) / жив-	
я	ми	я	ми
ти	ви	ти	ви
він (вона́, вонó)	вони́	він (вона́, вонó)	вони́

Завдання 12. Читайте.

Я слухаю діалог. Студенти слухають текст. Роман слухає радіо. Ахмед слухає питання.

Зараз урок. Лейла читає, а викладач слухає. Потім викладач читає, а студенти слухають. Ірина не слухає. – Ірино, будь ласка, слухай!

Я тут живу. Де ти живеш? Де він живе? Де ви живете? Де вони живуть? Це гуртожиток. Я тут живу. Тут також живуть мої друзі. Зараз вона живе в Україні.

Завдання 13. Доповніть речення.

Це ... гуртожиток. Це ... вода. Це ... країна. Це ... напої. Це моє ... місто. Це ... кава. Це ... інститут. Це ... штани. Це ... ручка. Це ... дерево. Це мої ... друзі. Це моє ... вуха. Це моя ... рука. Це ... дівчинка. Це ... знайомство.

Слова для довідок: новий (-а, -е, -і), холодний (-а, -е, -і), великий (-а, -е, -і), гарячий (-а, -е, -і); рідний (-а, -е, -і), чорний (-а, -е, -і), медичний (-а, -е, -і); теплий (-а, -е, -і), синій (-я, -є, -і), високий (-а, -е, -і), добрий (-а, -е, -і), лівий (-а, -е, -і), правий (-а, -е, -і), маленький (-а, -е, -і), приємний (-а, -е, -і).

Завдання 14. Закінчіть речення за зразком.

Зразок: Ми читаємо. Іван також ... – Ми читаємо. Іван також читає.

Ніна читає. Ми також ... . Я читаю. Ти також ... . Вони читають. Ви також ....

Я знаю. Ти також ... . Ми знаємо. Ви також ... . Він знає. Вони також ... .

Він сідає. Я також ... . Ми сідаємо. Ви також ... . Ти сідаєш. Вони також ... .

Петро дякує. Ти також ... . Ми дякуємо. Вони також ... . Я дякую. Ви також ... .

Ти слухаєш. Я теж ... . Він слухає. Вони теж ... . Ми слухаємо. Ви теж ... .

Я запрошую. Він також ... . Ми запрошуємо. Вони також ... .

Ти йдеш. Ви також ... . Вона йде. Ми також ... . Він іде. Вони також ... .

Завдання 15. Закінчіть речення за зразком.

Зразок: *Це твоя мама? – Ні, це не моя мама. Це моя тітка. / Ні, це моя тітка.*

Це твій брат? Це твоя бабуся? Це твій дядько? Це твоя сестра? Це твій племінник? Це твоя племінниця? Це твій дідусь?

Нові слова

Українська мова	Русский язык	Українська мова	Русский язык
бабу́ся	бабушка	нові́й, -а́, -е́, -і́	новый
бібліоте́ка	библиотека	одна́ковий, -а, -е, -і	одинаковый
висо́кий, -а, -е, -і	высокий	писа́ти (І)	писать
га́р'ячий, -а, -е, -і	горячий	племи́нник	племянник
діду́сь	дедушка	племи́нниця	племянница
ді́слово	глагол	по́тім	потом
ду́же	очень	пра́вий, -а, -е, -і	правый
дя́дько	дядя	право́руч	справа
дя́кувати (І)	благодарить	прие́мний, -а, -е, -і	приятный
жи́ти (І)	жить	рі́зний, -а, -е, -і	разный
за́раз	сейчас	сіда́ти (І)	садиться
запро́шувати (І)	приглашать	слу́хати (І)	слушать
зна́ти (І)	знать	ста́рий, -а́, -е́, -і́	старый
і́ти / йти (І)	идти	сьо́годні	сегодня
лі́вий, -а, -е, -і	левый	тепе́рішній час	настоящее время
ліво́руч	слева	те́плий, -а, -е, -і	тёплый
ма́ти (І)	иметь	те́пло	теплó
меді́чний, -а, -е, і	медицинский	ті́тка	тётя
могті́ (І)	мочь (могу, можешь...)	холо́дний, -а, -е, -і	холодный
не	не	час	время
ни́зький, -а, -е, -і	низкий	чита́ти (І)	читать
ні	нет		

Завдання 1. Читайте. Правильно вимовляйте звук [o].

Одін, одна, одне, одні, однаковий, одяг, олівець, оранжевий, коричневий, сорочка, дієслово, дядько, новий, тепло, холодний, поганий, батько, здоров'я, молоко, м'ясо, слово, тато, яблуко, волосся, голова, озеро, око, обличчя, чолó, чоловік, іноземець, сьогодні.

Завдання 2. Доповніть таблицю.

Хто це?	Що це?
Ів́ан, та́то	Стіле́ць, лаборато́рія

Слова: аудито́рія, бабу́ся, ба́тько, виклада́ч, Ві́ктор, ву́лиця, геро́й, дека́н, Абдулла́, дити́на, дівчи́нка, діду́сь, до́шка, друг, дядько, інжене́р, іноземець, кабіне́т, кни́жка, ко́лір, лі́кар, майдáн, ма́ти, музе́й, Ні́на, оліве́ць, пі́сня, племи́нник, ру́чка, сві́тлофо́р, секретáр, сестра́, син, сі́ль, сім'я́, ста́нція, студéнтка, теа́тр, украї́нка, уніве́рситет, факультéт, хлі́б, чай, ша́фа, шко́ла, школя́р, взуття́, одяг.

Завдання 3. Розкрийте дужки, використавши відповідні форми дієслів. Визначте суб'єкт і об'єкт дії.

1. Студéнт (чита́ти) кни́жку. 2. Сестра́ (слуха́ти) ра́діо. 3. Хто (писа́ти) б́укви? 4. Ми (чита́ти) текст. 5. Ти (ма́ти) оліве́ць? 6. Я (зна́ти) уро́к. 7. Ти (зна́ти) Ві́ктора? 8. Ми (запро́шувати) друзі́в. 9. Ви (писа́ти) завда́ння. 10. Він (запро́шувати) по́другу. 11. Вони́ (зна́ти) нові́ слова́.

Грама́тика

Знахі́дний відмі́нок (4) / Падеж 4

Падеж 4 (**знахі́дний відмі́нок**) обычно используется как падеж прямого объекта. В таблице приводятся окончания существительных разного рода в падежах 1 и 4 в единственном числе. Обратите внимание на различия в окончаниях одушевлённых (**істо́та**) и неодушевлённых (**неісто́та**) существительных мужского рода.

Однина

ВІДМНОК	рід					
	жіночий (вона́)	чоловічий (він)		середній (вонó)		
		неісто́та	істо́та			
1	-а, -я, -Ø ма́ма, ші́я, моде́ль	Ø стіл, оліве́ць	Ø бра́т, діду́сь	-о лі́жко	-е мі́сце	-я життя́
4	-у, -ю, Ø ма́му, ші́ю, моде́ль	Ø стіл, оліве́ць	-а, -я бра́та, діду́ся	-о лі́жко	-е мі́сце	-я життя́
<i>Кого́?</i>			<i>Що́?</i>			

Я запрошую (кого́?) *ді́вчину, сестру́, Марію́*

(ді́вчина, сестра́, Марі́я – вона́); → -у / -ю.

Я люблю (що?) *о́сінь* (осіньØ – вона́) → Ø (4 = 1).

Я слухаю (кого́?) *викладача́, брата́, дідуся́*

(викладач, брат, діду́сь – він – істо́та); → -а / -я.

Я слухаю (що?) *текст, уро́к, діалóг*

(текст, уро́к, діалóг – він – неісто́та) → Ø (4 = 1).

Я читаю (що?) *завда́ння* (завда́ння – воно) (4 = 1).

Чоловічий рід (неісто́ти)

(1)	стіл	авто́бус	стіле́ць	чай
(4)	стіл	авто́бус	стіле́ць	чай

Чоловічий рід (істо́ти)

(1)	студе́нт	дека́н	виклада́ч	інозе́мець
(4)	студе́нта	дека́на	викладача́	інозе́мця

Жіночий рід (неісто́ти)

(1)	кни́жка	рі́чка	ву́лиця	ші́я	сі́ль
(4)	кни́жку	рі́чку	ву́лицю	ші́ю	сі́ль

Жіночий рід (істо́ти)

(1)	студе́нтка	ді́вчина	Ма́рія
(4)	студе́нтку	ді́вчину	Ма́рію

Середній рід

(1)	яблу́ко	мі́сто	яйце́	ім'я́
(4)	яблу́ко	мі́сто	яйце́	ім'я́

Завдання 4. Утворіть форми знахідного відмінка від іменників, використовуючи вказані закінчення.

1) (Ø) Зóшит, апельсін, хліб, рáнок, сир, день, стілець, олівéць; 2) (-а) племінник, син, викладач, хлопчик, друг, декáн, Ві́ктор; 3) (-я) украї́нець, хлопець, дідусь, лі́кар, Андрі́й, Ю́рій; 4) (-у) мо́ва, абéтка, вода́, сестра́, сума́, весна́, їжа́, голова́, апте́ка, краї́на, до́шка, ка́ва, ча́шка, ша́фа, рука́, нога́, бібліоте́ка, шко́ла, подруга́, дочка́, жі́нка, украї́нка, Окса́на, Тетя́на; 5) (-ю) сім'я́, бабу́ся, племінниця́, сукня́, Лі́дія, На́дія; 6) (Ø) сі́ль, о́сінь, кров, любóв, моде́ль; 7) (-о) сві́тло, знайо́мство, не́бо, лі́то; 8) (-е) со́нце, по́ле, се́рце, мі́сце, прізви́ще; 9) (-я) житт́я, волóсся, привіта́ння, облі́ччя, ім'я́, пита́ння, взутт́я.

Завдання 5. Утворіть за зразком форми множини від іменників чоловічого роду.

Ø → -и	ь → -і	(ж, ч, ш, щ)Ø → -і	й → ї
авто́бус → авто́буси	оли́вець → оли́вці	виклада́ч → виклада́чі	напíй → напо́ї
студéнт	хлопе́ць	но́ж (і//о)	музе́й
стіл (і//о)	стіле́ць	товари́ш	геро́й
зо́шит	інозе́мець	вірш	
майдáн	украї́нець		
факультéт	дідусь		

друг	дру́зі
------	--------

Студéнти (1) слóхають викладача́ (4). Хлопці запро́шують. Авто́буси йдуть. Геро́ї не вмира́ють. Украї́нці дякують. Товари́ші сідáють. Тут живóть інозе́мці. Виклада́чі пи́шуть. Холо́дні напо́ї. На́ші музе́ї. Ва́ші оли́вці. Йо́го дідусі́. Малéнькі сті́льці. Вели́кі но́жі. Висо́кі столи́. Сі́ні зо́шити. Ву́лиці й майдáни. Інститу́ти й факультéти. Іва́н і Петро́ – дру́зі.

рØ → -и	(ар, яр)Ø → -і
пра́пор	лі́кар
світлофо́р	школя́р
вечі́р (і//о)	календа́р
но́мер	секретáр
інженéр	
светр	
ко́лір (і//ьо)	

Жовто-сіні прапорі. Інженері й лікарі. Школярі читають. Нові календарі. Різні кольорі. Старі світри. Це вулиця Харківська, тут світлофори. Холодні вечорі. Це деканат, тут секретарі. Будінки мають номері.

Зверніть увагу! (Обратите внимание!)

i = й	студент i студентка Іван i Петро студентка й викладач Марія й Антон
--------------	--

Завдання 6. Утворіть за зразком форми множини від іменників жіночого роду.

-а → -и	-я → -і	(ж, ч, ш, щ)а → -і	'я, (голосний)я → ї	∅ → -і
мова → мови	бабуся → бабусі	площа → площі	сім'я → сім'ї	осінь → осені
сумка	племінниця	ніч (і//о)	шія → шії	модель
подруга	сукня		аудиторія	
країна	пісня		станція	
українка	вулиця		лабораторія	

Українська й англійська мови. Наші сумки. Гарні подруги. Великі країни. Українці й українки. Мої бабусі. Твої племінниці. Однакові сукні. Українські пісні. Сумські вулиці й площі. Дні й ночі. Наші сім'ї. Голови й шії. Аудиторії й лабораторії. Холодні осені. Різні моделі.

Завдання 7. Утворіть за зразком форми множини від іменників середнього роду.

-о → -а	-е → -я	(ж, ч, ш, щ)е → -а	-я → -я
яблуко → яблука	море → моря	явище → явища	життя → життя
озеро	яйце	прізвище	прощання
вікно	місце		завдання
слово	серце		привітання
дерево	поле		обличчя

око (к//ч) ім'я	очі імена
--------------------	--------------

Червоні й зелені яблука. Сві́тязь, Синеві́р – озера України. Нові слова. Ось вікна. Там великі дерева. Чорне море й Азовське море – моря України. Гарні місця. Широкі поля. Фізичні явища. Наші прізвища. Складні завдання. Ваші привітання. Їхні життя.

Знахідний відмінок множини (4) / Падеж 4 (множественное число)

Множина

ВІДМІНОК	рід						
	жіночий (вона)		чоловічий (він)		Середній (вонó)		
	неістоти	істоти	неістоти	істоти			
1	-и, -ї, -і букви шиї моделі	-и підруги жінокі дочки	-и, -і, -ї столі олівці музеї	-и, -і, -ї браті дідусі герої	-а ліжка	-я місця	-я життя
4	-и, -ї, -і букви шиї моделі	Ø підруг жінок дочок	-и, -і, -ї столі олівці музеї	-ів, -їв братів дідусів героїв	-а ліжка	-я місця	-я життя
<i>Кого?</i>				<i>Що?</i>			

Чоловічий рід (неістоти)

Однина (1) що?	автобус	олівець	вірш	музей
Однина (4) що?	автобус	олівець	вірш	музей
Множина (1) що?	автобуси	олівці	вірші	музеї
Множина (4) що?	автобуси	олівці	вірші	музеї

Чоловічий рід (істоти)

Однина (1) хто?	студент	хлопець	викладач	герой
Однина (4) когó?	студента	хлопця	викладача	героя
Множина (1) хто?	студенти	хлопці	викладачі	герої
Множина (4) когó?	студентів	хлопців	викладачів	героїв

Жіночий рід (неістоти)

Однина (1) що?	мова	вулиця	аудиторія	модель
Однина (4) що?	мову	вулицю	аудиторію	модель
Множина (1) що?	мови	вулиці	аудиторії	моделі
Множина (4) що?	мови	вулиці	аудиторії	моделі

Жіно́чий рід (істо́ти)

Однина́ (1) хто?	студе́нтка	бабу́ся	Марі́я
Однина́ (4) кого́?	студе́нтку	бабу́сю	Марі́ю
Множина́ (1) хто?	студе́нтки	бабу́сі	Марі́ї
Множина́ (4) кого́?	студе́нток	бабу́сь	Марі́й

Сере́дній рід

Однина́ (1) що?	я́блуко	мі́сто	яйце́	пита́ння
Однина́ (4) що?	я́блуко	мі́сто	яйце́	пита́ння
Множина́ (1) що?	я́блука	міста́	яйця́	пита́ння
Множина́ (4) що?	я́блука	міста́	яйця́	пита́ння

Завда́ння 8. Чита́йте. Візна́чте суб'є́кт і об'є́кт ді́ї, рід, число́, відміно́к іме́нника.

Я зна́ю вірш. Ти зна́єш вірші. Він зна́є нові слова́. Ми зна́ємо Марі́ю. Ви зна́єте уро́к? Вони́ зна́ють по́друг Наді́ю й Окса́ну. Студе́нт пи́ше дикта́нт. Студе́нти пи́шуть те́сти. Виклада́ч слуха́є студе́нта. Виклада́ч слуха́є студе́нтів. Він слуха́є студе́нтку. Вони́ слуха́ють студе́нток. Пиші́ть бу́кви й слова́! Чита́й бу́кву!

Завда́ння 9. Чита́йте.

*Помните, что глаголы, которые в инфинитиве перед **–ти** имеют суффикс **–ва–**, «теряют» его в настоящем времени: *дя́кувати – дя́ку–, за́прощува́ти – за́прощу–, дава́ти – да–, продава́ти – прода–, купува́ти – купу–*:

осо́ба	дава́ти - I (давать)		продава́ти - I (продавать)		кupuва́ти - I (покупать)	
	однина́	множина́	однина́	множина́	однина́	множина́
1	даю́	даємо́	продаю́	продаємо́	купую́	купую́мо
2	дає́ш (дава́й!)*	дає́те (дава́йте!)*	продає́ш (прода́вай!)	продає́те (прода́вайте!)	купую́еш (купуй!)	купую́ете (купуйте!)
3	дає́	даю́ть	продає́	продаю́ть	купую́є	купую́ють

* Формы *дай, да́йте* образованы от глагола совершенного вида *да́ти* (что сделать?).

Завданн́я 10. Допиші́ть закінче́ння дієслі́в.

Я купу́... сік. 2. Що ти купу́... ? 3. Вона́ купу́... чай і ка́ву 4. Що ми купу́... ? 5. Що ви купу́... ? 6. Ви прода... бато́ни? 7. Ми прода... сир і молоко́. 8. Вона́ прода... апельсі́ни й бана́ни. 9. Вони́ прода... я́блука. 10. Я прода... ри́бу і м'ясо. 11. Я да... гро́ші. 12. Продаве́ць да... това́р.

13. Покупéць да... грóші. 14. Да... ма́сло, будь ла́ска. 15. Тут прода... óвочі й фрúкти.

Завда́ння 11. Розкри́йте дужкі, ви́користавши відпові́дні фо́рми дієслі́в.

1. Я (купува́ти) хлі́б. 2. Ви (продава́ти) óвочі? 3. Де ти (купува́ти) м'ясо? 4. Він (купува́ти) чай і цу́кор. 5. Вони́ (продава́ти) молоко́. 6. Будь ла́ска, (да́ти) бато́н! 7. Тут ми (купува́ти) сві́жі фрúкти. 8. Це вели́кий суперма́ркет. Тут я (купува́ти) їжу: чай, ка́ву, молоко́, хлі́б, óвочі, м'ясо, ри́бу. 9. (Да́ти), будь ла́ска, грівню!

Грама́тика

Чи́сла і числі́вники / Числа и числительные

1 – оди́н (ч.), одна́ (ж.), одне́ (с.), одні́ (мн.)

2 – два (ч. і с.), дві́ (ж.)

3 – три

4 – чоти́ри

- **Оди́н/одна́/одне́/одні́:**

оди́н сті́л   одна́ кімна́та   одне́ вікно́   одні́ штані́

- **Два /дві́, три, чоти́ри:**

два сто́лі / дві́ кімна́ти   три викладачі́   чоти́ри вікна́

Завда́ння 12. Чита́йте.

Оди́н, два, три, чоти́ри. Оди́н, одна́, одне́, одні́. Два, дві́. Три. Чоти́ри. Оди́н студéнт, одна́ студéнтка, одне́ яйце́, одні́ джінси; два студéнти, дві́ студéнтки; три студéнти, три студéнтки, чоти́ри студéнти, чоти́ри студéнтки. Оди́н оліве́ць, одна́ грівня, одне́ яблуко, одні́ штані́. Два авто́буси, дві́ сýмки, дві́ грівні, два сло́ва. Три сýкні, три грівні, три свéтри, три вікна́. Чоти́ри олівці́, чоти́ри рúчки, чоти́ри грівні, чоти́ри лі́жка. Буді́нок но́мер оди́н. Аудиторі́я но́мер два. Буді́нок но́мер три. Троле́йбус но́мер чоти́ри.

1+1, 1+2, 1+3, 2+4, 3+2, 3+4 (плюс).

Завда́ння 13. Розкри́йте дужкі, ви́користавши відпові́дні фо́рми числі́вників.

(Оди́н / одна́ / одне́ / одні́) буді́нок, ча́шка, сло́во, календа́р, штані́, ша́пка, авто́бус, лі́жка, хло́пець, дівчина, чолові́к, жі́нка, джінси, дере́во, друг, по́друга, диті́на, школя́р.

(Два / дві́) буді́нки, ча́шки, сло́ва, ша́пки, авто́буси, музе́ї, дівчини, ві́рші, жі́нки, секретарі́, дере́ва, сестри́, сýмки, сорóчки, календарі́, зо́шити, грівні.

Діалогі

У магазiні	На вулиці
- Дóбрый день! Хлiб свiжий?	- Вiбачте, це проспéкт Шевчénка?
- Так, свiжий.	- Так, це проспéкт Шевчénка.
- Дáйте одiн чóрний та одiн батóн.	- А де будiнок нóмер чотiри?
- Будь лáска.	- Ось тут, лiвóруч. Я тут живú.
- Дякую.	- А де вокзál?
	- Вiн поруч. Iдiть прямо.
	- Я дúже дякую.
	- Будь лáска.

числó	скiльки?	котрiй?	числó	скiльки?	котрiй?
1	одiн	пéрший	11	одина́дцять	одина́дцятий
2	два	дрúгий	12	двана́дцять	двана́дцятий
3	три	трéтiй	13	трина́дцять	трина́дцятий
4	чотiри	четвéртий	14	чотирна́дцять	чотирна́дцятий
5	п'ять	п'ятiй	15	п'ятна́дцять	п'ятна́дцятий
6	шiсть	шóстий	16	шiстна́дцять	шiстна́дцятий
7	сiм	сьóмий	17	сiмна́дцять	сiмна́дцятий
8	вiсiм	вóсьмий	18	вiсiмна́дцять	вiсiмна́дцятий
9	дéв'ять	дéв'ятiй	19	дéв'ятна́дцять	дéв'ятна́дцятий
10	дéсять	дéсятiй	20	два́дцять	два́дцятий

числó	скiльки?	котрiй?	числó	скiльки?	котрiй?
30	три́дцять	тридцятiй	300	три́ста	трьохсóтий
40	сóрок	сорокóвий	400	чотiриста	чотирьохсóтий
50	п'ятдéсят	п'ятдéсятiй	500	п'ятсóт	п'ятисóтий
60	шiстдéсят	шiстдéсятiй	600	шiстсóт	шестисóтий
70	сiмдéсят	сiмдéсятiй	700	сiмсóт	семисóтий
80	вiсiмдéсят	вiсiмдéсятiй	800	вiсiмсóт	восьмисóтий
90	дéв'яно́сто	дéв'яно́стий	900	дéв'ятсóт	дéв'ятисóтий
100	стó	сóтий	1000	тiсяча	тiсячний
200	двiстi	двохсóтий	2000	двi тiсячi	двохтiсячний

Завдання 14. Читайте.

- Котрій? (-á, -é, -í) = Який? (-á, -é, -í)

Це гуртожиток нóмер три. – Який це гуртожиток? – Трétий.

Це кiмнáта нóмер трiста чотiри. – Яká це кiмнáта? – Трiста четвérта.

Це аудиторiя нóмер сто п'ятнáдцять. – Яká це аудиторiя? – Сто п'ятнáдцять.

Це завдáння нóмер сiм. – Якé це завдáння? – Сьóме.

Який зáраз рiк? – Двi тисячi ... (20... -ий). Зараз 20... -ий рiк.

Зáраз 12.00. – **Котрá** годiна? – Зáраз дванáдцять годiна.

Зáраз 21.00. – **Котрá** годiна? – Двáдцять пérша.

Це автобус нóмер п'ятдесáт дéв'ять. – Який це автобус? – П'ятдесáт дéв'ятий.

Це 8-ий пóверх. – Який це пóверх? – Вóсьмий.

Скiльки кóштує квитóк? – Двa п'ятдесáт.

Кóштувати (стоить)

Вiн (вонá, вонó) кóштує

Вони кóштують

Мóлоко кóштує п'ятнáдцять грiвень.

Джiнси кóштують сiмсóт грiвень.

Грамáтика

Знахiдний вiдмiнок (4) особóвих займенникiв /

Личные местоимения (падеж 4)

1	4	
я	менé	Менé звáти Ирiна.
ти	тебé	Тебé звáти Ирiн? (IK-3)
вiн	йогó	Йогó звуть Антóн.
вонá	їi	Їi звáти Надiя.
ми	нас	Нас звáти Борiс i Глiб.
ви (Ви)	вас (Вас)	Як Вас звáти? (IK-2)
вони	їх	Їх звáти Мэрi й Альбérт

Завдання 15. Читайте.

2

2

Це ти. → Як тебé звáти?

Це вона. → Як їi звáти?

Це ви. → Як вас звáти?

Це вiн. → Як його звáти?

Це Ви. → Як Вас звáти?

Це вони. → Як їх звáти?

Менé звáти Гáнна. Як тебé звáти? Їi звуть Натáлiя. Як Вас звуть? Йогó звáти Олéг. Їх звáти Мусá й Алi. Їх звáти Тарáс i Микóла.

Знахідний відмінок (4) прикметників /

Окончания имен прилагательных в падеже 4

Эта таблица поможет сравнить окончания прилагательных в падеже 1 и падеже 4:

прикметник + іменник (істота)

«Тверді» закінчення

Рід	Відм. 1 (одн.)	Відм. 4 (одн.)	Відм. 1 (множ.)	Відм. 4 (множ.)
ч.	(як ^{ій} ?) добрий	(якого?) доброго	(які?) добрі	(яких?) добрих
ж.	(як ^а ?) добра	(яку?) добру	(які?) добрі	(яких?) добрих

«М'які» закінчення

Рід	Відм. 1 (одн.)	Відм. 4 (одн.)	Відм. 1 (множ.)	Відм. 4 (множ.)
ч.	(як ^{ій} ?) синій	(якого?) синього	(які?) сині	(яких?) синіх
ж.	(як ^а ?) синя	(яку?) синю	(які?) сині	(яких?) синіх

прикметник + іменник (неістота)

«Тверді» закінчення

Рід	Відм. 1 (одн.)	Відм. 4 (одн.)	Відм. 1 (мн.)	Відм. 4 (мн.)
ч.	(як ^{ій} ?) добрий	(як ^{ій} ?) добрий	(які?) добрі	(які?) добрі
ж.	(як ^а ?) добра	(яку?) добру	(які?) добрі	(які?) добрі
с.	(як ^е ?) добре	(як ^е ?) добре	(які?) добрі	(які?) добрі

«М'які» закінчення

Рід	Відм. 1 (одн.)	Відм. 4 (одн.)	Відм. 1 (множ.)	Відм. 4 (множ.)
ч.	(як ^{ій} ?) синій	(як ^{ій} ?) синій	(які?) сині	(які?) сині
ж.	(як ^а ?) синя	(яку?) синю	(які?) сині	(які?) сині
с.	(як ^е ?) сіне	(як ^е ?) сіне	(які?) сині	(які?) сині

Це мій друг (1) – друг (як^{ій}?) → добрий. Це мій добрий друг (1).

Я маю друга (4) – друга (якого?) → доброго. Я маю доброго друга (4).

Це моя подруга (1) – подруга (як^а?) → добра. Це моя добра подруга (1).

Я маю подругу (4) – подругу (яку?) → добру. Я маю добру подругу (4).

Це мої друзі (1) – друзі (які?) → добрі. Це мої добрі друзі (1).

Я маю друзів (4) – друзів (яких?) → добрих. Я маю добрих друзів (4).

Це текст (1) – текст (як^{ій}?) → складний. Це складний текст (1).

Я читаю текст (4) – текст (як^{ій}?) → складний. Я читаю складний текст (4).

Це текст (1) – текст (як^{ій}?) → простий. Це простий текст (1).

Я читаю текст (4) – текст (як^{ій}?) → простий. Я читаю простий текст (4).

Це му́зика (1) – му́зика (яка́?) → га́рна. Це га́рна му́зика (1).
 Я слухаю му́зичу (4) – му́зичу (яку́?) га́рну. Я слухаю га́рну му́зичу (4).
 Це сло́во (1) – сло́во (яке́?) → нове́. Це нове́ сло́во (1).
 Я пишу́ сло́во (4) – сло́во (яке́?) → нове́. Я пишу́ нове́ сло́во (4).
 Це слова́ (1) – слова́ (які́?) → нові́. Це нові́ слова́ (1).
 Я пишу́ слова́ (4) – слова́ (які́?) → нові́. Я пишу́ нові́ слова́ (4).
 Це ку́ртка (1) – ку́ртка (яка́?) → сі́ня. Це сі́ня ку́ртка (1).
 Я маю́ ку́ртку (4) – ку́ртку (яку́?) → сі́ню. Я маю́ сі́ню ку́ртку (4).

Завдання 16. Допишіть закінчення прикметників.

Це (який?) нов... гуртожиток. Це (яке?) висок... дерево. Це (яка?) червон... ручка. Це (які?) стар... будинки.

Я купую (яку?) чорн... каву. Ти купуєш (який?) біл... хліб. Він купує (яке?) свіж... молоко. Ми купуємо (які?) велик... яблука. Ви купуєте (яку?) сі́н... ручку. Вони купують (який?) нов... одяг. Я купую (яке?) нов... взуття.

особа	вивча́ти – I (изуча́ть)		могті́ – I (мочь)	
	однина́	множина́	однина́	множина́
1	вивча́ю	вивча́ємо	мо́жу	мо́жемо
2	вивча́єш (вивча́й!)	вивча́єте (вивча́йте!)	мо́жеш	мо́жете
3	вивча́є	вивча́ють	мо́же	мо́жуть

Завдання 17. Читайте.

Я вивча́ю украї́нську мо́ву. Ти вивча́єш украї́нську мо́ву. Він (вона́) вивча́є украї́нську мо́ву. Ми вивча́ємо украї́нську мо́ву. Ви вивча́єте украї́нську мо́ву. Вони́ вивча́ють украї́нську мо́ву. Ахме́де, вивча́й украї́нську мо́ву! Студе́нти, вивча́йте украї́нську мо́ву. Я мо́жу вивча́ти украї́нську мо́ву. Ти мо́жеш вивча́ти украї́нську мо́ву. Він (вона́) мо́же вивча́ти украї́нську мо́ву. Ми мо́жемо вивча́ти украї́нську мо́ву. Ви мо́жете вивча́ти украї́нську мо́ву. Вони́ мо́жуть вивча́ти украї́нську мо́ву.

Ой, яка́ чудо́ва украї́нська мо́ва!

Який? (-а? -е? -і?)	Чудо́вий (-а, -е, -і)
Як?	Чудо́во

Він чудо́во зна́є украї́нську мо́ву. Як він зна́є украї́нську мо́ву? – Чудо́во!

Вона́ чудо́во чита́є. Як вона́ чита́є? – Чудо́во!

Як спра́ви? – Чудо́во!

(мóжу, мóжеш, мóже, мóжемо, мóжете, мóжуть) + інфінітив

Я мóжу вивчáти українську мóву. Ти мóжеш іті. Він (вона) мóже пісати тест. Ми мóжемо сідáти. Ви мóжете слóхати мýзику. Вони мóжуть читáти нові словá. Я мóжу йти?

Нові словá

Українська мова	Русский язык	Українська мова	Русский язык
англійський, -а, -е, -і	английский	óдяг	одежда
аудиторія	аудитория	пíсня	песня
взуття	обувь	покупéць	покупатель
вібач(те)	извини(те)	пóле	поле
вивчáти (I)	изучать	прáпор	флаг
вірш	стихотворение	продавáти (I)	продавать
вмирати (I)	умирать	продавéць	продавец
годíна	час	простій, -á, -é, -í	простой
грівня	гривна	рiк	год
грóші	деньги	свіжий, -а, -е, -і	свежий
давáти (I)	давать	секретáр	секретарь
дві	две	сéрце	сердце
закінчення	окончание	скільки	сколько
істóта	одушевленное (живое существо)	складний, -á, -é, -í	сложный (трудный)
календáр	календарь	стáнція	станция
когó?	кого?	твердiй, -á, -é, -í	твёрдый
котрiй? -á, -é, -í	который?	товáриш	товарищ
кóштувати (I)	стоит	український, -а, -е, -і	украинский
купувáти (I)	покупать	фрúкти	фрукты
лаборатóрія	лаборатория	чотiри	четыре
мýзика	музыка	чудóвий, -а, -е, -і	прекрасный
м'який, -á, -é, -í	мягкий	чудóво	прекрасно
неістóта	неодушевленное (неживой предмет)	школя́р	школьник
óвочі	овощи	як	как
одне, одні	одно, одни		

Завдання 1. Читайте.

Доброго, синього, чудового, гарного, білого, чорного, великого, малого, маленького, рідного, сірого, жовтого, різного, однакового, блакитного, голубого, низького, високого, приємного, медичного, Сумського, українського, англійського, складного, простого, червоного, рожевого, коричневого, зеленого, фіолетового, помаранчевого, якого, одного.

Завдання 2. Розкрийте дужки, використавши відповідні форми дієслів.

1. Студенти (читати) і (писати). 2. Сестра (слухати) музику. 3. Ми (читати) тексти. 4. Ти (сідати) в автобус. 5. Я (йти) ліворуч. 6. Хто (писати) букви? 7. Ви (запрошувати) мене? 8. Я дуже (дякувати). 9. Ти (мати) олівець? 10. Вони (знати) урок. 11. Оксана й Людмила (йти) праворуч. 12. Ми тут (жити). 13. Вони (вивчати) українську мову. 14. Він (купувати) один хліб і один батон. 15. Продавець (давати) товар. 16. Ви (продавати) рибу? 17. (Дати) одну чорну каву, будь ласка! 18. Ви (купувати) синю куртку. 19. Ти (йти) поруч. 20. Він чудово (знати) українську мову.

Завдання 3. Запишіть іменники в три колонки відповідно до їхнього роду.

Чоловічий рід (ч.)	Жіночий рід (ж.)	Середній рід (с.)

Сонце, капуста, огірок, місце, прапор, аудиторія, дерево, стілець, вікно, вокзал, будинок, ліжка, гривня, яблуко, Сашко, хлопець, їжа, герой, молоко, сир, риба, Надія, хліб, книжка, море, помідор, питання, олівець, ручка, фото, шапка, рис, сестра, собака, апельсин, светр, сукня, цибуля, картопля, морква, ковбаса, м'ясо, куртка, шарф, шафа, стіл, поле, магазин, папір, диван, товар, озеро, явище, взуття, прощання, медицина, календар, лабораторія, музей, пісня, покупець, станція, число, товариш, серце, Микола, Петро.

Завдання 4. Читайте.

Апельсин, банан, яблуко – це фрукти (мн.)

Картопля, цибуля, морква, капуста, огірок, помідор – це овочі (мн.).

Хліб, молоко, м'ясо, ковбаса, риба, сир, рис – це продукти (мн.).

Стіл, стілець, ліжка, шафа, диван – це меблі (мн.).

Куртка, шапка, шарф, рукавички, светр, сукня, штани, костюм, сорочка – це одяг.

Я люблю чай. А ти любиш чай? – Ні, я люблю молоко. Що любить робити Марія? – Марія любить читати. Хто ще любить читати? – Я люблю читати. А ти любиш читати? – Так, люблю. Що ви читаете? – Я читаю книжку. Читайте, будь ласка. Андрію, читай текст.

Я стою ліворуч. Ти стоїш праворуч. Ми стоїмо поруч. Де ви стоїте? Вони стоять поруч. Де стоїть Іван?

Я бачу дерево. Ти бачиш хлопця. Він бачить дівчину. Ми бачимо автобус. Ви бачите аптеку. Вони бачать студентів. Що ви бачите? – Ми бачимо озеро. Кого ти бачиш? – Я бачу викладача.

Завдання 6. Дайте відповіді на питання: *Хто це? Кого ти бачиш? / Що це? Що ти бачиш?*, використовуючи таблицю.

Зразок: *Хто це? – Це викладач. Кого ти бачиш? – Викладача / Я бачу викладача.*

Що це? – Це книжка. Що ти бачиш? – Книжку / Я бачу книжку.

1		4	
Хто?	Що?	Кого?	Що?
друг (одн.)		друга (одн.)	
	автобус (одн.)		автобус (одн.)
подруга (одн.)		подругу (одн.)	
	аптека (одн.)		аптеку (одн.)
	море (одн.)		море (одн.)
друзі (мн.)		друзів (мн.)	
	столі (мн.)		столі (мн.)
подруги (мн.)		подруг (мн.)	
	ручки (мн.)		ручки (мн.)
	озера (мн.)		озера (мн.)

особа	мусити – II (=должен)		дивітися – II (смотриеть)		вчітися/учітися – II (учиться)	
	однина	множина	однина	множина	однина	множина
1	мúшу	мúсимо	дивлю́ся (-сь)	дівимос́я	вчу́ся	вчимо́ся
2	мúсиш	мúсите	діви́шся (діві́сь!)	дівитес́я (-сь) (діві́ться!)	вчі́шся (вчись!)	вчитес́я (-сь) (вчі́ться!)
3	мúсить	мúсять	дівить́ся	дівля́ться	вчі́ться	вча́ться

Завдання 7. Читайте.

Дівишся, вчішся → шся [с':а]

Дивиться, дивляться, вчиться, вчаться → ться [ц':а].

—	---	---	----	-----
мушу	мусити	дивлюся	дивимося	дивитися
мушиш	мусимо	дивіться!	дивитеся	
мусить	мусите	вчимося		
мусять	дивишся	вчитесь		
вчуся	дивиться			
вчишся	дивляться			
вчиться	вчитися			
вчаться				
вчіться!				

Я дивлюся телевізор. Ти дивишся серіал? Він дивиться календар. Ми дивимося цікаву телепередачу. Ви дивитеся телевізійні новини? Вони дивляться цікавий фільм.

Я тут вчуся. Як ти вчішся? Він вчиться добре. Ми вчимося в СумДУ. Тут ми вивчаємо медицину. Як ви вчитесь? Вони добре вчаться. Іноземці вивчають українську мову.

«Учіться, браті мої, думайте, читайте!» (Тарас Шевченко). Тарас Шевченко – великий український поет.

Я мушу йти. Ти мусиш вчитися. Він мусить робити це. Ми мусимо читати. Ви мусите купити квиток. Вони мусять вивчати анатомію.

Завдання 8. Допишіть закінчення дієслів.

Я зна... . Ми чита... . Він люб... . Ти сід... . Ви рób... . Вона чита... . Я муш... . Вони сто... . Ви люб... . Ти сто... . Ми бач... . Вона рób... . Я дивл...ся. Ти вч...ся. Він муc... . Ми вч...ся. Ви дів...ся. Вони піш...

- Ви знаєте, хто це?   - Так, я знаю. (Так, я знаю, хто це).   - Ні, я не знаю. (Ні, я не знаю, хто це).

Я (не) знаю,	<i>хто він</i>
	<i>як його звати</i>
	<i>де мій друг</i>
	<i>хто це</i>
	<i>що це</i>
	<i>де її книжка</i>
	<i>чий це олівець</i>
	<i>чия це ручка</i>
	<i>чиє тут фото</i>
	<i>чий це зошити</i>

Завдання 9. Читайте.

2	3	1
Хто це?	Ви знаєте, хто це?	Я знаю, хто це.
Хто він?	Ви знаєте, хто він?	Я не знаю, хто він.
Як його звати	Ви знаєте, як його звати?	Я не знаю, як його звати.
Де Мико́ла?	Ви знаєте, де Мико́ла?	Я знаю, де він.
Де Тетя́на?	Ви не знаєте, де Тетя́на?	Я не знаю, де вона́.
Що це?	Ви не знаєте, що це?	Я знаю, що це.
Чий це календа́р?	Ви не знаєте, чий це календа́р?	Я не знаю, чий він.
Чия́ це су́мка?	Ви не знаєте, чия́ це су́мка?	Я знаю, чия́ вона́.
Чиє́ це взуття́?	Ви не знаєте, чиє́ це взуття́?	Я не знаю, чиє́ воно́.
Чийі́ це чашки́?	Ви не знаєте, чийі́ це чашки́?	Я не знаю, чийі́ вони́.

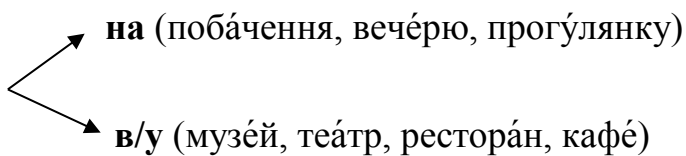
Я думаю, що це цікавий предмет. Ти думаєш, що це наш автобус? Викладач думає, що студент знає урок. Ми думаємо, що Суми – красиве місце. Ви думаете, що квитки дорогі? Вони думають, що це гарне місце.

При́ймє́нники / Предлоги

Обратите внимание на некоторые предлоги, которые употребляются с падежом 4:

- у/в: Серге́й си́дає в автобус. Ми йдемо́ в університет. Студенти йду́ть у лікарню;

- **на**: Я йду **на** урoк (на пaру, на робoту, на пpaктику, на екзaмен, на зaлiк). Ти не йдeш **на** трeтiй пoверх?

Хлoпець запpoшує дiвчину

- на** (пoбaчення, вечeрю, прогyлянку)
- в/у** (музeй, театр, ресторaн, кафe)

- **за** (дякувати): Дякую **за** квіти. Ми дякуємо **за** увагу.

- **про**: Я багато знаю **про** тебе. Ти думаєш **про** мене?

Зверніть увагу! Я (1) – менe (4) – про мeне (4)

Ти (1) – тебe (4) – про тебe (4)

Завдання 11. Розкрийте дужки, ставлячи iмeнники пiсля приймeнників **про** та **за** у знахiдному вiдмiнку (4).

1. Про кoго ти думаєш? – Я думаю про (пoдpугa). 2. Про кoго вiн думає? – Вiн думає про (ти). 3. Ти думаєш про (бpат)? – Нi, я думаю про (ceстpa). 4. Про що ви думаете? – Ми думаето про (cim'я). 5. За що вiн дякує? – Вiн дякує за (увага). 6. Катерiна дякує за (кава). 7. Про кoго думає твoя мaти? – Вoнa думає про (я).

Завдання 12. Завeршить рeчення, використoвуючи пpaвильне закiнчення знахiдного вiдмiнка (4).

	ч.р.	ж.р.	с.р.	мн.
Я читаю про	(герoй)	(медицiна)	(сoнце)	(новiни)
Ми думаето про	(зaлiк)	(бaбyся)	(життя)	(викладачi)
Марiя йде на	(пeрший урoк)	(дpугa пaра)	(oзеро)	(пpaктичнi заняття)
Вoни вивчають	(новий пpeдмeт)	(медицiна)		(дитячi хворoби)
Ви купуєте	(ciрий свeтp)	(свiжа рiба)	(мoлокo)	(oвoчi i фpукти)
Ти любиш	(бiлий хлiб)	(ковбасa)	(мaсло)	(дiти)
Дpуг запpoшує у/в	(театp)	(кав'яpня)	(кафe)	
Вiн запpoшує на	(майдaн)	(прогyлянка)	(пoбaчення)	
Я дякую за	(пoдaрyнок)	(кнiжка)		(квiти)

Завдання 13. Читайте текст.

Менé звáти Алí. Я студéнт-інозéмець.

Сьогóдни субóта. Я і мій друг Ана́с сiда́ємо в п'ятдеся́т дев'я́тий авто́бус, купу́ємо квиткі за два п'ятдеся́т і íдемо в центр. Ось і торгове́льний центр «Мануфакту́ра». Тут ми ба́чимо суперма́ркет «Сiльпо́». Суперма́ркет – це дуже вели́кий магази́н. Ми лю́бимо цей магази́н. Ми зна́ємо, що тут ми мо́жемо купувáти різні товари. Ось я ба́чу хлі́бний відді́л. Тут є різні проду́кти: хлі́б чо́рний і бі́лий, батóни, пирі́жкі. Ми купу́ємо два батóни і різні пирі́жкі. Пóти́м ми йдемо́ в м'я́сний відді́л. Тут є сві́же м'я́со, пті́ця. Пóруч ковба́сний відді́л. Тут продаю́ть ковбасу́ й сир. Продаве́ць – при́ємна дiвчи́на. Ї́ звáти Оле́на.

- Дóбрий день, Оле́но!
- Дóбрий день!
- Скíльки ко́штує цей сир?
- Сто два́дцять грíвень за кілогра́м.
- Да́йте три́ста гра́мiв, будь ла́ска!
- Ось ваш сир!
- Дя́куємо!
- Прихо́дьте ще!

Лiво́руч продаю́ть óвочі і фру́кти. Тут ми купу́ємо карто́плю, цибу́лю, капу́сту, мо́ркву, я́блука, апельси́ни, бана́ни. Я́блука сьогóдни дешéві, а цибу́ля дорога́. Пóти́м ми купу́ємо рис, цу́кор, сiль, оли́вкову оли́ю.

Ми йдемо́ на дру́гий по́верх. Друг за́прошує мене́ в кафе́. Тут ми замовля́ємо чо́рну ка́ву і во́ду.

- Котра́ годíна?
- Двана́дцята. Ми му́симо йти до́дому.

На́ші сума́ки дуже важкі́. Тому́ ми поверта́ємось у гурто́житок на таксі́.

Завдання до тéксту

1. Від іме́нникiв утвори́ть прикме́тники:

хлі́б → хлі́бний

ковбаса́ → .....

м'я́со → .....

молоко́ (к//ч) → .....

2.

Дешевий (+) # дорогий (-)

Дешевий товар, дорогий товар, дешева ковбаса, дорога ковбаса, дешеве масло, дороге масло, дешеві продукти, дорогі продукти.

Купувати (як?) дешево. Продавати (як?) дорого.

Який? (-а, -е, -і)	Дорогий (-а, -е, -і)	Дешевий (-а, -е, -і)
Як?	Дорого	Дешево

Іти # їхати

особа	іти /йти (идти)		їхати (ехать)	
	однина	множина	однина	множина
1	іду́ (йду)	ідемо́ (йдемо́)	їду́	їдемо́
2	іде́ш (йдеш)	ідете́ (йдете́)	їдеш	їдете
3	іде́ (йде́)	іду́ть (йдутъ)	їде́	їдутъ

Хлопчик іде. Люди йдуть. Автобус їде (іде). Ми сідаємо в автобус і їдемо в центр. Ти їдеш на таксі.

3. Дайте відповіді на питання.

1. Хто такий Алі? (*Хто це? = Хто це такий? / Хто це така? / Хто це такі?*)
2. Який сьогодні день?
3. У який автобус сідають друзі?
4. Скільки коштує квиток?
5. Що таке супермаркет? (*Що це? = Що це таке?*).
6. Що купують друзі?
7. Який хліб вони купують?
8. Які овочі вони купують?
9. Що вони замовляють у кафе?
10. Як друзі повертаються у гуртожиток?

Нові слова

Українська мова	Русский язык	Українська мова	Русский язык
ба́чити (II)	видеть	огіро́к	огурец
важкі́й, -а́, -е́, -і́	тяжё́лый	олі́я	растительное масло
вече́ря	ужин	папі́р	бумага
ві́дділ	отдел	пиріжо́к – пиріжкі́	пирожок
деше́вий, -а, -е, -і	дешё́вый	побачення	свидание
дорогі́й, -а́, -е́, -і́	дорогой	поверта́тися (I)	возвращаться
ду́мати (I)	думать	по́верх	этаж
завжди́	всегда	подару́нок	подарок
за́лік	зачет	по́ет	поэт
замовля́ти (I)	заказывать	помідо́р	помидор
ї́хати (I)	ехать	по́руч	рядом
кав'я́рня	кофейня	прогу́лянка	прогулка
канцтова́ри (канцеля́рські това́ри)	канцтовары	проду́кти (мн.)	продукты
карто́пля	картофель	пти́ця	птица (домашняя)
квито́к	билет	робі́ти (II)	делать
кві́ти	цветы	робо́та	работа
ковбаса́	колбаса	серіа́л	сериал
красі́вий	красивый	субо́та	суббота
ліка́рня	больница	стоя́ти (II)	стоять
любі́ти (II)	любить	телевізі́йний	телевизионный
ме́блі	мебель	телеві́зор	телевизор
мо́рква	морковь	ува́га	внимание
му́сити (II)	должен, -а, -ы	цибу́ля	лук
нові́ни	новости	ціка́вий, -а, -е, -і	интересный

Завдання 1. Читайте.

Голова́, гурто́житок, геро́й, грівня, гро́ші, годі́на, га́рний, голу́бий, гаря́чий, грама́тика, вокза́л [ґ], рюкза́к [ґ], мо́гті, ле́гкий [х], ле́гко [х], ні́гті [х], прогу́лянка, англі́йський, сьогодні́, пога́ний, о́рган, га́ва, гу́дзик, га́нок.

Лексична робота

Який? (-а, -е, -і)	Легкий (-а, -е, -і)	Важкий (-а, -е, -і)
Як?	Легко	Важко

Легкий # важкий

Легкий – 1) легкий рюкзак, легка сумка, легкий сніданок; 2) легке завдання, легкий урок.

Він легко вчиться. Вам легко вивчати українську мову?

Важкий – 1) важкий рюкзак, важка сумка, важкий метал; 2) важкий предмет, важка тема, важке завдання (= складний, -а, -е).

Вивчати українську мову важко. Пацієнт важко дихає.

Га́ва (= *ворона*) – це великий чорний птах (*русск.* птица).

Гудзик – (*русск.* пуговица); **га́нок** – (*русск.* крыльцо); **ні́гті** – (*русск.* ногти).

Завдання 2. Завершіть речення, використовуючи правильне закінчення знахідного відмінка (4).

	ч.р.	ж.р.	с.р.	мн.
Я їду на	(вокзал)	(робота)	(море)	(заняття)
Ми йдемо в	(нічний клуб)	(лікарня)	(місто)	(кімнати)
Вона йде на	(майдан)	(друга пара)	(побачення)	(лекції)
Ти вивчаєш	(новий предмет)	(педіатрія)		(різні хвороби)
Він купує	(синій рюкзак)	(картопля)	(свіже м'ясо)	(яйця)
Ви любите	(зелений чай)	(здорова їжа)	(сало)	(племінники)

О́рган (*який?*) хво́рий → хво́рий о́рган. Се́рце (*яке?*) хво́ре → хво́ре се́рце.
Рука́ (*яка?*) хво́ра → хво́ра рука́. Лю́ди (*які?*) хво́рі → хво́рі лю́ди.

Хво́рий (прикм.) → **хво́рий** (імен., ч. р.).

Хво́ра (прикм.) → **хво́ра** (імен., ж. р.).

Хво́рі (прикм.) → **хво́рі** (імен., множ.).

Завдання 3. Заповніть таблицю.

Оглядá ти – I (осматривать)		признача́ ти – I (назначать)	
я	ми	я	ми
ти	ви	ти	ви
він (вона́, вонó)	вони́	він (вона́, вонó)	вони́

Лікар оглядає (кого?) пацієнта, хворого, хвору, пацієнтів, хворих (4).

Я оглядаю (кого?) пацієнта, хворого, хвору, пацієнтів, хворих (4).

Студенти оглядають (кого?) пацієнтів (4).

Лікар призначає (що?) ліки (4).

Вона́ призначає (що?) лікува́ння (4).

Ти призначаєш (що?) нітрогліце́рін (4).

Я призначаю (що?) новий препара́т (4).

Ви призначаєте (що?) лікува́льну фізкульту́ру (4).

Грама́тика

Віди дієслів / Виды глаголов

Глаголы украинского языка, как и русские глаголы, могут быть несовершенного (**недоко́наний вид**) и совершенного (**доко́наний вид**) вида.

Несовершенный вид (**недоко́наний вид**) называет действие в его течении, без указания на его завершённость, результативность (*Люди йдуть, Ми вивча́ємо украї́нську мо́ву*). Глаголы несовершенного вида могут употребляться в настоящем, прошедшем и будущем времени. Также они могут обозначать регулярные, повторяющиеся действия:

За́раз лі́кар огляда́є хворо́го (настоящее время).

Вчо́ра лі́кар огляда́в паціє́нтів (прошедшее время).

За́втра лі́кар бу́де огляда́ти студе́нтів (будущее время).

Лі́кар щодня́ огляда́є паціє́нтів (настоящее время, регулярное действие).

Глаголы совершенного вида (**доко́наний вид**) называют действия исчерпанные, достигшие в своём развитии внутреннего предела. Они могут употребляться только в прошедшем или будущем времени:

Лі́кар при́значив лікува́ння (прошедшее время).

За́втра лі́кар при́значить лікува́ння (будущее время).

Глаголы совершенного вида (**доко́наний вид**) никогда не могут быть употреблены в настоящем времени, потому что настоящее время – это действие, которое происходит в момент речи или же происходит постоянно, повторяется регулярно.

Как образуются формы вида? Здесь есть много правил. Вот некоторые примеры.

Глаголы соверш. вида (СВ) образуются от глаголов несоверш. вида (НВ) прибавлением приставок (префіксів)		Глаголы несоверш. вида (НВ) образуются от глаголов соверш. вида (СВ) с помощью суффиксов (суфіксів) -ва или -ува/-юва		Сравни также:	
Недоконаний вид (НВ) (що робіти?)	Доконаний вид (СВ) (що зробіти?)	Доконаний вид (СВ) (що зробіти?)	Недоконаний вид (НВ) (що робіти?)	Недоконаний вид (НВ) (що робіти?)	Доконаний вид (СВ) (що зробіти?)
чита́ти	прочита́ти	да́ти	дава́ти	вивча́ти	вívчити
писа́ти	написа́ти	продáти	продава́ти	замовля́ти	замóвити
роби́ти	зроби́ти	купи́ти	купува́ти	сідáти	сісти
піти	випити	запросі́ти	запро́шувати	признача́ти	призна́чити
їсти	з'їсти	вста́ти	встава́ти	огляда́ти	огля́нути
бачи́ти	побачи́ти	умі́тися	умива́тися	говорі́ти	сказа́ти

Граматика

Мину́лий час дієслів / Прошедшее время глаголов

Формы прошедшего времени образуются прибавлением к основе инфинитива: **-в** в мужском роде, **-ла** в женском роде, **-ло** в среднем роде и **-ли** во множественном числе:

Осно́ва інфінітіва	Він (ч.)	Вона́ (ж.)	Вонó (с.)	Вони́ (мн.)
<u>Чита́</u> -ти	чита́в	чита́ла	чита́ло	чита́ли
<u>Прочита́</u> -ти	прочита́в	прочита́ла	прочита́ло	прочита́ли
<u>Давá</u> -ти	давáв	давáла	давáло	давáли
<u>Да́</u> -ти	дав	далá	далó	дали́
<u>Говори́</u> -ти	говори́в	говори́ла	говори́ло	говори́ли
<u>Сказа́</u> -ти	сказа́в	сказа́ла	сказа́ло	сказа́ли
<u>Бу́</u> -ти	був	була́	було́	були́

Завдання 4. Прочітайте. Заповніть таблицю.

1. Студентка читала текст. 2. Лікар оглянув хворого. 3. Масло коштувало двадцять три гривні. 4. Батькі запрошували дітей. 5. Альберт писав тест. 6. Сонце сідало. 7. Хлопець призначив побачення. 8. Обличчя було приємне. 9. Ми купували овочі. 10. Я вівчила нові слова. 11. Вони

слухали викладача. 12. Маріна слухала музику. 13. Абдулла щодня сідав у п'ятдесят дев'ятий автобус. 14. Пацієнт слухав лікаря. 15. Друзі їхали в торговельний центр «Мануфактура». 16. Ліжко стояло ліворуч. 17. Шафа стояла праворуч. 18. Ніна поверталася в гуртожиток. 19. Студенти-іноземці вивчали українську мову. 20. Пацієнт важко діхав. 21. Гава сідала на ганок.

Форми минулого часу

Він (ч. р.)	Вона́ (ж. р.)	Вонó (с. р.)	Воні́ (мн.)

Завдання 5. Випишіть дієслова минулого часу.

Маю, сідали, давайте, вчимося, дивівся, продавала, коштує, коштувало, думати, їхав, призначають, оглянув, любила, повертається, мусити, запрошуєте, дякувати, вмирали, живе, жила, знав, дав, вивчили, продають, замовляв, стоїш, мусили, сідати, писала, читає, був, говорити, сказав, прочитав, призначила, сідало, дивишся, вчитися, мав, ідіть, вчилися, вставати, умівся, побачили, зробити, сказали.

Обратите внимание на особые формы прошедшего времени глаголов, которые вы уже знаете:

Основа інфінітіва	Форми минулого часу			
	Він (ч.)	Вона́ (ж.)	Вонó (с.)	Воні́ (мн.)
<u>Могти́</u>	міг	могла́	могло́	могли́
<u>Іти́</u> / <u>йти́</u> *	ішов / йшов	ішла / йшла	ішло / йшло	ішли́ / йшли
<u>Їсти́</u>	їв	їла	їло	їли

*Помните, что первая буква **І** изменяется на **Й** после слов, которые оканчиваются на гласный

Їсти (що робіти?) / **з'їсти** (що зробіти?)

особа	Форми теперішнього часу		Форми минулого часу
	однина	множина	
1	їм	їмо́	їв, з'їв, їла, з'їла, їло, з'їло, їли, з'їли
2	їсі́ (їж!)	їсте́ (їжте!)	
3	їсть	їдять	

Я їм хліб. Ти їси ковбасу. Ми їмо м'ясо. Ви їсте рибу. Вони їдять плов. Хлопчик добре їв. Сашко з'їв два пиріжки. Вони з'їли борщ і вареники. Їжте фрукти, будь ласка! Українці люблять їсти сало.

Борщ, вареники, пиріжки – це українські страви.

Завдання 6. Використайте дієслово **їсти (з'їсти)** у відповідній формі.

Я (їсти) пиріжок. 2. Що ти (їсти)? 3. Ми (їсти) рис і м'ясо. 4. Що вони (їсти)? 5. Що ви вчора (їсти)? 6. Вона (з'їсти) рибу? 7. Зараз вона (їсти) вареники. 8. На сніданок ми завжди (їсти) яйця. 9. Миколо, (їсти) борщ! 10. Вчора ми (їсти) картоплю. 11. А де яблука? – Яблука (з'їсти) Мері.

Завдання 7. Утворіть форми минулого часу від дієслів.

Інфінітив	Форми минулого часу			
	Він (ч.)	Вона (ж.)	Вонó (с.)	Вони́ (мн.)
<u>Купувати</u> (що робити?)				
<u>Купити</u> (що зробити?)				
<u>Говорити</u> (що робити?)				
<u>Сказати</u> (що зробити?)				
<u>Вивчати</u> (що робити?)				
<u>Вивчити</u> (що зробити?)				
<u>Повертатися</u> (що робити?)				
<u>Повернутися</u> (що зробити?)				
<u>Вставати</u> (що робити?)				
<u>Встати</u> (що зробити?)				

Завдання 8. Читайте текст.

Мій день

Менé звáти Самі́р. Я студéнт-інозéмець СумДУ. Я живу́ в гурто́житку № 3.

Щодня́ я встаю́ о сьóмій годі́ні. Сьóгодні́ я теж встав о сьóмій ра́нку, умі́вся, посні́дав. Мій сніда́нок був легкíй: хлі́б, сир, чай. Я вíйшов на ву́лицю і пішо́в на зупі́нку. П'ятдеся́т дев'я́тий авто́бус íде на ву́лицю Санато́рну. Тут наш меді́чний інститут. Сьóгодні́ у нас бу́ло чоти́ри па́ри. Ми слухали ле́кції, писáли конспéкти. Пóтім я пішо́в у буфéт, купíв там кáву, сі́к і три пирі́жки.

О ші́стна́дцятíй годі́ні я поверну́вся в гурто́житок № 3. Там я читáв конспéкти, робíв практі́чні завда́ння, пóтім слухав мýзику.

Мій друг за́просíв менé в кафе́. Там ми замóвили вечéрю: пі́цу, сі́к, кáву. У кафе́ я познайо́мився з красíвою дівчи́ною. Ї́ звáти Марíна. Вона́ студéнтка економі́чного факультéту. Я був ра́дий познайо́митися з Марíною. Вона́ далá мені́ свíй нóмер телефóну. За́втра я мóжу за́просíти її́ в кінó. Мій друг і я поверну́лися в гурто́житок на таксі́. Ось ми і вдóма. Час лягáти в лі́жку. За́втра бу́де важкíй день.

Іті́ → ішо́в (шéл); вíйти → вíйшов (вышел); піті́ → пішо́в (пошёл).

О сьóмій (годі́ні) ра́нку – 7.00; о ші́стна́дцятíй годі́ні – 16.00.

Вставáти # лягáти

вчóра ← сьóгодні́ → за́втра

Завдання 9. Дáйте відпові́ді на запитáння.

1. Що ви зна́єте про Самі́ра?
2. Де живé Самі́р?
3. О котрíй годі́ні Самі́р встав?
4. Що він їв на сніда́нок?
5. Скíльки пар бу́ло сьóгодні́ у Самі́ра?
6. Що робíли студéнти на па́рах?
7. Що купíв Самі́р у буфéті?
8. О котрíй годі́ні Самі́р поверну́вся в гурто́житок?
9. Що він робíв у гурто́житку?
10. Хто за́просíв Самі́ра в кафе́?
11. Що замóвили друзі́ в кафе́?

Завдання 10. Розкажіть про свій день.

Нові слова

Українська мова	Русский язык	Українська мова	Русский язык
борщ	борщ	ніготь	ноготь
бу́ти (I)	быть	нітрогліцерін	нитроглицерин
важкий, -а́, -е́, -і́	1) тяжёлый; 2) трудный, сложный	огляда́ти (I)	осматривать
варе́ники	вареники	паціе́нт	пациент
вдо́ма	дома	поверну́тися (I) (док. вид)	возвратиться
встава́ти (I)	вставать	препара́т	препарат
вчо́ра	вчера	признача́ти (I)	назначать
говори́ти (II) (недок. вид)	говорить (НВ)	пта́х	птица
га́ва	ворона	сказа́ти (I) (док. вид)	сказать (СВ)
га́нок	крыльцо	сніда́нок	завтрак
гу́дзик	пугови́ца	сніда́ти (I)	завтракать
ді́хати (I)	дышать	стра́ва	блюдо (еда)
за́втра	завтра	умива́тися (I)	умываться
легкий, -а́, -е́, -і́	1) лёгкий; 2) нетрудный, простой	хво́рий, -а, -е, -і	больной, -ая, -ое, -ые.
лі́ки (мн.)	лекарство, (-а)	хво́рий (іменник)	больной (суц.)
лікува́ння	лечение	хвороба́	болезнь
лікува́льний, -а, -е, -і	лечебный	час	время
ляга́ти (I) (недок. вид)	ложиться	щодня́	каждый день, ежедневно

Завдання 1. Читайте.

Гласный под ударением		Гласный в безударном положении	
Ї	É	И	Е
[í]	[é].	[и^е]	

а) **ї** [**í**]: рíба, будíнок, лiстя, шiя, кнiжка, штани́, одiн, красiва, сiнiй;

б) **é** [**é**]: абéтка, аптéка, вéчiр, день, модéль, нéбо, стiлéць, оливéць, светр, бiблiотéка, тéпло, музéй;

в) [**и^е**]: лiтeра, сeстрá, дeкáн, життiя́, óзеро, хлóпeць, вeсна́, зимá, вiкладáч, украiнeць, чeрвóний, висóкий, питáння, приeмний, гeрóй, калeндáр, мýзика, однинá, сeкрeтáр, товáриш, пирiжóк, пóверх, сeрiáл, телeвiзор, квитóк.

Дeрeво, дитiна, пiти, унiвeрситeт, видeлка, апeльсiн, зeлeний, iнжeнeр, жiти, мeдiчний, низькiй, вeчeря, дeшeвий, мeдици́на, лeгкiй, сeрцe, предмeт.

Завдання 2. Знайдіть зайві слова.

Ма́ма, та́то, дядько, ба́тько, ма́ти – це батькі. Ма́ма, та́то, брат, сестра́, хлóпeць, племiнник, племiнниця, дядько, тiтка, бабу́ся, дiдусь – це сiм'я. Ша́фа, лiжка, вiкно́, стiл, стiлeць – це ме́блi. Картóпля, капúста, молоко́, цибу́ля, огiро́к, помiдо́р, мо́рква – це óвочi. Апeльсiн, банáн, яйце́, я́блуко, ма́нго, мандарiн – це фру́кти. Борщ, пiца, варeники, пирiжкi, чай, лiки – це стра́ви. Червóний, сiнiй, бiлий, чо́рний, рiзний, корiчневий, сiрий, голубiй, фiолeтовий, жо́втий, ора́нжевий – це кольори́. Секретáр, iнжeнeр, студeнт, лiкар, вiкладáч, лаборáнт – це профeсiї. Лiтерату́ра, фiзика, хiмiя, iсто́рiя, матемáтика, психоло́гiя – це нау́ки.

Завдання 3. Прочитайте діалог.

- Дóбрый день!
- Дóбрый день!
- Це кiмнáта № 406 (чотiриста шiсть)?
- Так. Я тут живú.
- Я теж тут бúду жiти.
- Як тебе звáти?
- Менé звáти Ибрагiм. А як тебé звуть?

- Менé звать Ахмéd.
- Дúже приéмно.
- Менí теж. Скíльки тобí рóків?
- Менí двáдцять рóків. А тобí?
- Менí двáдцять два рóки.
- Звídки ти приíхав?
- Я приíхав з Йордáнії. А ти?
- Я приíхав в Укрáїну з Палестíни.
- Будь як вдóма! Це моé лíжко, а правóруч – твоé.
- Дякую! Приéмно було познайóмитися з тобóю, Ахмéде!

Запам'ятай!

Скíльки тобí (Вам) рóків?	Скóлько тебе (Вам) лет?
Менí двáдцять рóків	Мне двадцать лет
Звídки ти приíхав (-ла) ?	Откуда ты приехал (-ла)?
Я приíхав (-ла) з	Я приехал (-ла) из ...

Рік – рокí (мн.).

Одін (двáдцять одін, п'ятдеся́т одін) рік;

два, три, чо́тири (двáдцять два...) рóки;

п'ять, шість, сім <....> двáдцять, п'ятдеся́т, <...> сто рóків.

Завдання 4. Допóвніть рéчення фóрмами слóва *рік* (*рік, рóки, рóків*).

1. Менí двáдцять ... . 2. Йомú двáдцять одін ... . 3. Ахмéду двáдцять два ... . 4. Студéнту двáдцять п'ять ... . 4. Мáтері sóрок чо́тири ... .
5. Бáтьку sóрок вісім ... . 6. Їй сімна́дцять ... . 7. Ми рáзом вчимóся вже чо́тири ... . 8. Студéнти вчáться шість ... .

Завдання 5. Дáйте відповіді на запитáння.

1. Як тебе́ (Вас) зва́ти? 2. Як твоé (Ва́ше) прізви́ще? 3. Скíльки тобí (Вам) рóків? 4. Звídки ти приíхав (Ви приíхали) в Укрáїну?

Грама́тика

Родовíй відмінок (2) / Падеж 2

Существительные, которые обозначают точку, из которой начинается движение, и отвечают на вопрос «откуда?» (*звídки?*), употребляются в падеже 2 с предлогом з:

- Зві́дки Ви приї́хали?
- Я приї́хав з Туре́ччини (з Пале́стини, з Га́ни, з Йо́рданії, з І́ндії, з Танза́нії).
- Зві́дки він приї́хав?
- Він приї́хав з Узбе́киста́ну (з Іра́ку, з Кита́ю, з Непáлу; з Ко́нго, з Маро́кко).
- Зві́дки ти поверта́єшся?
- Я поверта́юся з Оде́си (з Полта́ви, з Ки́єва, з Ха́ркова, зі* Льво́ва, зі* Стамбу́ла).

*Предлог **з** имеет формы **Із** или **Зі**, если: 1) следующее слово начинается с двух и более согласных; 2) слово, после которого стоит предлог, оканчивается на два и более согласных

Много других предлогов употребляются в украинском языке с падежом 2: *без, бі́ля, від, для, до, з-за, з-під, ко́ло, пі́сля, прóти, се́ред*.

Падеж 2 также употребляется после слов, обозначающих неточное количество, и после числительных (во множественном числе), кроме числительных 1, 2, 3, 4, 21, 22, 23, 24...:

• бага́то (много)	бага́то книжо́к (много книг)
• ма́ло	ма́ло ча́су (мало времени)
• кі́лька/де́кілька (несколько)	кі́лька дні́в (несколько дней)
• п'ять, одина́дцять, со́рок	п'ять ро́ків (5 лет).

В падеже 2 стоят существительные, обозначающие часть от целого:

- *нали́ти ка́ви, ча́ю* (немного кофе, чая).

Ср.: *ві́пити ка́ву* (4), *чай* (4) (т. е. «весь кофе», «весь чай»).

Как и в русском языке, падеж 2 в украинском может указывать на принадлежность (кому принадлежит предмет, чей он): *кни́жка сестри́, су́мка Ні́ни*.

В таблицах даны окончания падежа 2 существительных мужского, женского и среднего рода. Как вы можете видеть, окончания падежа 2 для одушевленных существительных (**істо́т**) такие же, как окончания падежа 4.

Чоловічий рід (істоти і неістоти)

Число	Відмінок	?	Ім'єнники			
Однина	1	<i>хто?</i> <i>що?</i>	студент університет	хлопець оливець	викладач вірш	герой музей
	2	<i>кого?</i> <i>чого?</i>	студента університету	хлопця оливця	викладача вірша	героя музею
Множина	1	<i>хто?</i> <i>що?</i>	студенти університети	хлопці оливці	викладачі вірші	герої музеї
	2	<i>кого?</i> <i>чого?</i>	студентів університетів	хлопців оливців	викладачів віршів	героїв музеїв

Примечания. В единственном числе в падеже 2 для существительных мужского рода возможны два окончания: **-а (-я)** или **-у (-ю)**. Правила их выбора сложны. Поэтому в необходимых случаях мы будем указывать правильное окончание в скобках: *час (-у)*, *інститут (-у)*, *школяр (-а)*, *залік (-у)*, *іноземець (-я)*.

Завдання 6. Утворіть форми родового відмінка (2) від іменників чоловічого роду.

Він – істота (однина):

(1) <i>хто?</i>	брат	друг	пацієнт	товариш	дідусь	іноземець (e/0)	лікар	герой
(2) <i>кого?</i>	-а	-а	-а	-а	-я	-я	-я	-я

Він – істота (множина):

(1) <i>хто?</i>	брати	друзі	пацієнти	товариші	дідусі	іноземці	лікарі	герої
(2) <i>кого?</i>								

Він – неістота (однина):

(1) <i>що?</i>	зошит	батон	телевізор	стілець (e/0)	залік	інститут	напій (i/0)
(2) <i>чого?</i>	-а	-а	-а	-я	-у	-у	-ю

Він – неісто́та (множи́на):

(1) що?	зо́шити	ба́то́ни	телеві́зори	сті́льці	за́лки	інститу́ти	напо́ї
(2) чо́го?							

Жіно́чий рід (істо́ти і неісто́ти)

Число	Відмі -нок	?	Іме́нники			
Однина	1	хто? що?	студентка мо́ва	бабу́ся ву́лиця	Ма́рія аудито́рія	моде́ль ніч
	2	кого? чо́го?	студе́нтки мо́ви	бабу́сі ву́лиці	Ма́рії аудито́рії	моде́лі но́чі
Множина	1	хто? що?	студе́нтки мо́ви	бабу́сі ву́лиці	Ма́рії аудито́рії	моде́лі но́чі
	2	кого? чо́го?	студе́нток мов	бабу́сь ву́лиць	Ма́рій аудито́рій	моде́лей но́чій

Примечания. Во множественном числе большинство существительных женского рода имеют нулевые окончания в падеже 2, кроме слов типа *моде́ль, ніч, зу́стріч*, которые имеют окончание *–ей* (такие существительные женского рода оканчиваются на согласный в падеже 1 единственного числа).

Завда́ння 7. Утвори́ть фо́рми родо́вого відмі́нка (2) від іме́нників жіно́чого ро́ду.

Вона́ – істо́та (однина́):

(1) що?	ма́ма	сестра́	по́друга	жі́нка	племи́нниця	Наді́я
(2) кого?						

Вона́ – істо́та (множи́на):

(1) хто?	ма́ми	се́стри (0//є)	по́други	жі́нки (0//о)	племи́нниці	Наді́ї
(2) кого?						

Вона – неістота (однина):

(1)	що?	країна	рука	година	площа	гривня	станція	осінь(i/e)
(2)	чого?							

Вона – неістота (множина):

(1)	що?	країни	руки	години	площі	гривні (0/e)	станції	осені
(2)	чого?							

Середній рід

Число	Відмінок	?	Ім'єнники					
			Одн.	1	що?	яблуко	місце	прізвище
	2	чого?	яблука	місця	прізвища	питання	моря	життя
Мн.	1	що?	яблука	місця	прізвища	питання	моря	життя
	2	чого?	яблук	місць	прізвищ	питань	морів	життів

Примечания. Большинство существительных среднего рода в падеже 2 множественного числа имеет нулевое окончание (Ø): 1) почти все слова на –o: *яблуко* – *яблук*; *вікно* – *вікон*; *ребро* – *ребер* (обратите внимание на чередование в основе перед нулевым окончанием!); 2) почти все слова на –e: *місце* – *місць*; *прізвище* – *прізвищ*; *серце* – *сердцець*; 3) большинство слов на –я: *питання* – *питань*; *привітання* – *привітань*; *обличчя* – *облич* (удвоения согласных перед нулевым окончанием нет!).

Окончание –iv (после апострофа –i'v) имеют: 1) некоторые слова на –я (в основном те, у которых перед –я нет удвоенных –nn-): *життя* – *життів*; *почуття* – *почуттів*, *подвір'я* – *подвір'їв*; 2) отдельные слова на –e: *море* – *морів*; *поле* – *полів*.

Существительные среднего рода *око* и *плече* имеют особые формы множественного числа. В падеже 2 множественного числа они имеют окончание –ей:

Число	Відмінок	?	Іменники	
Одн.	1	що?	око	плече
	2	чого?	ока	плеча
Мн.	1	що?	очі	плечі
	2	чого?	очей	плечей

Завдання 8. Утворіть форми родового відмінка (2) від іменників середнього роду.

Вонó (однина́):

(1) (що?)	місто	сло́во	ребро́	явище	завдання	речення	обліччя
(2) (чого?)							

Вонó (множина́):

(1) (що?)	міста́	сло́ва (o/i)	ребра́ (0/e)	явища	завдання	речення	обліччя
(2) (чого?)							

Вонó (однина́):

(1) →(що?)	життя́	почуття́	подві́р'я	мо́ре	по́ле	плече́	о́ко
(2) →(чого?)							

Вонó (множина́):

(1) (що?)	життя́	почуття́	подві́р'я	мо́ре	по́ле	плече́	о́ко
(2) (чого?)							

Завдання 9. Дайте відповіді на питання.

1. Звідки приїхав Алі? (з Туреччини).
2. Звідки приїхав Фархóд? (з Узбекиста́ну).
3. Звідки приїхала Лейла? (з Азербайджа́ну).
4. Звідки приїхали студенти? (з Йо́рданії).
5. Звідки приїхала Ребе́кка? (з Танза́нії).
6. Звідки приїхав Ісаа́к? (з Га́ни).
7. Звідки приїхала студентка? (з Індії).
8. Звідки Ви приїхали?
9. Звідки вони́ йду́ть? (з університе́ту, з аудито́рії, з декана́ту, з гурто́житку, з магази́ну, з кав'я́рні, з ліка́рні).
10. Звідки приїхав поїзд? (з Киє́ва, з Ха́ркова, з Коно́топа, зі Льво́ва, з Оде́си).

Грама́тика

Родовий відмінок (2) прикме́тників / Падеж 2 імєн прилагательных

В таблице представлены окончания падежей 1 и 2 для прилагательных с основой на твёрдый («твёрда́ осно́ва») и мягкий согласный («м'яка́ осно́ва»):

«Тверда́» основа

Рід	1 (однина́)	2 (однина́)	1 (множина́)	2 (множина́)
ч.	(яку́й?) добрий	(яко́го?) добро́го	(які́?) добрі	(яку́х?) добрих
ж.	(яка́?) добра	(яко́ї?) добро́ї	(які́?) добрі	(яку́х?) добрих
с.	(яке́?) добре	(яко́го?) добро́го	(які́?) добрі	(яку́х?) добрих

«М'яка́» основа

Рід	1 (однина́)	2 (однина́)	1 (множина́)	2 (множина́)
ч.	(яку́й?) синій	(яко́го?) синьо́го	(які́?) сині	(яку́х?) синіх
ж.	(яка́?) синя	(яко́ї?) синьо́ї	(які́?) сині	(яку́х?) синіх
с.	(яке́?) синє	(яко́го?) синьо́го	(які́?) сині	(яку́х?) синіх

Ві́раження нале́жності / Выражение принадле́жности

I

В українському мові є два способи сказати про те, що щось належить комусь:

- 1) *Мохаммед (1) має словник (4).*
- 2) *У Мохаммеда (2) є словник (1).*

Глагол *ма́ти* в українському мові має два значення:

- 1) *ма́ти* (русс. *иметь*): *Я маю пробле́му (4); Ти маєш квиток (4)? Він має батьків (4);*
- 2) *ма́ти* (русс. *должен, должна, должно, должны*). В цьому значенні глагол *ма́ти* виступає, якщо після нього стоїть інфінітив: *Я маю писати статтю; Він має прийти сьогодні.*

Завдання 10. Розподіліть речення на дві групи:

- 1) *ма́ти* (русс. *иметь*)
- 2) *ма́ти* (русс. *должен, должна, должно, должны*).

Я маю йти. Я маю кварти́ру. Ти маєш за́лік. Ти маєш слухати. Він має писати тест. Він має велику сім'ю. Ми маємо квитки́. Ми маємо їхати. Ви маєте йти на па́ру. Ви маєте га́рного викладача́. Сьогодні вони́ маю́ть ІРС. Вони́ маю́ть вивча́ти хірургію.

Завдання 11. Трансформу́йте речення за зразко́м.

Зразок: *Оле́на (1) має ру́чку (4) → У Оле́ни (2) є ру́чка (1).*

Студе́нт має за́лік. Олекса́ндр має по́другу. Ма́рія має бабу́сю. Ба́рбара має гро́ші. О́льга має велику пробле́му. Студе́нти маю́ть га́рного кура́тора. Су́ми маю́ть два (4) теа́три.

II

После глаголов с частицей **не** падеж 2 меняется на падеж 4:

Мохáммед (1) ма́є словникі́ (4)   Моха́ммед (1) не ма́є словникі́в (2).
Оле́на ма́є га́рну по́другу (4)   Оле́на не ма́є га́рної по́други (2).

Не ма́є пишется в два слова в значении «не имеет». **Нема́є** в значении «нет» пишется слитно. После него существительные стоят в падеже 2: *нема́є проблем (2); нема́є грошей (2); нема́є ча́су (2).*

є # нема́є

+		-	
(2)	(1)	(2)	(2)
У студéнта є залі́кова кни́жка		У студéнта нема́є залі́кової кни́жки	
(1)	(4)	(1)	(2)
Студéнт ма́є залі́кову кни́жку		Студéнт не ма́є залі́кової кни́жки	

Падеж 2 всегда употребляется после глаголов с частицей **не**:

Я чита́ю кни́жку (4) – Я не чита́ю кни́жки (2). Школя́р пи́ше дикта́нт (4) – Школя́р не пи́ше дикта́нту (2). Студéнти слуха́ють виклада́ча (4) – Студéнти не слуха́ють виклада́ча (2) (2 = 4). По́други п'ють ка́ву (4) – По́други не п'ють ка́ви (2).

Завда́ння 12. Трансформуйте речення за зразко́м.

Зразок: *Ти чита́єш кни́жку (4) → Ти не чита́єш кни́жки (2).*

Я купу́ю чо́рний хлі́б (4) → Я не купу́ю чо́рного хлі́ба (2).

Він вивча́є анато́мію. Ми купу́ємо квиткі́. Ви вивча́єте украї́нську мо́ву. Альбе́рт ба́чить о́зеро. Ми зна́ємо нові́ слова́. Андрі́й та Ні́на слуха́ють му́зику. Я пишú контро́льну робо́ту. Вони́ замовля́ють вече́рю. Ти ба́чиш дівчи́ну. Окса́на лю́бить чо́рну ка́ву. Студéнт ро́бить дома́шне завда́ння.

Грама́тика

Родові́й відмі́нок особо́вих займе́нників / Падеж 2 личных местоимений

(1)	(2)		
я	мене́	Мене́ нема́є вдо́ма	Іди́ до мене́
ти	тебе́	Тебе́ нема́є вдо́ма	Іду́ до тебе́
ві́н (воно́)	його́	Його́ нема́є вдо́ма	Іде́ш до ньо́го
вона́	ї́ї	Ї́ї нема́є вдо́ма	Ідете́ до не́ї
ми	нас	Нас нема́є вдо́ма	Іди́ть до нас
ви (Ви)	вас (Вас)	Вас нема́є вдо́ма	Ідемо́ до вас
вони́	їх	Їх нема́є вдо́ма	Ідемо́ до них

Зверніть увагу! (Обратите внимание!)

• Когда местоимения 3-го лица (**він, вона, вони**) стоят после предлогов, они изменяют свою форму: **його – до нього; її – до неї, їх – до них**.

• После предлогов в личных местоимениях единственного числа изменяется место ударения: **менé – до мене, тебе́ – до тебе, його́ – до нього, її́ – до неї**.

Завдання 13. Поставте займенники, подані в дужках, у родовому відмінку (2)

Зразок: (Я) *немає вдома*. – *Менé (2) немає вдома*.

1. Тарас пішов до (ти). 2. Викладач прийшов до (ми). 3. (Вона) немає вдома. 4. Йді до (я). 5. У (він) немає залікової книжки. 6. У (ми) немає четвертої пари. 7. До (вони) прийшов друг. 8. У (вона) немає батька. 9. Мій товариш не бачив (ти). 10. (Ви) завжди немає на парах. 11. У (ти) немає проблем. 12. У (я) немає грошей.

Завдання 14. Дайте відповіді на питання за зразком.

Зразок:

Ти маєш сестру (4)? – Так, маю / Так, я маю сестру (4) // – Ні, не маю / Ні, я не маю сестри (2).

У тебе є сестра (1)? – Так, є / Так, у мене є сестра (1) // – Ні, немає / Ні, у мене немає сестри (2).

Ти маєш брата (4)? У тебе є брат (1)? Він має тітку (4)? У нього є тітка (1)? Вони мають заліки (4)? У них є заліки (1)? Вона має квиток (4)? У неї є квиток? Ти маєш роботу (4)? У тебе є робота(1)?

Прийменники, що вживаються з родовим відмінком (2)

Предлоги, которые употребляются с падежом 2

Українська мова	Русский язык	Приклади / Примеры
до	в до	до Києва (в Киев); до міста (в город); до гуртожитку (в общежитие); до обіду (до обеда); до сніданку (до завтрака)
після	после	після обіду; після перерви; після другої пари
з (із, зі)	из с	приїхала з Києва (приехала из Киева); з дванадцятої години (с двенадцати часов)
від	от	дзвінок від мами (звонок от мамы); від Києва до Сум (от Киева до Сум); ліворуч від бібліотеки (слева от библиотеки)

без	без	<i>ка́ва без цу́кру</i>
для	для	<i>купи́в для бра́та</i>
бі́ля, ко́ло	возле, у, около	<i>бі́ля рі́чки, бі́ля о́зера, ко́ло ха́ти</i> (возле речки, у озера, около хаты)

Завдання 15. Використайте слова в дужках у потрібній формі.

1. Куди ви йдете? Ми (йти) до (лікарня). 2. Звідки йдуть діти? Діти (йти) зі (школа). 3. Звідки він приїхав? Він (приїхати) з (Нігерія). 4. Для кого ти купуєш квіти? Я (купувати) квіти для (дівчина). 5. Біля чого стоїть гуртожиток? Гуртожиток (стояти) біля (озеро). 6. Куди їдуть студенти? Студенти (їхати) в (лікарня). 7. Звідки повертається Стефан? Стефан (повертатися) з (університет). 8. Звідки приїхав поїзд? Поїзд (приїхати) з (Харків). 9. Куди їде п'ятдесят дев'ятий автобус? Автобус (їхати) до (медичний інститут).

*Порівняйте речення / Сравните предложения

Я їду в університет (4)	Я еду в университет	<i>Я работаю/учусь там</i>
Я їду до університету (2)	1) Я еду в университет 2) Я еду до университета	<i>Я работаю/учусь там (но я не буду заходить в здание; Я еду до остановки «Университет»)</i>
Я їду з університету (2)	Я еду из университета	<i>Я был там (в университете)</i>
Я їду від університету (2)	Я еду от университета	<i>(от здания университета, от остановки «Университет»)</i>

Де ти живеш?

Куди ти йдеш?

Звідки ти?

Где ты живёшь?

Куда ты идёшь?

Откуда ты?

Завдання 16. Перекладіть словосполучення з російської мови на українську.

Стоять возле университета; ехать до остановки; приехать из Туркмении; возвратиться из Полтавы; купить для друга; звонок от подруги; справа от озера; прийти без домашнего задания; смотреть кино без перевода; переводить без словаря; возвратиться после каникул; читать после ужина; идти из школы; магазин работает с 10 часов; выйти из автобуса; ехать до университета; ехать в университет.

Завдання 17. Прочитайте загадку. Відгадайте, про що в ній йдеться.

Рі́зні скельця* є у мене:
Черво́не, жо́вте і зеле́не.
Мо́жу ле́гко я сказа́ти:
«Йти́», «Стоя́ти», «Зачека́ти»**.

* Ск^ло́ (с.) – скло; ск^ельце – ст^еклышко.

** Чека́ти (почека́ти, зачека́ти) – жд^ать (ожидать, подождать).

Завдання 18. Розкажіть про себе за моделлю.

Мене зва́ти ... . Моє прізви́ще – ... . Мені́ ... ро́ків. Я студ^ент(ка) четве́ртого ку́рсу ме́дичного інститу́ту Сумсьо́го держа́вного університе́ту. В Украї́ну я приї́хав(-ла) з .... .

Вдо́ма я ма́ю сім'ю́. У мене є ма́ти. Її́ зва́ти ... . Їй .... ро́ків. Тако́ж у мене є ба́тько (// У мене нема́є ба́тька). Його́ зва́ти ... . Йому́ ... ро́ків. Мій ба́тько - ... (де, ким працю́є?). Тако́ж я ма́ю бра́та (двох, трьох бра́тів) і сестру́ (двох, трьох сесте́р). Їх (його́, її́) зва́ти ... .

За́раз я живу́ в Украї́ні, у Су́мах. Су́ми – ду́же краси́ве місто. Тут є річка Псел, о́зеро Че́ха, багáто па́рків, два теáтри, кі́лька музеї́в.

Ми вивча́ємо медици́ну. Ми ма́ємо заняття з хірургі́ї, педіатрі́ї, невроло́гії, ме́дичної психоло́гії. Тако́ж ми вивча́ємо украї́нську мо́ву. Я хо́чу до́бре зна́ти украї́нську мо́ву.

Корисні фрази / Полезные выражения

Українська мова	Русский язык
Ласка́во про́симо!	Добро пожаловать!
Смачно́го!	Приятного аппетита!
Ви́бачте, я не розумію	Простите, я не понимаю
Повторі́ть, будь ла́ска	Повторите, пожалуйста
Перекладі́ть, будь ла́ска	Переведите, пожалуйста
Мо́жна увійти́?	Можно войти?
Мо́жна ви́йти?	Можно выйти?

Нові слова

Українська мова	Русский язык	Українська мова	Русский язык
багато	много	повторювати (I), (недок. вид) – повторіти (II), (док. вид)	повторять (НВ) – повторить (СВ)
дзвіно́к (від ма́ми)	звонок (от мамы)	по́їзд	поезд
дзвони́к (на уро́к)	звонок (на урок)	подві́р'я	двор
зві́дки	откуда	почуття́	чувство
кі́лька / де́кілька	несколько	працюва́ти (I)	работать
контро́льний, -а, е, і	контрольный	приї́хати (I) (док. вид)	приехать
куди́	куда	пробле́ма	проблема
нема́є	нет	ребро́	ребро
обі́д	обед	розумі́ти (I) (недок. вид)	понимать
перекла́д	перевод	словни́к	словарь
перекла́дати (I), (недок. вид) – перекла́сти (I), (док. вид)	переводить (НВ) – перевести (СВ)	скло́	стекло
перерва́	перерыв, перемена	чекати́ (I)	ждать

Чергування голосних і приголосних звуків /

Чередование гласных и согласных звуков

В украинском языке часто происходят чередования звуков в формах одного слова или в близкородственных словах (словах с одним корнем). Могут чередоваться как гласные (*слова́ – слів; чоти́ри – четвёртий; шість – шостий; ко́лір - кольори́*), так и согласные звуки (*ву́лиця – вуличний; друг – друзі – дружній; пирі́г – пиріжко́к; робі́ти – роблю́; писа́ти - пи́шуть*). Возможно также чередование гласного звука с нулём звука (отсутствием гласного): *сестра́ – сестер (o//e); хло́нець – хло́ця (e//o); огіро́к – огірку́ (o//o)*.

Одним из наиболее характерных для украинского языка является чередование **О** или **Е** в открытом слоге с **І** в закрытом слоге: *на/ні́й – на/но́ї; на/ні́р – на/не́ру; но/га́ – ні́ж/ка; ве́чір – ве/чо́рі - ве/че́ря; о́сінь – о́се/ні; стій – сто/я́/ти; Ку́їв – Ку́є/ва*. Такое чередование часто можно наблюдать при образовании форм множественного числа существительных. Встречается это чередование и при образовании падежных форм существительных:

Однина		Множина	
Відмінок 1	Відмінок 2	Відмінок 1	Відмінок 2
<i>стіл</i>	<i>сто/ла́</i>	<i>сто/лі́</i>	<i>сто/лі́в</i>
<i>рік</i>	<i>ро́/ку</i>	<i>ро/кі́</i>	<i>ро́/ків</i>
<i>ніс</i>	<i>но́/са</i>	<i>но/сі́</i>	<i>но/сі́в</i>
<i>ніч</i>	<i>но́/чі</i>	<i>но́/чі</i>	<i>но/че́й</i>
<i>сік</i>	<i>со́/ку</i>	<i>со́/ки</i>	<i>со́/ків</i>
<i>ко́/лір</i>	<i>ко́/льо/ру</i>	<i>ко/льо́/рі</i>	<i>ко/льо́/рі́в</i>
<i>сло́/во</i>	<i>сло́/ва</i>	<i>сло/ва́</i>	<i>слів</i>

Завдання 1. Читайте, звертайте увагу на чергування голосних і приголосних у формах слів.

Голова́ – голі́в; око́ – о́чі; оліве́ць – олівця́; молоко́ – молочний; сло́во - слів; сті́л – столи́; друг – друзі́; інозе́мець – інозе́мці; ву́лиця – вуличний; пі́сня – пісе́нний; сестра́ – сесте́р; студе́нтка – студе́нток; шко́ла – шкільний; виклада́ч – виклада́цький; день – дні́; стіле́ць – стільця́; сі́ль – со́лі; бібліоте́ка – бібліоте́чний; друг – друже́ти; украї́нець – украї́нці; чашкі́ – чашо́к; о́сінь – восе́ні; со́нце – со́нячний; ні́ж – ножі́; сі́м – се́мі; ве́чір – вече́рі – вече́ряти; я́блуко – я́блучний; рука́ – лівору́ч; грівня́ – гриве́нь; буди́нок –

Хворий орган; важкий хворий; важка хвороба; хвороблива людина; хворобливість ясен; довго хворіти; вчора захворів; оглянути захворілих дітей; серцево-судинні захворювання; зростає захворюваність на грип; перехворіти дитячими хворобами; перехворілий епідемічним паротитом хлопчик.

Завдання 3. Читайте. На основі тексту розкажіть про себе і своє навчання.

Мене звати Халіт. Моє прізвище Озтюрк. Мені двадцять п'ять років. Я студент четвертого курсу медичного інституту Сумського державного університету. Я приїхав з Туреччини, щоб вивчати медицину. Зараз я живу в Сумах. Суми – красиве місто. Тут є річка Псел, озеро Чеха, багато парків, архітектурних пам'яток. У Сумах також є два театри, кілька музеїв, філармонія.

Багато іноземців навчаються в СумДУ та інших вищих навчальних закладах – педагогічному та аграрному університетах. У нас гарні викладачі. Ми вивчаємо медицину, російську та українську мови.

У мене багато друзів. Разом ми вчимося, відпочиваємо, подорожуємо. Я завжди буду згадувати роки навчання в Україні, коли повернуся в Туреччину.

Які іменники в тексті стоять у відмінку 1?

Які іменники стоять у відмінку 2?

Які іменники в тексті стоять у відмінку 4?

У якому відмінку стоять слова: *в (у) Сумах, у закладах, в університетах?*

Грамматика

Місцевий відмінок (6) / Падеж 6

Падеж 6 (*місцевий відмінок*) указывает на место действия и отвечает на логические вопросы где? (де?), когда? (коли?), в каком году? (у якому році?), в котором часу? (о котрій годині?). В падежном вопросе к существительному, которое стоит в падеже 6, всегда присутствует предлог, так как падеж 6 употребляется только с предлогами:

живу (де?, у/в чому?) у гуртожитку, у Туреччині, в Узбекистані;

навчаюся (де?, у/в чому?) в університеті;

їду (на чому?) на автобусі, на поїзді;

складатиму залік (коли? у якому місяці?) у травні;

встаю (коли? о котрій годині?) о сьомій годині ранку.

Неодушевленные существительные (*неісто́ти*) мужского рода в падеже 6 единственного числа имеют окончания *-і, -ї* (после гласного), *-у* (существительные с суффиксами *-к-, -ок-, -ак-, -ик* и некоторые короткие слова: *парк, банк*). Одушевленные существительные (*істо́ти*) мужского рода в падеже 6 единственного числа имеют окончания – *ові* (после твёрдого согласного), *-еві* (после мягкого согласного), *-єві* (после гласного). Во множественном числе все существительные мужского рода имеют в падеже 6 окончания *-ах* (после твердых согласных) или *-ях* (после мягких согласных и после гласных).

Существительные женского и среднего рода в падеже 6 в единственном числе имеют окончания *-і* (после гласных *-ї*), а во множественном *-ах* (после твёрдых согласных) или *-ях* (после мягких согласных и гласных).

Перед окончанием *-і* согласные **Г, К, Х** основы существительных всех родов изменяются следующим образом: **Г → З, К → Ц, Х → С**:

Г + і = з(і)	<i>о́дяг – в о́дязі, нога́ – на нозі́</i>
К + і = ц(і)	<i>уро́к – на уро́ці, пра́ктика – на пра́ктиці, о́ко – в о́ці</i>
Х + і = с(і)	<i>му́ха – на му́сі, вухо – у ву́сі</i>

Чолові́чий рід (неісто́ти)

Чис-ло	Відмі-нок	?	Іме́нники				
Одн.	1	<i>що?</i>	теа́тр	уро́к	буді́нок	о́лівець	музе́й
	6	<i>у/в, на чо́му?</i>	теа́трі	уро́ці	буді́нку	о́лівці́	музе́ї
Множ.	1	<i>що?</i>	теа́три	уро́кі	буді́нки	о́лівці́	музе́ї
	6	<i>у/в, на чо́му?</i>	теа́трах	урока́х	буді́нках	о́лівцях	музе́ях

Чолові́чий рід (істо́ти)

Чис-ло	Відмі-нок	?	Іме́нники			
Одн.	1	<i>хто?</i>	студе́нт	друг	хло́пець	геро́й
	6	<i>у/в, на кому?</i>	студе́нтові	дру́гові	хло́пцеві	геро́єві
Множ.	1	<i>хто?</i>	студе́нти	дру́зі	хло́пці	геро́ї
	6	<i>у/в, на кому?</i>	студе́нтах	дру́зях	хло́пцях	геро́ях

Завдання 4. Утворіть форми місцевого відмінка (6) від іменників чоловічого роду.

Побачив красіву сорочку на (студент; пан; хлопчик; батько; син; іноземець; українець; дідусь; товариш).

Віза в (паспорт); навчатися в (університет); їхати в (автобус); бачити в (музей); приїхати на (автомобіль); працювати в (інститут); сидіти на (стілець); жити на (схід – *i//o*) України; купів у (супермаркет); чекати на (вихід – *i//o*); стояти в (кінець) вулиці, прийти в новому (одяг – *z//z*); вивчили на (урок – *k//u*); стояти на першому (поверх – *x//c*).

Жити в (гуртожиток); летіти в (літак); іменник стоїть у місцевому (відмінок); наймати квартиру в новому (будинок); прочитати в (словник); відповідати на (залик); стояти на (ганок).

Навчатися в (Суми); їздити в (поїзд); літати в (літакі); бачити в (музеї); купувати в (магазини); сидіти на (стілці); писати в (зошити); вечєрати в (ресторани); працювати в різних (офіси); бувати на (концерти); згадувати в (листі).

Жіночий рід

Чис-ло	Відмі-нок	?	Іменники				
Одн.	1	що?	сестра	вулиця	аудиторія	подорож	жінка
	6	у/в, на кому, чому?	сестрі	вулиці	аудиторії	подорожі	жінці
Множ.	1	що?	сестри	вулиці	аудиторії	подорожі	жінки
	6	у/в, на кому, чому?	сестрах	вулицях	аудиторіях	подорожах	жінках

Середній рід

Чис-ло	Відмі-нок	?	Іменники				
Одн.	1	що?	дерево	яблуко	море	прізвище	життя
	6	у/в, на чому?	дереві	яблуці	морі	прізвищі	житті
Множ.	1	що?	дерева	яблука	моря	прізвища	життя
	6	у/в, на чому?	деревах	яблуках	морях	прізвищах	життях

Завдання 5. Утворіть форми місцевого відмінка (6) від іменників жіночого роду.

Лежати в (лікарня); снідати в (їдальня); лікуватися в (поліклініка – *к//ц*); купувати квитки в (каса); відпочивати на (перерва); купів ліки в (аптека – *к//ц*); жити в (квартира); познайомився в соціальній (мережа); бути на (практика – *к//ц*); прийти о п'ятій (година); бути на (робота); смажити в (олія); пити каву в (кав'ярня); познайомитися на (прогулянка – *к//ц*); сидіти в (аудиторія); записати на (дошка – *к//ц*); біль у (нога – *г//з*), купуємо продукти у («Веселка» - *к//ц*).

Багато людей на (вулиці і площі); побувати в різних (країни); читати в (книжки); помилки в контрольних (роботи); працювати в (лабораторії); купувати ліки в (аптеки); жити в різних (кімнати); чекати на (зупинки); біль в (ноги).

Завдання 6. Утворіть форми місцевого відмінка (6) від іменників середнього роду.

Відпочивати на (море); сидіти на (дерево); помилка у (прізвище); бути в (поле); прийшов у новому (взуття); проблеми в домашньому (завдання); зробив помилку в (речення); біль у (вухо – *х//с*); був на (побачення) з дівчиною; довго бути на (сонце).

Світло у (вікна); побувати в різних (міста) України; любить відпочивати на (озера); працювати в різних (місця); багато вітамінів у (яблуки).

Граматика

Місцевий відмінок (6) прикметників / Падеж 6 имён прилагательных

В таблице представлены окончания падежей 1 и 6 для прилагательных с основой на твёрдый («твёрда́ основа») и мягкий согласный («м'яка́ основа»):

«Твёрда́» основа

Рід	1 (однина)	6 (однина)	1 (множина)	6 (множина)
ч.	(який?) добрий	(у/в, на якому?) доброму	(які?) добрі	(у/в, на яких?) добрих
ж.	(яка?) добра	(у/в, на якій?) добрій	(які?) добрі	(у/в, на яких?) добрих
с.	(яке?) добре	(у/в, на якому?) доброму	(які?) добрі	(у/в, на яких?) добрих

«М'яка́» основа

Рід	1 (однина)	6 (однина)	1 (множина)	6 (множина)
ч.	(який?) синій	(у/в, на якому?) синьому	(які?) сині	(у/в, на яких?) синіх
ж.	(яка?) синя	(у/в, на якій?) синій	(які?) сині	(у/в, на яких?) синіх
с.	(яке?) синє	(у/в, на якому?) синьому	(які?) сині	(у/в, на яких?) синіх

Завдання 7. Допишіть закінчення прикметників.

Мій друг навчається в (в *якому?*) аграрн... університеті. Студент зробив дві помилки в (в *якому?*) домашн... завданні. Самір прийшов у (у *яких?*) сін... джінсах. У вас багато помилок у (у *якій?*) контролн... роботі. Викладач був у (у *якому?*) гэрн... настрої. Вони були на (на *якому?*) велик... концерті в (в *якій?*) Сумськ... філармонії. Ми навчаємося в (в *якому?*) Сумськ... державн... університеті. Ви виходите на (на *якій?*) наступн... зупинці? Пára починається о (о *якій?*) десят... годині. Ми познайомилися в (в *якій?*) соціалн... мережі. Студенти-іноземці живуть у (у *яких?*) різн... гуртожитках. На (на *якій?*) велик... перерві він пішов у (у *яку?*) студентськ... їдальню. Випускники (*якого?*) медичн... інституту працюють у (у *яких?*) різн... лікувальн... закладах. Студенти були на (на *якій?*) цікав... екскурсії в (в *якому?*) художн... музеї.

Граматика

Місцевий відмінок особових займенників / Падеж 6 личных местоимений

(1)	(6)	
я	(у/в, на) мені	На мені сьогодні гарний одяг
ти	(у/в, на) тобі	На тобі сьогодні новий светр
він (вонó)	(у/в, на) ньóму	На ньóму сьогодні синя сорóчка
вона́	(у/в, на) ній	На ній сьогодні червóна сукня
ми	(у/в, на) нас	У нас сьогодні гарний настрій
ви (Ви)	(у/в, на) вас	У вас вчóра був залік
вони́	(у/в, на) них	У них бóде практика

Зверніть увагу! (Обратите внимание!)

• Когда местоимения 3-го лица (**він, вона́, вонó, вони́**) стоят после предлогов, они изменяют свою форму: на ньóму; на ній, у них.

Українські назви місяців / Названия месяцев

Українська мова	Русский язык	Українська мова	Русский язык
січень	январь	ліпень	июль
лютий	февраль	серпень	август
березень	март	вересень	сентябрь
квітень	апрель	жóвтень	октябрь
травень	май	листопад	ноябрь
червень	июнь	грудень	декабрь

Відмінок 1	Відмінок 6	Відмінок 1	Відмінок 6
січень	в/у січні	ліпень	в/у ліпні
лютий	в/у лютому	серпень	в/у серпні
березень	в/у березні	вересень	в/у вересні
квітень	в/у квітні	жовтень	в/у жовтні
травень	в/у травні	листопад	в/у листопаді
червень	в/у червні	грудень	в/у грудні

Завдання 8. Доповніть речення назвами місяців.

- 1) ..., ..., ... – це зимові місяці. 2) ..., ..., ... – це весняні місяці.
3) ..., ..., ... – це літні місяці. 4) ..., ..., ... – це осінні місяці.

Новий рік починається в ... . Дobre відпочивати в ... на морі. Я приїхав у Суми в ... . Другий семестр починається в ... . Новий навчальний рік у вищих навчальних закладах України починається у ... . Я народився/ народилася в(у) ... .

Завдання 9. Прочитайте діалог.

- Дóбрый день!
- Дóбрый день!
- Вибачте, Ви навчаєтесь у цьому навчальному закладі?
- Так, я студент Сумського державного університету.
- На якому факультеті Ви навчаєтесь?
- Я студент медичного інституту?
- А на якому Ви курсі?
- На четвертому.
- Вам подобається навчання?
- Так, у нас дуже гарні викладачі.
- Я бачу, що Ви іноземець. А з якої країни Ви приїхали в Україну?
- Я приїхав з Туреччини.
- А де Ви живете в Сумах?
- Я живу в гуртожитку університету.
- Дякую за інформацію. Давайте познайомимся. Мене звати Ахмед. Я приїхав з Палестини, щоб вивчати медицину в Сумах.
- Дуже приємно. Мене звати Мехмед. Думаю, що Вам сподобається навчатися в Сумському державному університеті.
- До нових зустрічей, Мехмеде!
- На все добре, Ахмеде!

ос́оба	хоті́ти – I (хотеть)		хворі́ти - I (болеть)	
	однина́	множинá	однина́	множинá
1	хóчу	хóчемо	хворі́ю	хворі́ємо
2	хóчеш	хóчете	хворі́єш	хворі́єте
3	хóче	хóчуть	хворі́є	хворі́ють

Завдання 10. Допишіть закінчення дієслів.

Ти хоч... добре знати українську мову? Студент хворі... на грип. Ми хоч... добре скласти залік. У січні та в лютому люди часто хворі... . Я хоч... поїхати до Києва. Мій друг хоч... вивчати медицину в Сумах. Ви хоч... кави? Усі хоч... миру. Як довго ви хворі...? Ти хворі...? Я два дні хворі... . Взимку в Україні буває дуже холодно, тому ми часто хворі... .

Щоб добре знати українську мову, треба багато працювати
Я приїхав у Суми, **щоб** вивчати медицину

Щоб + інфінітив

Завдання 11. Утворіть складні речення з наведених частин.

а) Щоб сподобатися дівчині, ... Щоб добре скласти залік, ... Щоб зробити домашнє завдання, ... Щоб їхати в автобусі,... . Щоб отримати диплом лікаря, ... Щоб наймати квартиру, ... Щоб повернутися в гуртожиток, ... Щоб смажити рибу, ... Щоб читати текст, ... Щоб їхати в лікарню, ...

б) ... ми мусимо чекати автобус. ... треба знати нові слова. .... ми мусимо їхати на таксі. ... треба купити квиток. ... треба багато працювати. .... треба мати гроші. .... треба купити олію. ... треба повторити граматику. ... треба купити квіти. .... ми мусимо довго навчатися.

Нові слова

Українська мова	Русский язык	Українська мова	Русский язык
аграрний, -а, -е, -і	аграрный	літати (I)	летать
архітектура	архитектура	летіти (II)	лететь
архітектурний, -а, -е, -і	архитектурный	муха	муха
біль (чол. р.)	боль	навчання	учеба, обучение
взимку	зимой	навчатися (I)	учиться
випускник	выпускник	наймати (I)	нанимать

ві́хід	выход	народі́тися (II)	родиться
ві́щий навча́льний за́клад	высшее учебное заведение	на́стрій	настроение
відповідати (I) (<i>недок. вид</i>) – відпові́сті (II) (<i>док. вид</i>)	отвечать (НСВ) – ответить (СВ)	настúпний, -а, -е, -і	следующий
відпочива́ти (I)	отдыхать	о́гляд	осмотр
влі́тку	летом	па́м'ятка	памятник
вхі́д	вход	педагогі́чний, -а, -е, -і	педагогический
державний, -а, -е, -і	государственный	пішо́хід	пешеход
до́вго	долго	подоба́тися (I) (<i>недок. вид</i>) – сподоба́тися (I) (<i>док. вид</i>)	нравиться (НСВ) – понравиться (СВ)
домашній, -я, -є, -і	домашний	подорожува́ти (I)	путешествовать
за́клад	учреждение, заведение	поліклі́ніка	поликлиника
захво́рювання	заболевание	по́мійка	ошибка
захво́рюваність	заболеваемость	почина́ти(ся) (I)	начинать(ся)
за́хід	запад	пра́ктика	практика
зга́дувати (I) (<i>недок. вид</i>) – згада́ти (I) (<i>док. вид</i>)	вспоминать (НСВ) – вспомнить (СВ)	працюва́ти (I)	работать
зу́стріч	встреча	складати́ (I) (<i>недок. вид</i>) – скла́сти (I) (<i>док. вид</i>)	сдавать (НСВ) – сдать (СВ)
їда́льня	столовая	сма́жити (II)	жарить
кіне́ць	конец	соціа́льна мере́жа	социальная сеть
кіт	кот	схі́д	восток
клі́ніка	клиника	суді́на	сосуд
колі́	когда	суді́нний, -а, -е, -і	сосудистый
лежа́ти	лежать	тре́ба	нужно
ли́ст	письмо	фахіве́ць	специалист
лікарня́ний лі́ст	больничный лист	філармо́нія	филармония
лікарський	врачебный	хворі́ти (I)	болеть
лікува́льний, -а, -е, -і	лечебный	хвороблі́вий	болезненный
лікува́ти (I)	лечить	худобі́жний, -я, -є, -і	художественный
літа́к	самолет	щоб	чтобы

Завдання 1. Читайте. Звертайте увагу на наголос.

Ба́тько, ба́тькі, гу́ртожиток, гу́ртожитки, ді́хання, ді́хати, дочка́, до́шка, життя́, завда́ння, ім'я́, кімна́та, котри́й, легки́й, листопа́д, ліво́руч, мали́й, меді́чний, множи́на, мо́рква, м'яки́й, навча́ння, напі́й, на́стрій, низьки́й, нови́й, одина́дцять, одинна́, о́дяг, пита́ння, по́друга, по́мілка, почуття́, право́руч, привіта́ння, прізви́ще, рі́дний, роже́вий, складни́й, стари́й, стіле́ць, та́кож, тверди́й, украї́нець, украї́нка, украї́нський, чоло́, чотирна́дцять.

Завдання 2. Знайдіть зайві слова.

Неді́ля, понеді́лок, вівто́рок, огіро́к, середá, четве́р – це дні тижня. Гру́день, сі́чень, лю́тий, бе́резень – це зимові місяці. Бе́резень, ве́ресень, кві́тень, тра́вень – це весняні місяці. Поліклі́ніка, клі́ніка, ліка́рня, аудито́рія, шпита́ль, диспансе́р – це лікувальні за́клади. Сі́ній, жо́втий, суди́нний, помара́нчевий, кори́чневий, фіоле́товий – це кольори́. Ліво́руч, прýмо, ви́хід, щодня́, право́руч, чудо́во, сього́дні, взі́мку, – це прислівники. Літа́к, пої́зд, авто́бус, тролéйбус, пішо́хід, метро́, таксі́ – це транспорт.

Завдання 3. Утворіть форми місцевого відмінка (6) від іменників у дужках.

Працюва́ти в (університет); вивчати на (уро́к – *к//ц*); вечеря́ти в (іда́льня); зробі́ти по́мілку в (ре́чення); прочита́ти в (словни́к); купувати лі́ки в (апте́ка – *к//ц*); навча́тися в (Су́ми); жи́ти в (гурто́житок); бува́ти на (конце́рти); записа́ти на (до́шка – *к//ц*); бі́ль у (нога́ – *г//з*); ба́чити в (музе́й); купувати в (магазі́ни); побува́ти в різни́х (краї́ни); бі́ль у (ву́хо – *х//с*); вчи́тися на (за́хід - *і//о*) Украї́ни; сто́яти на (га́нок); пи́сати в (зо́шити); побачи́в нову́ ку́ртку на (друг); найма́ти кварта́ру в ново́му (буді́нок); сиді́ти на (стіле́ць – *е//о*); їзди́ти в (пої́зді); при́йти о сьо́мій (годи́на).

Грама́тика

Дава́льний відмі́нок (3) / Падеж 3

В падеже 3 употребляются существительные и местоимения с украинскими глаголами *дякувати* (благодарить), *проба́чити*, *ви́бачити* (простить, извинить), *бажа́ти* (желать), *допомага́ти* (помогать), *подобáтися* (нравиться): **Дякую Вам за допомо́гу; Проба́чте мені́ мою́ ціка́вість; Бажа́ємо то́бі до́брого здоро́в'я; Виклада́ч допомага́є студéнтові; Студéнтам подобáється украї́нська мо́ва.**

Падеж 3 может употребляться также со словами *треба* (надо, нужно), *потрібно* (надо, нужно), *необхідно* (необходимо): ***Іноземцеві потрібно отримати посвідку на тимчасове проживання; Вам треба запрошення на навчання? Студентам необхідно оформити візу для поїздки в Україну.***

Падеж 3 в украинском языке отвечает на вопросы *кому? чому?* Он никогда не употребляется с предлогами.

Чоловічий рід

Число	Відмінок	?	Ім'єнники			
Одн.	1	<i>хто?</i> <i>що?</i>	студент університет	дідусь олівець	викладач вірш	герой музей
	3	<i>кому?</i> <i>чому?</i>	студенту/ові університету/ові	дідусю/єві олівцю/єві	викладачу/єві віршу/єві	герою/єві музею/єві
Множ.	1	<i>хто?</i> <i>що?</i>	студенти університети	дідусі олівці	викладачі вірші	герої музеї
	3	<i>кому?</i> <i>чому?</i>	студентам університетам	дідусям олівцям	викладачам віршам	героям музеям

Существительные мужского рода в падеже 3 единственного числа имеют параллельные окончания: после твёрдых согласных *-у /-ові* (после шипящих *-еві*), после мягких согласных *-ю/-єві*, после гласных *-ю/-єві*. Окончания *-ові, -еві, -єві* чаще употребляются в одушевлённых существительных.

Завдання 4. Утворіть форми давального відмінка (3) однини і множини від іменників чоловічого роду.

Зразок: *автобус – автобусу/автобусові, автобусам; дідусь – дідусю/дідусєві, дідусям.*

Брат, випускник, літак, пацієнт, інститут, товариш, борщ, липень (*e//o*), фахівець (*e//o*), стілець (*e//o*), лікар, календар, герой, напій (*i//o*), настрій (*i//o*), покупець (*e//o*), батько, зошит, майдан, інженер, вареник, дядько, гуртожиток (*o//o*), хлопчик, іноземець (*e//o*), тиждень (*жден//жн*), заклад, біль (*i//o*), кіт (*i//o*), Олександр, Анатолій, місяць, словник.

Жіночий рід

Число	Відмінок	?	Ім'єнники				
Одн.	1	<i>хто?</i> <i>що?</i>	сестра́ мо́ва	бабу́ся ву́лиця	Марі́я аудиторі́я	моде́ль, ніч	по́дру́га пра́ктика
	3	<i>кому́?</i> <i>чому́?</i>	сестри́ мо́ви	бабу́сі ву́лиці	Марі́ї аудиторі́ї	моде́лі, но́чі	по́дру́зі пра́ктиці
Множ.	1	<i>хто?</i> <i>що?</i>	се́стри мо́ви	бабу́сі ву́лиці	Марі́ї аудиторі́ї	моде́лі, но́чі	по́дру́ги пра́ктики
	3	<i>кому́?</i> <i>чому́?</i>	се́страм мо́вам	бабу́сям ву́лицям	Марі́ям аудиторі́ям	моде́лям, но́чам	по́дру́гам пра́ктикам

Зверніть увагу!

Если существительные женского рода имеют перед окончанием –а буквы **г, к, х** (*по́дру́га, пра́ктика, му́ха*), то в падеже 3 единственного числа, происходят чередования согласных:

г	з(і)	<i>по́дру́га – по́дру́зі</i>
к + і = ц(і)		<i>пра́ктика – пра́ктиці</i>
х	с(і)	<i>му́ха – му́сі</i>

Завдання 5. Утворіть форми давального відмінка (3) однини і множини від іменників жіночого роду.

Зразок: ри́ба – ри́бі, ри́бам; клі́ніка – клі́ниці, клі́нікам.

Хвороба, істо́та, кімна́та, бабу́ся, ліка́рня, пі́сня, годі́на, грі́вня, кав'я́рня, дівчи́на, по́свідка, лаборато́рія, шія́, нога́, зу́стріч, суді́на, вече́ря, виделка́, му́ха, по́дру́га, зупі́нка, апте́ка, абет́ка, дочка́, жі́нка, племи́нниця.

Середній рід

Число	Відмінок	?	Ім'єнники				
Одн.	1	<i>що?</i>	де́рево	мо́ре	прі́звище	життя́	і́м'я
	3	<i>чому́?</i>	де́реву	мо́рю	прі́звищу	життю́	і́мені
Множ.	1	<i>що?</i>	дерéва	моря́	прі́звища	життя́	і́мена
	3	<i>чому́?</i>	дерéвам	моря́м	прі́звищам	життя́м	і́менам

Зверніть увагу!

Существительное *ім'я* во всех падежах, кроме падежа 1 единственного числа, имеет основу *імен-*. В падежах 2, 3, 6 единственного числа оно имеет окончание *-і*.

Завдання 6. Утворіть форми давального відмінка (3) однини і множини від іменників середнього роду.

Зразок: *дерево – дереву, деревам; прізвище – прізвищу, прізвищам; життя – життю, життям.*

Запрошення, взуття (*тільки однина!*), вікно, вухо, ребро, ім'я, ліжко, місто, місце, подвір'я, яйце, сонце (*тільки однина!*), яблуко, явище, щастя (*тільки однина!*), серце, речення, питання, прощання, привітання, обличчя, знайомство, захворювання, волосся (*тільки однина!*), плече, око (у множині – *очам*).

навчатися (учиться) – I		подобатися (нравиться) - I	
однина	множина	однина	множина
навчаюся	навчаємося	подобуюся	подобаетося
навчаєшся	навчаєтесь	подобаетося	подобаетесь
навчається	навчаються	подобаетося	подобаются

Завдання 7. Допишіть закінчення дієслів.

Я навча...ся в СумДУ. Ти подоба...ся мені. Нам подоба...ся навчатися в медичному інституті. На якому курсі ви навча...ся? Дівчатам подоба...ся квіти. Ми навча...ся на четвертому курсі. Цей студент навча...ся добре. Ти навча...ся в СумДУ? Я тобі подоба...ся?

Давальний відмінок (3) прикметників / Падеж 3 імён прилагательных «Тверда» основа

Рід	1 (однина)	3 (однина)	1 (множина)	3 (множина)
ч.	(<i>якій?</i>) добрий	(<i>якому?</i>) доброму	(<i>які?</i>) добрі	(<i>яким?</i>) добрим
ж.	(<i>яка?</i>) добра	(<i>якій?</i>) добрій	(<i>які?</i>) добрі	(<i>яким?</i>) добрим
с.	(<i>яке?</i>) добре	(<i>якому?</i>) доброму	(<i>які?</i>) добрі	(<i>яким?</i>) добрим

«М'яка» основа

Рід	1 (однина)	3 (однина)	1 (множина)	3 (множина)
ч.	(<i>якій?</i>) синій	(<i>якому?</i>) синьому	(<i>які?</i>) сині	(<i>яким?</i>) синім
ж.	(<i>яка?</i>) синя	(<i>якій?</i>) синій	(<i>які?</i>) сині	(<i>яким?</i>) синім
с.	(<i>яке?</i>) синє	(<i>якому?</i>) синьому	(<i>які?</i>) сині	(<i>яким?</i>) синім

Давальний відмінок особових займенників / Падеж 3 личных местоимений

(1)	(3)	
я	мені	Мені подобаються ці квіти
ти	тобі	Тобі треба оформити візу
він	йому	Йому подобається українська мова
вона	їй	Їй потрібно отримати посвідку
ми	нам	Нам треба йти
ви (Ви)	вам (Вам)	Дякую Вам за допомогу
вони	їм	Їм було холодно

Завдання 8. Допишіть закінчення прикметників.

(*Якім?*) Іноземн... студентам необхідно оформити візу для поїздки в Україну. Я допомагаю (*якому?*) добр... друзі. Він дякує (*якій?*) рідн... сестрі за допомогу. Медична допомога необхідна (*якому?*) хвор... хлопчикові. Хлопець купив квіти (*якій?*) нов... подрузі. Мазлум написав лист (*якім?*) українськ... друзям. Ця дівчина подобається (*якому?*) гарн... хлопцеві.

Завдання 9. Запишіть речення, поставивши слова в дужках у потрібній граматичній формі.

<i>Хто?</i> (1)		<i>що?</i> (4)	<i>кому?</i> (3)
Дівчина	(писати)	(лист)	(мама)
Студент	(складати)	(залик)	(викладач)
Ібрагім	(купувати)	(квіти)	(подруга)
Продавець	(продавати)	(картопля)	(покупець)
Секретар	(давати)	(посвідка)	(студент)
Батько	(читати)	(книжка)	(дитина)
Я	(перекладати)	(текст)	(друг)
Лікар	(призначати)	(лікування)	(хворий)
Лікар	(давати)	(лікарняний лист)	(пацієнт)
Ти	(відповідати)	(тема)	(викладач)
Ми	(дякувати)	(за що?) увага	(друзі)
Консул	(оформлювати)	(віза)	(брат)
Друг	(замовляти)	(кава)	(ми)
Ахмед	(купувати)	(квиток)	(я)
Викладач	(повторювати)	(питання)	(студент)

Майбутній час дієслів / Будущее время глаголов

В украинском языке есть три формы будущего времени: *простá* (простая), *складна́* (сложная) и *скла́дена* (составная). Возможность образования той или другой формы зависит от вида глагола. Глаголы несовершенного (*недокóнаного*) вида образуют две формы будущего времени: *складну́* (сложную) и *скла́дену* (составную). Глаголы совершенного (*докóнаного*) вида образуют простую форму будущего времени.

Рассмотрите таблицу и сделайте выводы о способах образования форм будущего времени. Обратите внимание, что глаголы в будущем времени имеют те же окончания, что и в настоящем времени: в сложной форме будущего времени они прибавляются к форме инфинитива после суффикса *-м-* (*коха́ти +м+у*); в составной – к основе вспомогательного глагола (*бúду коха́ти*); в простой – к основе глагола (*покоха́+ю*).

Кохáти (недок. вид – *що робíти?*) – **покоха́ти** (док. вид – *що зробíти?*)

коха́ти (I) – недокóнанний вид СКЛАДНА́ ФОРМА		коха́ти (I) – недокóнанний вид СКЛА́ДЕНА ФОРМА	
Однина́	Множина́	Однина́	Множина́
я <u>коха́тиму</u> ти <u>коха́тимеш</u> він <u>коха́тиме</u>	ми <u>коха́тимемо</u> ви <u>коха́тимете</u> вони <u>коха́тимуть</u>	я <u>бúду</u> коха́ти ти <u>бúдеш</u> коха́ти він <u>бúде</u> коха́ти	ми <u>бúдемо</u> коха́ти ви <u>бúдете</u> коха́ти вони́ <u>бúдуть</u> коха́ти

покоха́ти (I) – докóнанний вид ПРОСТА́ ФОРМА	
Однина́	Множина́
я <u>покоха́ю</u> ти <u>покоха́єш</u> він <u>покоха́є</u>	ми <u>покоха́ємо</u> ви <u>покоха́єте</u> вони́ <u>покоха́ють</u>

Завдання 10. Утворіть форми майбутнього часу від дієслів.

Бажáти (I) (недок. вид), побажáти (I) (док. вид), вибачáти (I) (недок. вид), ви́бачити (II) (док. вид), допомагáти (I) (недок. вид), допомогті́ (I) (док. вид), отрíмувати (I) (недок. вид), отрíмати (I) (док. вид), офóрмлювати (I) (недок. вид), офóрмити (II) (док. вид), навчáтися (I) (недок. вид), навчі́тися (II) (док. вид), лікува́ти (I) (недок. вид), вілікувати (I) (док. вид).

Завдання 11. Прочітайте вірш українського поета Василя Симоненка.
Нові слова знайдіть у словничку.

Знайдіть у вірші форми майбутнього часу. Визначте, які це форми (особа, число, вид дієслова, форма майбутнього часу).

Ти знаєш, що ти – людина?
Ти знаєш про це чи ні?
Усмішка твоя – єдина,
Мука твоя – єдина,
Очі твої – одні.

Більше тебе не буде.
Завтра на цій землі
Інші ходитимуть люди,
Інші кохатимуть люди –
Добрі, ласкаві й злі.

Сьогодні усю для тебе –
Озера, гаї, степі.
І жити спішити треба,
Кохати спішити треба –
Гляди ж не проспи!

Бо ти на землі – людина,
І хочеш того чи ні –
Усмішка твоя – єдина,
Мука твоя – єдина,
Очі твої – одні.

Завдання 12. Вивчіть вірш напам'ять.

Нові слова

Українська мова	Русский язык	Українська мова	Русский язык
бажа́ти (I) (<i>недок. в.</i>)	желать	пої́здка	поездка
бі́льше	больше	по́свідка	удостоверение
бо	потому что	потрі́бно	нужно
вибача́ти (I) (<i>недок. в.</i>) - ви́бачити (II) (<i>док. в.</i>)	простить, извинить	пробача́ти (I) (<i>недок. в.</i>) – проба́чити (II) (<i>док. в.</i>)	простить, извинить
ві́за	виза	прожива́ння	проживание
гай	небольшой лес	проспа́ти	проспать
допомага́ти (I) (<i>недок. в.</i>) – допомогті́ (I) (<i>док. в.</i>)	помогать	спі́шити (II) (поспі́шати - I)	спешить
допомо́га	помощь	степ (<i>чол. рід</i>)	степь
єди́ний, -а, -е, -і	единственный	ті́ждень	неделя
запро́шення	приглашение	тимчасо́вий	временный
злий, -а́, -е́, -і́	злой	ті́льки	только
і́нший, -а, -е, -і-	другой	у́смішка	улыбка
коха́ти (I) (<i>недок. в.</i>) – покоха́ти (I) (<i>док. в.</i>)	любить - полюбить	цей	этот
ласка́вий, -а, -е, -і	ласковый	ці	эти
неді́ля	воскресенье	ціка́вість	интерес
необхі́дно	необходимо	ця	эта
отримува́ти (I) (<i>недок. в.</i>) - отрима́ти (I) (<i>док. в.</i>)	получить	чи	или
оформля́ти (I), офо́рмлювати (I) (<i>недок. в.</i>) - офо́рмити (II) (<i>док. в.</i>)	оформлять - оформить		

Завдання 1. Поставте слова в дужках у давальному відмінку (3).

Петро́ дав (я) цікаву кни́жку. Ма́ти купіла (вона́) га́рну сукню́. Дру́зі купіли (ми) квиткі́ на кон́церт. Виклада́ч повто́рює пита́ння (студе́нт). Ліка́р признача́є ана́лізи (хво́рий). Мазлу́м купу́є кві́ти (по́друга). Сестра́ допомага́є (він) зробі́ти дома́шнє завда́ння. (Інозе́мці) подоба́ється украї́нська мо́ва. Ви́бачте (я) мою́ ціка́вість.

Орудний відмінок (5) / Падеж 5

Падеж 5 (**орудний відмінок**) означає орудие труда (*писа́ти ру́чкою*), передвиження (*ї́хати по́їздом, леті́ти літако́м*), називає виробителя діяння (*за́лік, скла́дений студе́нтом*). Падеж 5 може означать время (*працюва́ти ноча́ми*) и место (*ходи́ти ву́лицями*) діяння. В сочетанні с предлогами падеж 5 виражає об'єктне значення (*дружів з дівчиною, зустрі́вся з товари́шем, говори́в з виклада́чем*), ознака предмета (*пирі́жок з ма́ком*), время (*при́їхав пе́ред нови́м ро́ком*) и место (*стої́ть пе́ред буди́нком*) діяння. Падеж 5 употребляється после глаголів *ціка́витися (ціка́витися медици́ною), працюва́ти (працюва́ти ліка́рем, інжене́ром)*.

Падеж 5 відповідає на питання *ким? чим?* Он може употребляється с предлогами и без предлогів.

Чоловічий рід

Число	Відмінок	?	Імєнники			
Одн.	1	<i>хто?</i> <i>що?</i>	студе́нт університє́т	діду́сь оліве́ць	виклада́ч вірш	геро́й музе́й
	5	<i>ким?</i> <i>чим?</i>	студе́нтом університє́том	дідусе́м олівце́м	виклада́чем віршем	геро́єм музе́єм
Множ.	1	<i>хто?</i> <i>що?</i>	студе́нти університє́ти	дідусі́ олівці́	виклада́чі вірші́	геро́ї музе́ї
	5	<i>ким?</i> <i>чим?</i>	студе́нтами університє́тами	дідуся́ми олівця́ми	виклада́чами віршами́	геро́ями музе́ями

Существительные мужского рода в падеже 5 имеют окончания: после твёрдых согласных **-ом /-ами** (после шипящих **-ем/-ами**), после мягких согласных **-ем/-ями**, после гласных **-єм/-ями**.

Существительные, которые оканчиваются на *-р*, могут иметь в падеже 5 окончания как твёрдого, так и мягкого варианта:

<i>р</i> ∅ → -и	5	(ар, яр)∅ → -і	5
пра́пор – прапорі́	-ом/-а́ми	лі́кар – лікарі́	-ем/-я́ми
світлофо́р – світлофо́ри	-ом/-ами	календа́р – календарі́	-е́м/-я́ми
вечі́р (і//о) – вечорі́	-ом/-а́ми	секретар́ – секретарі́	-е́м/-я́ми
но́мер – номері́	-ом/-а́ми		
інжене́р – інженери	-ом/-ами		
светр – свѐтри	-ом/-ами	школя́р – школярі́	-е́м/-а́ми
ко́лір (і//ьо) – кольорі́	-ом/-а́ми		
комп'ю́тер – комп'ю́тери	-ом/-ами		

Завдання 2. Утворіть ф́орми ору́дного відмі́нка (5) однині́ і множині́ від іме́нників чо́ловічого ро́ду.

Зразок: *авто́бус – авто́бусом, авто́бусами; діду́сь – дідусе́м, дідуся́ми.*

Брат, випускні́к, літа́к, паціє́нт, інститут́, товари́ш, борщ, лі́пень (е//о), фахіве́ць (е//о), стіле́ць (е//о), лі́кар, календа́р, геро́й, нап'ї́й (і//о), на́стрій (і//о), покупце́ць (е//о), ба́тько, зо́шит, майда́н, інжене́р, варе́ник, дядько, гурто́житок (о//о), хлопчи́к, інозе́мець (е//о), тижде́нь (*жден//жн*), за́клад, бі́ль (і//о), кі́т (і//о), Олекса́ндр, Анато́лій, мі́сяць, словні́к.

Жіно́чий рід

Число	Відмінок	?	Іме́нники				
Одн.	1	<i>хто?</i> <i>що?</i>	сестра́ мо́ва	плóща	бабу́ся ву́лиця	Марі́я аудиторі́я	моде́ль, ні́ч
	5	<i>ким?</i> <i>чим?</i>	сестро́ю мо́вою	плóщею	бабу́сею ву́лицею	Марі́єю аудиторі́єю	моде́ллю, ні́ччю
Множ.	1	<i>хто?</i> <i>що?</i>	сестри мо́ви	плóщі	бабу́сі ву́лиці	Марі́ї аудиторі́ї	моде́лі, но́чі
	5	<i>ким?</i> <i>чим?</i>	сестрами мо́вами	плóщами	бабу́сями ву́лицями	Марі́ями аудиторі́ями	моде́лями, но́чами

Существительные женского рода на **-а, -я** в падеже 5 имеют окончания: после твёрдых согласных **-ою /-ами** (после шипящих **-ею/-ами**), после мягких согласных **-ею/-ями**, после гласных – **-єю/-ями**. Существительные женского рода на согласный в падеже 5 единственного числа имеют окончание **-ю**. Если основа существительного оканчивается одним согласным, кроме **б, п, в, м, ф** и **р**, то после гласного перед окончанием **-ю** согласный удваивается: *моделю, нічю, сідлю*. Если основа существительного оканчивается сочетанием согласных (*цікавість*) или буквами **б, п, в, м, ф** и **р**, то удвоения не происходит: *цікавістю, кров'ю, любов'ю, матір'ю*.

Завдання 3. Утворіть ф́орми ору́дного відмі́нка (5) однині́ і множині́ від іме́нників жіно́чого ро́ду.

Зразо́к: *ри́ба – ри́бою, ри́бами; пі́сня – пі́снею, пі́снями*.

Хворо́ба, істо́та, кімна́та, бабу́ся, ліка́рня, годі́на, грівня, кав'я́рня, дівчи́на, по́свідка, клі́ніка, лаборато́рія, шія́, нога́, зу́стріч, ціка́вість, ста́ть, суди́на, вече́ря, виде́лка, му́ха, по́друга, амбулато́рія, зупи́нка, адре́са, дочка́, жі́нка, племи́нниця.

Сере́дній ри́д

Число	Відмінок	?	Іме́нники				
Одн.	1	що?	де́рево	мо́ре	прі́звище	житт́я	ім'я́
	5	чим?	де́ревом	мо́рем	прі́звищем	житт́ям	іме́нем
Множ.	1	що?	дерéва	моря́	прі́звища	житт́я	іме́на
	5	чим?	дерéвами	моря́ми	прі́звищами	житт́ями	іме́нами

Завдання 4. Утворіть ф́орми ору́дного відмі́нка (5) однині́ і множині́ від іме́нників сере́днього ро́ду.

Зразо́к: *де́рево – де́ревом, дерéвами; прі́звище – прі́звищем, прі́звищами; житт́я – житт́ям, житт́ями*.

Запро́шення, взутт́я (*ті́льки однина́!*), вікно́, ву́хо, ребро́, ім'я́, лі́жка, мі́сто, мі́сце, подві́р'я, яйце́, со́нце (*ті́льки однина́!*), я́блуко, я́вище, ща́стя (*ті́льки однина́!*), се́рце, рече́ння, пита́ння, проща́ння, привіта́ння, облі́ччя, знайо́мство, захво́рювання, воло́сся (*ті́льки однина́!*), плече́, о́ко (у множині́ – *оча́ми*).

Орудний відмінок (5) прикметників / Падеж 5 имён прилагательных

«Тверда» основа

Рід	1 (однина)	5 (однина)	1 (множина)	5 (множина)
ч.	(який?) добрий	(яким?) добрим	(які?) добрі	(якими?) добрими
ж.	(яка?) добра	(якою?) доброю	(які?) добрі	(якими?) добрими
с.	(яке?) добре	(яким?) добрим	(які?) добрі	(якими?) добрими

«М'яка» основа

Рід	1 (однина)	3 (однина)	1 (множина)	3(множина)
ч.	(який?) синій	(яким?) синім	(які?) сині	(якими?) синіми
ж.	(яка?) синя	(якою?) синьою	(які?) сині	(якими?) синіми
с.	(яке?) синє	(яким?) синім	(які?) сині	(якими?) синіми

Орудний відмінок особових займенників / Падеж 5 личных местоимений

(1)	(5)	
я	мною	Ходімо зі мною!
ти	тобою	Ми з тобою друзі.
він	ним	Ти з ним говорів?
вона	нею	Я зустрівся з нею на зупинці.
ми	нами	Ви підете з нами?
ви	вами	З вами дуже приємно говорити.
вони	німи	Перед ними стояв хлопець.

Зверніть увагу!

В местоимениях *він, вона, воно, вони* начальная буква **н** в падеже 5 появляется не только после предлогов: *ним, нею, німи*.

Лексична робота

що?	хто?	який?
терапія	терапéвт	терапевтічний
хірургія	хіру́рг	хірургічний
кардіологія	кардіолог	кардіологічний
ортопедія	ортопéд	ортопедічний
урологія	уролог	урологічний
гінекологія	гінеко́лог	гінекологічний
неврологія	невро́лог	неврологічний
пульмонологія	пульмоно́лог	пульмонологічний

Зверніть увагу!

Русский язык	Українська мова
адрес (он)	адреса (вона)
болеть гриппом (п. 5)	хворіти на грип (в.4)
жаловаться на головную боль	скаржитися на головний біль

заповнювати – I		запитувати - I	
однина	множина	однина	множина
заповнюю	заповнюємо	запитую	запитуємо
заповнюєш	заповнюєте	запитуєш	запитуєте
заповнює	заповнюють	запитує	запитують

скаржитися -II	
однина	множина
скаржусь	скаржимося
скаржишся	скаржитесь
скаржиться	скаржаться

Завдання 5. Допишіть закінчення дієслів.

Пацієнт скарж...ся на біль у руці. Ви скарж....ся на поганий сон. Я не скарж...ся. Ти скарж...ся мені на товариша. Студенти скарж...ся на розклад. Ми скарж...ся на головний біль.

Я вдруге запиту... про це. Він запиту... : «Котра година?» Про що ти запиту...? Ми заповню... анкету. Серетар заповню... відомість. Вони заповню... амбулаторні карти пацієнтів.

Завдання 6. Прочитайте текст.

На практиці

Ми – студенти Медичного інституту Сумського державного університету. Сьогодні ми прийшли на практику в Сумську міську клінічну лікарню №1. Клінічна лікарня №1 – один з великих медичних закладів міста Суми. Тут є різні відділення: кардіологічне, терапевтичне, хірургічне, ортопедичне, урологічне, неврологічне, пульмонологічне. Також є амбулаторне відділення – поліклініка. У Сумській клінічній лікарні №1 працює багато гарних фахівців – лікарів і медичних сестер.

Зараз лікар розповідає нам, як заповнити медичну амбулаторну карту хворого.

У медичній карті є такі пункти: 1) прізвище, ім'я, по батькові; 2) стать (чоловіча або жіноча); 3) дата народження (число, місяць, рік); 4) телефон хворого; 5) адреса; 6) місце роботи, посада; 7) диспансерна група (якщо вона є). В амбулаторній карті треба написати, на які хвороби хворів пацієнт. Потім треба запитати, на що скаржиться пацієнт, і записати його скарги.

Тепер ми будемо заповнювати медичну амбулаторну карту хворого. Наприклад, 1) прізвище, ім'я, по батькові – Петренко Олексій Вікторович;

2) стать – чоловіча;

3) дата народження – 14.08.1978;

4) телефон – 33-56-79;

5) адреса – вулиця Харківська, будинок 1, квартира 6;

6) місце роботи – КП «Електроавтотранс», посада – водій

7) диспансерної групи немає.

8) Пацієнт хворів на дизентерію і гепатит А.

9) Пацієнт скаржиться на головний біль і високий тиск.

Тепер ми знаємо, як заповнювати медичну амбулаторну карту хворого.

Завдання 7. Дайте відповіді на запитання.

1. Куді студенти прийшли на практику?
2. Що ви можете сказати про клінічну лікарню №1 міста Суми?
3. Які відділення є в Сумській клінічній лікарні №1?
4. Хто працює в цій лікарні?
5. Про що розповідає лікар студентам?
6. Які пункти є в амбулаторній карті?
7. Що ще треба написати в амбулаторній карті?
8. Як звати пацієнта?
9. Коли народився пацієнт?
10. За якою адресою він живе?
11. Ким працює пацієнт? / На якій посаді він працює?
12. На які хвороби хворів пацієнт?
13. На що скаржиться пацієнт?
14. Чому навчилися студенти на практиці?

Нові слова

Українська мова	Русский язык	Українська мова	Русский язык
адреса	адрес	по батькові	отчество
амбулаторія	амбулатория	посада	должность
амбулаторний, -а, -е, -і	амбулаторный	пульмонологічний, -а, -е, -і	пульмонологический
відділення	отделение	розклад	расписание
водій	водитель	скарга	жалоба
диспансерний, - а, -е, -і	диспансерный	скаржитися (II) (<i>на що?</i>)	жаловаться
запитувати (I) (недок. в.) – запитати (I) (док. в.)	спрашивать – спросить	стать (ж. р.)	пол (мужской, женский)
заповнювати (I) (недок. в.) – заповнити (I) (док. в.)	заполнять – заполнить	терапевтичний, -а, -е, -і	терапевтический
кардіологічний, -а, -е, -і	кардиологический	тиск	давление
наприклад	например	урологічний, -а, -е, -і	урологический
неврологічний, -а, -е, -і	неврологический	хірургічний, -а, -е, -і	хирургический
ортопедічний, -а, -е, -і	ортопедический	цікавитися (II)	интересоваться

СЛОВНИК

А

Українська мова	Русский язык	Українська мова	Русский язык
абéтка,	алфавит	амбулатóрний, -а, -е, -і	амбулаторный
агрáрний, -а, -е, -і	аграрный	апо́строф	апостроф
адрéса	адрес	аптéка	аптека
алé	но	архітектúра	архитектура
алфáвіт	алфавит	архітектúрний, -а, -е, -і	архитектурный
амбулатóрія	амбулатория	аудиторія	аудитория

Б

Українська мова	Русский язык	Українська мова	Русский язык
бабу́ся	бабушка	бі́ль (<i>чол. рід</i>)	боль
бага́то	много	бі́льше	больше
бажа́ти (I) (<i>недок. в.</i>)	желать	блакі́тний, -а, -е, -і	голубой
батькі́	родители	бо	потому что
ба́тько	отец	борщ	борщ
ба́чити (II)	видеть	буді́нок	дом
бе́резень	март	бу́дь ла́ска	пожалуйста
бі́бліоте́ка	библиотека	бу́ква	буква
бі́лий, -а, -е, -і	белый	бу́ти	быть

В

Українська мова	Русский язык	Українська мова	Русский язык
важкі́й, -а́, -é, -і́	1) тяжёлый; 2) трудный, сложный	ві́щий навча́льний за́клад	высшее учебное заведение
варéники	вареники	ві́дділ	отдел
велі́кий, -а, -е, -і	большой, великий	ві́дділення	отделение
ве́ресень	сентябрь	ві́дмінок	падеж
вечéря	ужин	ві́дповідáти (I)	отвечать
вечі́р	вечер	ві́за	виза
вдо́ма	дома	ві́кно	окно
взуття́	обувь	ві́рш	стихотворение
ви́бачáти (I) (<i>недок. в.</i>) - ви́бачити (II) (<i>док. в.</i>)	простить, извинить	вми́ра́ти (I)	умирать
ві́бач(те)	извини(те)	воді́й	водитель
вивча́ти (I)	изучать	волóсся	волосы
видéлка	вилка	встава́ти (I)	вставать
виклада́ч	преподаватель	ву́лиця	улица
випускні́к	выпускник	ву́хо	ухо
висо́кий, -а, -е, -і	высокий	вхі́д	вход
ві́хід	выход	вчо́ра	вчера

Г

Українська мова	Русский язык
гай	небольшой лес
га́рний, -а, -е, -і	хороший
га́р'ячий, -а, -е, -і	горячий
говори́ти (II) (недок. вид) – сказати́ (I) (докон. вид)	говорить - сказать
годи́на	час

Українська мова	Русский язык
голосний, -а́, -е́, -і́	1) гласный; 2) громкий
голубий, -а́, -е́, -і́	голубой
грівня	гривна
гро́ші	деньги
гру́день	декабрь
гурто́житок	общежитие

Г

Українська мова	Русский язык
га́ва	ворона
га́нок	крыльцо

Українська мова	Русский язык
гу́дзик	пуговица

Д

Українська мова	Русский язык
дава́ти (I)	давать
два	два
дві	две
де	где
де́кілька	несколько
де́рево	дерево
державний, -а, -е, і	государственный
дешевий, -а, -е, -і	дешёвый
джінси	джинсы
дзвіно́к (від ма́ми)	звонок (от мамы)
дзвони́к (на уро́к)	звонок (на урок)
диспансе́рний, - а, -е, -і	диспансерный
дити́на	ребёнок
ди́хання	дыхание
ди́хати (I)	дышать
ди́вчина	девушка
ди́вчинка	девочка

Українська мова	Русский язык
ді́дусь	дедушка
дієсло́во	глагол
ді́ти	дети
до́бре	хорошо
до́брый, -а, -е, -і	добрый, хороший
до́вго	долго
домашній, -я, -е, -і	домашний
допомага́ти (I) (недок. в.) – допомагті́ (I) (док. в.)	помогать
допомо́га	помощь
дорогі́й, -а́, -е́, -і́	дорогой
дочка́	дочь
до́шка	доска
ду́мати (I)	думать
ду́же	очень
дя́дько	дядя
дякувати́ (I)	благодарить
дякую́	спасибо, благодарю

Є

Українська мова	Русский язык
еди́ний, -а, -е, -і	единственный

Ж

Українська мова	Русский язык	Українська мова	Русский язык
жіти (I)	жить	жіночий, -а, -е, -і	женский
життя	жизнь	жовтень	октябрь
жінка	женщина	жовтий, -а, -е, -і	жёлтый

З

Українська мова	Русский язык	Українська мова	Русский язык
завдання	задание	захворіти (I)	заболеть
завжди	всегда	захворюваність (жін. р.)	заболеваемость
завтра	завтра	захворювання	заболевание
займєнник	местоимение	захід	запад
закінчення	окончание	звідки	откуда
заклад	заведение, учреждение	згадувати (I)	вспоминать
залік	зачёт	здоров'я	здоровье
замовляти (I)	заказывать	зелений, -а, -е, -і	зелёный
зараз	сейчас	злий, -а, -е, -і	злой
запитувати (I) (недок. в.) – запитати (I) (док. в.)	спрашивать – спросить	знайомитися (II)	знакомиться
заповнювати (I) (недок. в.) – заповнити (I) (док. в.)	заполнять – заполнить	знайомство	знакомство
запрошення	приглашение	знати (I)	знать
запрошувати (I)	приглашать	зошит	тетрадь
		зупинка	остановка
		зустріч (жін. р.)	встреча

И

Українська мова	Русский язык	Українська мова	Русский язык
і	и	інститут	институт
імєнник	существительное	інший, -а, -е, -і	другой
ім'я	имя	істота	одушевлєнное (живое) существо
інженєр	инженер	іти / йти (I)	идти
інозємець	иностранец		

ї

Українська мова	Русский язык	Українська мова	Русский язык
їдальня	столовая	їсти	есть (кушать)
їжа	еда	їхати (I)	ехать

Й

Українська мова	Русский язык	Українська мова	Русский язык
його	его	йому	ему

К

Українська мова	Русский язык	Українська мова	Русский язык
ка́ва	кофе	ковбаса́	колбаса
кав'я́рня	кофейня	когó?	кого?
календа́р	календарь	колі́?	когда
канцтова́ри (канцеля́рські товари)	канцтовары	ко́лір	цвет
кардіологі́чний, -а, -е, -і	кардиологический	контро́льний, -а, -е, -і	контрольный
карто́пля	картофель	кори́чневий, -а, -е, -і	коричневый
квито́к	билет	котри́й?, -а́, -е́, -і́	который
квіте́нь	апрель	коха́ти (I) (<i>недок. в.</i>) – покоха́ти (I) (<i>док. в.</i>)	любить – полюбить
кві́ти	цветы	ко́штувати (I)	стоять
кі́лька	несколько	краї́на	страна
кімна́та	комната	красі́вий, -а, -е, -і	красивый
кіне́ць	конец	кров (<i>жін. р.</i>)	кровь
кіт	кот	куди́?	куда?
клі́ніка	клиника	купува́ти (I) (<i>недок. в.</i>) – купі́ти (II) (<i>док. в.</i>)	покупать – купить
кні́жка	книга		

Л

Українська мова	Русский язык	Українська мова	Русский язык
лаборато́рія	лаборатория	лі́карський	врачебный
ласка́вий, -а, -е, -і	ласковый	ліка́рня	больница
легкі́й, -а́, -е́, -і́	1) лёгкий; 2) трудный, сложный	лікарня́ний лист	больничный лист
лежа́ти (II)	лежать	лі́ки (<i>множ.</i>)	лекарство (-а)
леті́ти (II)	лететь	лікува́льний, -а, -е, -і	лечебный
лі́пень	июль	лікува́ння	лечение
лист	письмо	лікува́ти (I)	лечить
листопа́д	ноябрь	літа́к	самолет
лі́стя (<i>сер. рід</i>)	листья	літа́ти (I)	летать
лі́вий, -а, -е, -і	левый	лі́то	лето
ліво́руч	слева	любі́ти (II)	любить
лі́жка	кровать	любо́в (<i>жін. р.</i>)	любовь
лі́кар	врач	лю́тий	февраль
		ляга́ти (I)	ложиться

М

Українська мова	Русский язык	Українська мова	Русский язык
майдáн	площадь	множинá	множеств. число
малéнький, -а, -е, -í	маленький	мóва	язык
малий, -á, -é, -í	маленький; малый	могті (I)	мочь (могу, можешь)
ма́ти ¹	мать	мо́рква	морковь
ма́ти ² (I)	иметь	му́зика	музыка
ме́блі (множ.)	мебель	му́сити (II)	должен, -а, -ы
меді́чний, -а, -е, -í	медицинский	му́ха	муха
мі́сто	город	м'я́кий, -á, -é, -í	мягкий
мі́сце	место	м'я́со	мясо

Н

Українська мова	Русский язык	Українська мова	Русский язык
навча́ння	учёба, обучение	неісто́та	неодушевлённое (неживой предмет)
навча́тися (I)	уиться	нема́є	нет
на́голос	ударение	необхі́дно	необходимо
найма́ти (I)	нанимать	ни́зький, -á, -é, -í	низкий
напíй	напиток	ні	нет
напрíклад	например	ніго́ть (чол. рід)	ноготь
народі́тися (II)	родиться	ні́ж	нож
на́стрій	настроение	ніс	нос
насту́пний, -а, -е, -í	следующий	нітрогліце́рін	нитроглицерин
не	не	ніч (жін. р.)	ночь
неврологі́чний, -а, -е, -í	неврологический	нові́й, -á, -é, -í	новый
неді́ля	воскресенье	нові́ни	новости

О

Українська мова	Русский язык	Українська мова	Русский язык
обі́д	обед	оліве́ць	карандаш
облі́ччя	лицо	олі́я	растительное масло
о́вочі	овощи	ора́нжевий, -а, -е, -í	оранжевый
огіро́к	огурец	о́сінь (жін. р.)	осень
огляда́ти (I) (пацієнта)	осматривать	осо́ба	лицо (грам.); личность
оди́н, одна́, одне́, одні́	один, одна, одно, одни	ось	вот
одна́ковий, -а, -е, -í	одинаковый	отримува́ти (I) (недок. в.) – отримати́ (I) (док. в.)	получать – получить
однина́	единств. число	оформля́ти (I), офо́рмлювати́ (I) (недок. в.) – офо́рмити (II) (док. в.)	оформлять – оформить
о́дяг	одежда		
о́ко	глаз		

П

Українська мова	Русский язык	Українська мова	Русский язык
па́м'ятка	памятник	покупе́ць	покупатель
пан	господин	полікліні́ка	поликлиника
па́ні (жін. рід)	госпожа	помара́нчевий, -а, -е, -і	оранжевый
папі́р	бумага	по́милка	ошибка
паціє́нт	пациент	помідо́р	помидор
педагогі́чний, -а, -е, і-	педагогический	по́руч	рядом
перекла́дати (I) (недок. в.) – перекла́сти (I) (док. в.)	переводить / перевести	поса́да	должность
перерва́	перерыв, перемена	посві́дка	удостоверение
пирі́жок	пирожок	по́тім	потом
писа́ти (I)	писать	потрі́бно	нужно
пита́ння	вопрос	почина́ти(ся) (I)	начинаться
пи́ти	пить	почуття́	чувство
пі́сня	песня	по́шта	почта
пішо́хід	пешеход	пра́вий, -а, -е, -і	правый
племі́нник	племянник	право́руч	справа
племі́нниця	племянница	пра́пор	флаг
плóща	площадь	працюва́ти (I)	работать
по ба́тькові	отчество	привіта́ння	приветствие
побáчення	свидание	при́голосний, -а, -е, -і	согласный (звук)
поверта́тися (I) (недок. в.) – поверну́тися (I) (док. в.)	возвращаться – возвратиться	приє́мний, -а, -е, -і	приятный
по́верх	этаж	признача́ти (I)	назначать
повто́рювати (I) (недок. в.) – повторити (II) (док. в.)	повторять – повторить	приї́хати (I)	приехать
пога́ний, -а, -е, -і	плохой	прикме́тник	прилагательное
подару́нок	подарок	прізви́ще	фамилия
подві́р'я	двор	пробача́ти (I) (недок. в.) – пробачити (II) (док. в.)	простить, извинить
подоба́тися (I)	нравиться	прогу́лянка	прогулка
по́дорож	путешествие	продава́ти (I)	продавать
подорожува́ти (I)	путешествовать	продаве́ць	продавец
по́друга	подруга	проду́кти	продукты
поёт	поэт	прожива́ння	проживание
познайо́митися (II)	познакомиться	проспа́ти (II)	проспать
по́їзд	поезд	прості́й, -а́, -é, -і́	простой
пої́здка	поездка	проща́ння	прощание
		пта́х	птица
		пти́ця	птица (домашняя)
		пульмонологі́чний, -а, -е, -і	пульмонологи-ческий

Р

Українська мова	Русский язык	Українська мова	Русский язык
ра́нок	утро	рі́чка	река
ребро́	ребро	робі́ти (II)	делать
ре́чення	предложение (<i>грам.</i>)	робо́та	работа
ри́ба	рыба	роже́вий, -а, -е, -і	розовый
ри́д	род	ро́зклад	расписание
ри́дний, -а, -е, -і	родной	розу́міти (I)	понимать
ри́зний, -а, -е, -і	разный	рукави́чки	перчатки
ри́к	год		

С

Українська мова	Русский язык	Українська мова	Русский язык
светр	свитер	складни́й, -а́, -е́, -і́	сложный
сві́жий, -а, -е, -і	свежий	скло	стекло
сві́тло	свет	словни́к	словарь
сві́тлофо́р	светофор	слуха́ти (I)	слушать
секретáр	секретарь	сма́жити (II)	жарить
серéдній, -я, -е, -і	средний	сніда́нок	завтрак
серіáл	сериал	со́нце	солнце
се́рпень	август	соро́чка	рубашка, сорочка
се́рце	сердце	соціáльна мере́жа	социальная сеть
син	сын	спі́шити (II) (поспіша́ти - I)	спешить
си́ний, -я, -е, -і	синий	ста́нція	станция
сир	сыр, творог	стари́й, -а́, -е́, -і́	старый
си́дати (I)	садиться	ста́ть (<i>жін. рід</i>)	пол (<i>мужской, женский</i>)
сік	сок	сте́п (<i>чол. рід</i>)	степь
сі́ль (<i>жін. р.</i>)	соль	сти́л	стол
сі́м'я́	семья	сти́лець	стул
сі́рий, -а, -е, -і	серый	сто́яти (II)	стоять
сі́чень	январь	стра́ва	блюдо (еда)
ска́зати (I)	сказать	субо́та	суббота
ска́рга	жалоба	суді́на	сосуд (<i>мед.</i>)
ска́ржитися (II) (<i>на що?</i>)	жаловаться	суді́нний, -а, -е, -і	сосудистый
скі́льки?	сколько	су́кня	платье
складáти (I) / (<i>недок. вид</i>) – скла́сти (I) (<i>док. вид</i>)	сдавать – сдать	схі́д	восток
		сього́дні	сегодня

Т

Українська мова	Русский язык	Українська мова	Русский язык
та	и	те́пло (<i>як?</i>)	тепло
так	да, так	терапе́втичний, -а, -е, -і	терапевтический
тако́ж	также	ти́ждень	неделя
тарі́лка	тарелка	тимчасо́вий	временный
та́то (<i>чол. рід</i>)	папа	тиск	давление
тверді́й, -а́, -е́, -і́	твёрдый	ті́льки	только
теж	тоже	ті́тка	тётя
телеві́зійний, -а, -е, -і	телевизионный	товари́ш	товарищ
телеві́зор	телевизор	тра́вень	май
тепе́рішній час	настоящее время	тре́ба	нужно
те́плий, -а, -е, -і	тёплый		

У

Українська мова	Русский язык	Українська мова	Русский язык
ува́га	внимание	універсі́тет	университет
украї́нець	украинец	умива́тися (I)	умываться
украї́нка	украинка	уро́логічний, -а, -е, -і	урологический
украї́нський, -а, -е, -і	украинский	у́смішка	улыбка

Ф

Українська мова	Русский язык	Українська мова	Русский язык
фахіве́ць	специалист	фіоле́товий, -а, -е, -і	фиолетовый
філа́рмонія	филармония	фру́кти	фрукты

Х

Українська мова	Русский язык	Українська мова	Русский язык
хво́рий, -а, -е, -і	больной	хлі́б	хлеб
хво́рий (<i>іменник</i>)	больной (<i>суц.</i>)	хло́пець	парень, юноша
хворі́ти (I)	болеть	хло́пчик	мальчик
хворо́ба	болезнь	холо́дний, -а, -е, -і	холодный
хвороблі́вий, -а, -е, -і	болезненный	хто	кто
хіру́ргічний, -а, -е, -і	хирургический	худо́жній, -я, -е, -і	художественный

Ц

Українська мова	Русский язык	Українська мова	Русский язык
це	это	цікавитися (II)	интересоваться
цей	этот	цікавість	интерес
цибу́ля	лук	цúкор	сахар
ці	эти	ця	эта
ціка́вий, -а, -е, -і	интересный		

Ч

Українська мова	Русский язык	Українська мова	Русский язык
час	время	чолові́к	мужчина
чекáти (I)	ждать	чолові́чий	мужской
чёрвень	июнь	чóрний, -а, -е, -і	чёрный
червóний, -а, -е, -і	красный	чоті́ри	четыре
чи	или	чудóвий, -а, -е, -і	прекрасный
читáти (I)	читать	чудóво	прекрасно
чолó	лоб		

Ш

Українська мова	Русский язык	Українська мова	Русский язык
ша́фа	шкаф	школя́р	школьник
шія	шея	штани́	брюки, штаны

Щ

Українська мова	Русский язык	Українська мова	Русский язык
ща́стя	счастье	щоб	чтобы
що	что	щодня́	каждый день, ежедневно

Я

Українська мова	Русский язык	Українська мова	Русский язык
я́блуко	яблоко	як	как
я́вище	явление	які́й, -а́, -é, -і́	какой
яйце́	яйцо		

ЗМІСТ

ВСТУП.....	3
Урок 1.....	6
Урок 2.....	11
Урок 3.....	18
Урок 4.....	24
Урок 5.....	30
Урок 6.....	37
Урок 7.....	49
Урок 8.....	58
Урок 9.....	65
Урок 10.....	78
Урок 11.....	88
Урок 12.....	96
СЛОВНИК.....	103

Навчальне видання

Силка Алла Анатоліївна

УКРАЇНСЬКА МОВА

як мова професійного навчання

Навчальний посібник

*для іноземних студентів медичного профілю
(з російською мовою навчання)*

Художнє оформлення обкладинки І. М. Дубовікової
Редактор А. А. Силка
Комп'ютерне верстання А. А. Силки

Формат 60x84/8. Ум. друк. арк. 13,02. Обл.-вид. арк. 8,39. Тираж 300 пр. Зам. №

Видавець і виготовлювач
Сумський державний університет,
вул. Римського-Корсакова, 2, м. Суми, 40007
Свідоцтво суб'єкта видавничої справи ДК № 3062 від 17.12.2007.